

חדשות בן עזר

מכתב עיתי לילי חינום פעמיים בשבוע מאת סופר נידח

גיליון מס' 1833

[שנה שמונה-עשרה למכתב העיתי, שהחל להופיע ב-12 בפברואר 2005]

תל-אביב פֶּנֶךְ תענוגות והזיות, יום שני, ה' בניסן תשפ"ג. 27.3.202

אם אינך מוצא ספר לקרוא בו – כתוב ספר או קרא ספר ישן

אם אינך מוצא עיתון לטעמך – עשה לך עיתון חדש

העיתון לאנשים שבאמת חושבים. לא כורתים עצים להדפיסו ואינו מצטבר פֶּסּוּלָה

דברינו מגיעים רק לכמה אלפי קוראים אבל גם בעוד שנים רבות יקראו אותנו מאות

משה סמילנסקי: "אם חקלאות כאן, מולדת כאן!"

דוד בן גוריון: "ישראל לא קמה יש מאין. מסד המדינה הונח לא בהכרזה אלא במפעל התיישבותם של שלושה דורות של חלוצים מייסוד פתח-תקווה ואילך! אני מכיר העקשנות של שטמפפר וראב. לולא הם לא היתה מתחילה ההתיישבות בארץ. ושנצליח להמשיך המסורת המפוארת אשר גילו חלוצינו מימי פתח-תקווה ועד היום הזה."

אהוד בן עזר: "למדינה פלסטינית מפורזת, לעולם לא יסכימו הפלסטינים,

למדינה פלסטינית מזויינת, לעולם לא תסכים ישראל!"

אם קיבלת אותנו בטעות מבלי שביקשת, פְּנֵה ושמך יוסר: news@ben-ezer.com

לנוחות הקריאה אנא פתחו את קובץ וורד שבצ'רוּפָה (אֶטְצ'מֶנט) למעלה

"חדשות בן עזר" איננו רק אתר באינטרנט אלא ניתן להתקשר אליו ולקבלו לפי כתובת

האי-מייל, כי הוא בוחר ישירות את קוראיו וקוראיו בוחרים לקבלו ישירות

האמת כואבת. השקר מרגיע. אצלנו מתקנים שגיאות. אותנו ילמדו הדורות הבאים!

הסופר העל-זמני אלימלך שפירא: "השימוש ב'נרטיב' [פייק ניוז]" הוא מקלטו של השקרן!"

עוד בגיליון: אסתר ראב: לְעֵינֶיךָ הָאֹרוֹת, הַמְלָאוֹת. // משה בן דוד (בנדה):

האינתיפדה התקשורתית נגד הרפורמה. // איליה בר-זאב: שני שירים. // אורי

הייטנר: צרור הערות 26.3.23. // נסיה שפרן: על העיזבון של סופר האידיש חיים

גְּרָאָדָה. // אורית דשא-ינאי-ברנר: ממש סוף אדר. // רות דנון: 75 למדינת ישראל

– זיכרונות מעטרות. פרק אחרון – קרב הבלימה בנוה יעקב. // ישראל זמיר:

לכבות את השמש. פרק י': אלטלנה. // יאיר שורצמן: תעלומת המגדל ביהוד. //

נעמן כהן: ירון רוזן – הבה נלך כצאן לטבח! // ממקורות הש"י.

* * *

אסתר ראב לְעִינֵיךָ הָאוֹרוֹת, הַמְּלָאוֹת,

*

לְעִינֵיךָ הָאוֹרוֹת, הַמְּלָאוֹת,
מֵה טוֹב תִּיזֹת;
לְאוֹרָן כָּל אֶבֶר מְתוּחַ
כְּאֶקְלִיפְטוֹס אַחַר סַעַר אֶתָּה:
עֵיף, אֵימָן וְנָע עוֹד בְּרוּחַ –
רֵאשִׁי יִגִּיעַ עַד תִּנָּךְ,
וְעִינֵיךָ מִמַּעַל
תְּמִימוֹת עָלִי תִרְעַפְנָה.

1922

מתוך: קמְשׁוֹנִים, 1930 (שירים 1922-1930).

* * *

משה בן דוד (בנדה) האינתיפדה התקשורתית נגד הרפורמה

פורסם לראשונה באתר "מידה" ביום 21.3.23

לא ניתן עדיין לקבוע בוודאות, אם תהליכי החקיקה של הרפורמה החלקית במערכת המשפט יושלמו עד צאת הכנסת לפגרת הפסח, ואם כך יקרה, האם היא תיושם. לבטח אין לדעת כיצד ישליך הדבר, על היחסים בין הרשויות השלטוניות. אך דבר אחד ניתן לומר בוודאות, עוד לא היתה בתולדות מדינת ישראל מחאה עזה כאותה המתחוללת לנגד עינינו כיום. ההסבר המקובל לתופעה הוא, כי מדובר בחרדה כנה, היוצאת מן הלב, מסכנת הגלישה לדיקטטורה, שחוה הציבור המתנגד לרפורמה. שתתרחש לדעתו, היה והסטטוס קוו הנוכחי בין הרשויות, שהופר לפני למעלה מדור, והעניק לרשות השופטת עליונות מכרעת על שתי אחיותיה, המחוקקת והמבצעת, יחזור לקדמותו.

העובדה שמדובר בציבור המגיע מחתך סוציאקונומי גבוה מן הממוצע בחברה, מעניקה לכך כמובן משנה תוקף. שהרי ברור מאליו, כי אין לצפות מעמך ישראל, מוסכניקים, נהגי המוניות או סתם ירקנים, שהשלימו עשר שנות לימוד לכל היותר, שיבינו עד כמה הדמוקרטיה חשובה להם, ומדוע עליהם לחשוש מאובדנה. מה שאין כן מהנדסים וכלכלנים, טייסים ואנשי הייטק, יוצאי היחידות המיוחדות, ופסיכולוגים, או סתם בוגרי אוניברסיטה, שמבינים זאת היטב. מה שמעורר אצלם חרדה עמוקה, הדוחפת אותם למחאה, שדוגמתה לא ראינו מאז קום המדינה.

הקביעה האחרונה היא סרקסטית כמובן, אבל כמו כל הגזמה היא מכילה גרעין של אמת. שמעתי אותה לא אחת בשבועות האחרונים, מאנשים משכילים המחזיקים מעצמם נוטרי הדמוקרטיה וליברלים מושלמים. ומכל מקום הסברה שאני מבקש להעלות היא, שאת עוצמת ההתנגדות החריגה דלעיל לרפורמה המשפטית, והחרדה מפני תוצאותיה, אפשר להסביר גם אחרת. ולטעון שהיא תוצאה ממלחמת חורמה, שמנהלת אימפריית התקשורת, בעידודם של גורמים אינטרסנטיים, נגד הממשלה הנבחרת ומהלכי החקיקה שהיא מובילה. מלחמה הכוללת את הפעלת כל האמצעים הפסולים המשמשים בדרך כלל משטרים דיקטטורים, לצורך קידום מטרותיהם הפסולות.

דמוקרטיה מושתתת על חופש המידע והביטוי, והתקשורת בישראל שולטת על שני הברזים האלה שליטה ללא מצרים, באמצעות ערוצי הטלוויזיה והרדיו, האינטרנט, העיתונות המודפסת והרשתות החברתיות. וכאשר היא שמה לעצמה למטרה, לשבש באופן מניפולטיבי את שיקול הדעת של הציבור הנאור, ולשכנע אותו שהיא עושה זאת אך ורק לטובתו – רוב הסיכויים שתצליח בכך. זה בערך מה שקורה בחודשיים האחרונים, מאז שהמעצמה השביעית החליטה להתגייס בכל כוחה, על מנת למנוע את העברת הרפורמה ויהי מה.

במטרה להעביר את הרעה מן הארץ, בחרה התקשורת להציג את יריב לויין ושמחה רוטמן מובילי הרפורמה, כשליחי השטן, החותרים לשנות את ציביונה התרבותי והרוחני של מדינת ישראל. ולמשוח מן העבר השני, את מובילי המחאה ונושאי נס המרד, בשמן המשחה, ולהפוך אותם לגיבורי תרבות שהגיגיהם, והפרובוקציות שהם מתכננים, פותחים כל מהדורת חדשות, וכובשים את עמודי השער בעיתונים. בין היתר באמצעות מיצגים הזויים, כמו הפונדקאיות הלבושות אדום מסיפורה של שפחה, טנק שניגנב מאתר תל-סאקי, המרצדס השחור ממבצע אנטבה, ודומיהם, המהודדים לעיפה, על מנת למקד קשב, לשלהב את הרגשות ולתעל את הזעם הציבורי לכיוון הרצוי.

לא אתפלא אם בשלב מסויים יגוייס לנושא גם הגסטרוולוג, שביצע לפני מיספר חודשים את הקולונסקופיה לרוה"מ, עם סרטון הווידאו של הבדיקה. כל אלה תוך התעלמות מעניינים רציניים קצת יותר, שניתן היה לצפות מן התקשורת שתעסוק בהם – כמו למשל השאלה, מה גרם לחלק ממובילי המחאה הנוכחית, שקראו לרפורמה מקיפה במערכת המשפט בעבר, להפוך פתאום את עורם ולצאת נגדה בכזו התלהבות? האם הרפורמה המוצעת מהווה אכן מהפכה, שתוביל ליצירת מצב חוקתי חדש שטרם היה כמותו בישראל. או שמא היא דווקא משיבה את המצב החוקתי ששרר טרם המהפכה המשפטית לקדמותו? ומי עשה וממשיך לעשות גם כיום שימוש בסמכותו, ופוגע בריבונות העם, הכנסת או בית המשפט העליון? שאלות כבדות משקל, המסוקרות בתקשורת הישראלית בעשרת השבועות האחרונים במעמד צד אחד בלבד, שאותו האח הגדול מטפח. בדומה למה שמתרחש במשטרים אפלים.

נתחיל בכמה קביעות.

ההתנגדות לרפורמה נישאת על כתפי שני גורמים עיקריים שלצורך העניין נכנה בשמות 'חכמים' ו'רשעים'. חכמים הם מנהיגי האופוזיציה הנוכחיים. שתפסו טרמפ על מחאה, שנפלה לידיהם מן השמיים, המהווה לדידם אמצעי פוליטי לגיטימי, על מנת לחזור ולתפוס את השלטון אותו איבדו זה עתה. רובם ביטאו לא אחת בעבר את מורת רוחם ביחס למערכת המשפט בכלל, ובית המשפט העליון בפרט. שהפכו את הכנסת לחוכא ואטלולא. בין היתר באמצעות דוקטרינת הפרשנות התכליתית, שהכתירה את השופטים בכתר של מחוקקי על. שבסמכותם לחוקק חוקים חדשים מחד גיסא, ולפרש את החוקים הקיימים, בניגוד לכוונתו המקורית של המחוקק, מאידך גיסא.

לחכמים דלעיל ברור, שהאקטיביזם השיפוטי, המאפשר לעליונים להכפיף את הממשלה למרותם, מערער מאוד את יכולת הממשלה למשול. מה שיקשה גם עליהם בתורם, כאשר הם יחזרו בבא היום להחזיק בהגה המדינה. אבל דיה לצרה בשעתה. ובינתיים המשימה העליונה מבחינתם היא להחליף את הממשלה הנבחרת, כאשר לצורך זה כשרים בעיניהם כל האמצעים הלגיטימיים. ומעל כולם אמצעי התקשורת המתנדבים לסייע להם בכך ללא שום תמורה. נזכיר בהקשר זה, כי כאשר הייעוץ המשפטי יצא לפני ארבעה חודשים בלבד, נגד הסכם השכר עם המורים, שגיבשו שרת החינוך שאשא ביטון ושר האוצר אביגדור ליברמן ערב הבחירות

האחרונות, בטענה שהוא מנוגד לחוק, הגיב על כך רוח"מ לפיד במילים: "...בעיניי ההסכם הזה חוקי..." – או במילים אחרות, אתם תיעצו, אבל אני אחליט מה חוקי. קביעה שהתקשורת המגוייסת לא עשתה ממנה עניין בשעתו.

ההבדל בין החכמים לבין הרשעים, ביניהם ראשי ממשלה לשעבר, שרי בטחון, ורמטכ"לים במיל' – מתבטא בכמה דברים. קודם כל בכך שהאחרונים פעילים לא רק בתקשורת המקומית אלא גם הבינ"ל, בעיקר האמריקאית. מתוך כוונה ברורה לגרור את כנות בריתה של ישראל בעולם לסמטוכה הנוכחית.

שנית, וחשוב יותר, כולם מלוכדים בשנאתם היוקדת לרוה"מ. וזאת מאלף ואחת סיבות. כמו הפגיעה שפגע בכבודם, הקינאה בהצלחתו להחזיק בהגה השלטון יותר מכל קודמיו בעבר, כלה בגינוני השררה הדוחים של בני משפחתו ועדת החנפנים המקיפים אותו. כל אלו ויותר מטריפים עליהם את דעתם פשוטו כמשמעו.

בדומה לחכמים, גם לרשעים, המגדירים את עצמם כמייצגים אינטרסים ציבוריים נטולי הקשר פוליטי, ברור היטב כי האיזון בין הרשויות הופר זה מכבר. וכי מערכת המשפט חולה וזקוקה לרפורמה מקיפה. ועם זאת מנוי וגמור עימם לעשות כל מה שניתן לעשותו, בהינתן הסימביוזה בינם לבין התקשורת המגוייסת, על מנת על מנת לגרור את המדינה לאנרכיה. תוך עידוד סרבנות של אנשי מיל', קריאה להוצאת כספים מן הארץ, השחרת פני הממשלה הנוכחית בחו"ל, והענקת לגיטימציה למרי אזרחי. הכול כמובן בשם הדמוקרטיה הקדושה.

אם החכמים מעוניינים בסופו של דבר להגיע להסכמה בנוגע לרפורמה, שתועיל בחשבון אחרון גם להם. ויהיו נכונים אולי לקדם פשרה כל שהיא, ובלבד שהתקשורת והרחוב המוסת על ידה, יניחו להם לצאת בשלום מן העניין. מבחינת הרשעים חובה להעביר את הרפורמה מן העולם, בלי קשר לכללי המשחק הדמוקרטיים. גם אם בדרך המדינה תלך פייפן.

ועם זאת, רוב המוחים נגד הרפורמה ונגררים אחר התעמולה ושטיפת המוח התקשורתית, נמנים על אלו שמעדיפים לא לשאול, לא לחקור, ולא להתלבט, שמא יתבלבלו חלילה ויאבדו כיוון. מדובר בתופעה גרוטסקית וכמעט בלתי סבירה לצופה בה מן הצד. ועם זאת כזו שאי אפשר להתייחס אליה בשיוויון נפש. בה אנשים הגיוניים מפיקים עונג ילדותי ממש, מהתמסרות טוטלית לסיסמאות וקלישאות חסרות כל בסיס עובדתי, המהדהדות בתקשורת, המעוררות בהם חרדות כנות, ודיכאון המקשים עליהם לתפקד.

התוצאה היא סוג של אושר מזוכיסטי, מבולבל ובלתי מובן, הגובל כמעט בטירוף, הנובע מרעיון התלוש מן המציאות, בדבר קץ הדמוקרטיה. שבעיקבותיו ממשלת הימין הנוכחית תבטל את הבחירות, תרדוף להט"בים, ותכריח נשים לטבול במקווה. מה שיקרה, כאשר שני עו"ד צדיקים ונטולי אינטרסים בוועדה לבחירת שופטים, יוחלפו ע"י שני פוליטיקאים צדיקים לא פחות. שורש הרע העיקרי ברפורמה המסתמנת כרגע.

כתבת תחקיר מניפולטיבית, שהתפרסמה במוסף השבת של ידיעות אחרונות לפני קצת למעלה מחודש, עם שישה פסיכולוגים מובילים, המטפלים בפציינטים שהנורוזות שלהם החמירו לטענתם בעקבות הדיווחים התקשורתיים על הרפורמה. ציינה שכולם, בלי יוצא מן הכלל, במקום להרגיע את המטופלים, רק הצדיקו את החרדות שהללו שביטאו. חלק מהמרואיינים הוסיפו כי הם חשו הזדהות עמוקה עם המטופלים. מה שמעיד כי גם הם עצמם לוקים כנראה בנוירוזה שמקשה עליהם בתורם לנהל את היבטיה השליליים בכוחות עצמם.

מה שמדהים בכל הסיפורים הללו, הוא שרוב אלו המדקלמים את המסרים ההזויים שמכונת התעמולה התקשורתית האדירה מייצרת, הם בעלי מקצועות חופשיים, המהווים חלק משמנה וסלתה של החברה הישראלית. ספרדים כאשכנזים, יוצאי עדות מזרח ומערב, תושבי מדינת תל אביב או הפריפריה. אנשים המסוגלים לעיין במאמר אקדמי או לקרוא ספר בן 250 עמוד מראשיתו ועד סופו, הדין בנושא שעל סדר היום הנוכחי, לו רק רצו בכך.

אורטגה אי-גסט, הפילוסוף הספרדי, כינה טיפוסים אלו בשם 'בורים מלומדים'. כאשר כוונתו היתה לאקדמאים, אנשים מוכשרים, המרוצים בדרך כלל מעצמם ומההישגים שאליהם הגיעו, בעקבות שנות לימוד רבות. היודעים הרבה על תחום התמחותם, אך דוחים בתוקף את הציפיה מהם, להתעמק בנושאים שאינם בתחומי מומחיותם. כמו למשל, מה מקור חוסנה של הדמוקרטיה הישראלית? מהו עיקרון החוקיות? וכיצד אמור להיחלק הכוח בין שלוש הרשויות לאורו?

ולהרהר בכך ברצינות, עוד קודם שהם מחליטים לבדל את עצמם מן ההמון, ולהתייצב באופן אוטומטי לצד הנאורות. שפירושה כיום למחות נגד הרפורמה, כפי שתובעת מהם התקשורת. אם מה שמאפיין אדם בעל דעה עצמאית, היא האמונה ביכולתו לשפוט דברים ולקבל את הכרעתו בכוחות עצמו, גם בתחומים החורגים מאוד מתחום התמחותו. הרי שמה שמאפיין את הבור המלומד בישראל דלעיל, בלי קשר למוצאו או זהותו, היא החרדה ממצב, שבו שכלו יגיע לדרגה של ייאוש, כאשר הוא יאלץ להכריע, בין מה שמכתיב מנגנון התעמולה התקשורתית, לאלטרנטיבות שאותן הוא יצטרך להתאמץ לברר בעצמו. מצב המזכיר את זה של הדוכס מאורליאון, העוצר של לואי ה-15, שעליו נטען שהיו לו את כל הכישרונות שבעולם, חוץ מהכישרון להשתמש בהם.

על מנת למנוע את אותם תסכולים מאיימים ללא תקנה, אוטם הבור המלומד את עצמו לכל דבר, שעלול לעמת אותו עם שידורי התעמולה, המפצירים בו להצטרף למחאה. וזונח את האפשרות לנסות ולגבש את דעתו הוא, בנוגע למהות הרפורמה, הרקע שעליו היא צמחה, ונחיצותה לעת הזו.

עיון באחד הספרים או המאמרים הרבים, שחיברו ארבעה חתני פרס ישראל למשפטים, הפרופ' אמנון רובינשטיין, הפרופ' דניאל פרידמן, הפרופ' רות גביזון (ז"ל) הפרופ' נילי כהן ואחרים, היה מקל עליו מאוד את המלאכה. דיעה עצמאית היא כלי נשק רב ערך במשטר דמוקרטי, והאמצעי החשוב ביותר שיכול למנוע השתעבדות לדעת הרוב. כדי לקבוע מה אמיתי ומה שקרי, מה טוב לו ומה רע לו, נדרש אדם החי במשטר דמוקרטי להשתמש חזור ושנה בדעתו, על כך הרי מבוססת השיטה כולה, מראשיתה. אבל כדי לעשות זאת הכרח שאנשים יחזיקו בדיעות משל עצמם. מה שמחייב אותם לעשות מאמץ, לחפש דיעות של אחרים, לנהל איתם דו-שיח, ולהתווכח במידת הצורך, ובסופו של דבר להעדיף את האמת המתאימה להם – על פני זו שמכתיבים עבורם אחרים. בעיקר אלו המחזיקים במונופול התקשורתית.

כאשר ב"עליסה בארץ הפלאות" של לואיס קרול, אליס שואלת את השפן לאן עליה לפנות, עונה לה השפן כי היא צריכה לומר לו קודם לאן היא רוצה להגיע. וכשהיא משיבה שהיא טרם החליטה, מגיב השפן, שאם כך זה לא כל כך משנה לאן תפנה, משום שהיא ממילא תגיע לשם. שטיפת המוח של הבור המלומד הפכה קלה במיוחד, הודות למהפכה שהתרחשה במפת התקשורת הישראלית בעשור האחרון. שהעבירה את שידורי הטלוויזיה של הערוצים המובילים N12, כאן-11 וחדשות 13 מהכורסה לסמרטפון, ושעליה נוספו חידושים טכנולוגיים, בכללם הרחבת הקישוריות והאפשרות לצלם צילומי וידאו, בפייסבוק וווטסאפ. וכניסתם של מדיומים חדשים שלא היו קיימים במהפכת האוהלים של 2011 לישראל, כמו סנאפצ'ט, טוויטר, אינסטגרם, טיקטוק ודומיהן, שהעצימו את יכולת הנטוורקינג הקלו לגייס מפגינים למחאות המוניות, ויצרו את מה שפייר בורדיה קרא בשם הביטוס. שפירושו נטייה, לעיתים לא מודעת, להתחבר לדומים לנו, מבחינת הרקע התרבותי, הכלכלי והחברתי, לשמוע ולקבל עמדות המתכתבות עם אלו הנוחות לנו, ולהתעלם לחלוטין מעמדות של אחרים השייכים לחוגים אחרים.

על פניו אין מקום טוב יותר להחלפת רעיונות יותר מהרשתות החברתיות וממדורי התגובות של מהדורות החדשות הדיגיטליות. אלא שמה שקרה בפועל, כפי שמציין הסוציולוג יובל דרור – היה הפוך לחלוטין. אופן פעולתה המניפולטיבי של התקשורת, ושל תיבת התהודה הנבנית סביבה, גרמה לכך שהציבור מוצף בקישורים, טקסטים וסרטונים שמחזקים עמדות מסוימות הנוחות לו, וגורמות לו לחוש כמה הוא נאור וצודק, תוך הסתרת עובדות הסותרות אותן ומגלות פנים אחרות. התוצאה היא עיוות המציאות ופוסט אמת בחסות מנגנון התעמולה התקשורתית.

שמעתי לא אחת את הטיעון שדווקא ניתן לשמוע דיעות אחרות, למשל ב"ישראל היום" ובערוץ 14. אלא שאני לא מציע לקחת זאת ברצינות. "ישראל היום" הוא אולי העיתון הנפוץ במדינה, אלא שהבור המלומד המכנה אותו בלעג, 'ביביטון', אינו מעז לעיין בו, ומכל מקום לא הוא ולא ערוץ 14 עם 8% צפייה, משנים משהו בתמונה הכללית שתוארה לעיל.

ואגב כך, התגייסותה של התקשורת למלחמה ברפורמה לא החלה בחודשים האחרונים. מחקר שביצע שחר גור מנהל מחלקת מחקרי מדיה בחברת יפעת תקשורת, בשנת 2015 ואשר חקר את יחס התקשורת לאפשרות העברת רפורמה במערכת המשפט, והגבלת כוחו בית המשפט העליון, מצא כבר אז, כי בעוד שממצאי הסקרים מעידים על דעת קהל חצויה בנושא, יחס התקשורת

לנושא העיד על "תמיכה מובהקת של התקשורת בבית המשפט העליון אל מול ניסיונות החקיקה מימין..." – המחקר לא בחן את הסיבות לכך, אפשר שהניח כי הדאגה לדמוקרטיה, עמדה בראש מעייניהם של נשואי הבדיקה. אלא שמותר לחשוב אחרת. ולהעריך שהסבר לכך נעוץ ביחסי התן וקח בין שתי הממלכות הללו. שמתבסס על הדלפות מגמתיות, המפרנסות את הכתבים המשפטיים, הפליליים, הדסקאים ועורכי התחקירים לאורך שנים. אשר הובילו לכך, שהתקשורת תמיד נזהרה לנשוך את היד המאכילה אותה.

בגידת התקשורת ביעודה כמשרתת ציבור, היא אחת האכזבות הענקיות ממנה. לאורך שנים היא חסכה את שבט ביקורתה על רעות חולות כמו עודף המשפטנות במדינה, או בדין יכולת המשילות, שיבוש פעילות המערכת השלטונית, פלישת בית המשפט לנושאים שאינם בתחומה, הפיכת בג"ץ לשחקן מרכזי בפוליטיקה הישראלית, אם להתמקד בעיקריים שבהם. לא יהיה מוגזם לקבוע, שאילו היתה התקשורת משמשת בתור כלב השמירה של הדמוקרטיה, במקום כלב השמירה של מערכת המשפט, לא היינו מגיעים היום לצורך ברפורמה כה עמוקה המעוררת בציבור חרדה.

ואחרון, מי שרוצה להבין אם נכון לתמוך או להתנגד לרפורמה צריך לקבל על עצמו לחשוב. לחשוב, במקום להתמסר לחזיונות הדיסטופיים, המענגים ומעוררי החרדה כאחד, שבאמצעותם הצליחה כבר התקשורת לגייס את מאות האלפים המניפים את נס המרד. ואת ההיסטריה נגד חיי ביעותים במדינת הלכה, גזענית, חסרת חמלה, ענייה ומפגרת, נעדרת תעשיית הייטק, ושירותי בריאות מתקדמים, שתקום על חורבותיה של מדינת ישראל – היה והרפורמה במערכת המשפט תעבור.

מי שמקבל על עצמו לחשוב, לא יכול שלא להפנות לברוני התקשורת את הקריאה 'משוגעים רדו מהגג' ותפסיקו לשטוף לנו את המוח עם ההפחדות שלכם. הרפורמה, בצורה זו או אחרת תעבור, על אפכם וחמתכם, משום שמדינת ישראל באמת זקוקה לה.

אל"מ (מיל') משה (בנדה) בן דוד הוא ד"ר להיסטוריה ולפילוסופיה של הרעיונות, איש הייטק וסמנכ"ל לשעבר בחברת אמדוקס. מילא מגוון תפקידי פיקוד ומטה במערך החי"ר, ומייסד פו"ם 'אפק' להכשרה בינורועית בצה"ל.

לבנדה שלום,

נדמה לי שאנחנו חבורת האנשים השפויים היחידים בתוך מדינה ההולכת ומשתגעת.

אהוד

* * *

איליה בר-זאב שני שירים אסיף

מְפָרוֹת וּתְשׁוּרוֹת נֶאֱסְפוּ אֶל מַעֲמְקֵי קַפְסָאוֹת
הַקְּרִטוֹן,
הַעֲלָמוֹ בְּמַעֲלֵה הַגֵּג. עוֹד מַעֲט מִיִּשְׁהוּ יִנְבֵּר,
אוֹלֵי יִשְׁלִיךְ אֶל גְּלֵי הַיָּם,
לְשׁוֹרֵי הַשָּׁרְפוֹת.

לא תשוב היכן תצב האנדרטה.

ממילא

עובדי דרך יטילו מימיהם בצמחיה הפראית,

הַמְדָּרִיךְ יִצְיֵן
אֶת שְׁמוֹת פְּרָחֵי הַשָּׂדֶה וְהַיַּעַר.

אַחֲרֵי לְכֹתוֹ,
מָה אֶכְפֹּת לוֹ לְאָדָם, מָה אֶכְפֹּת לְעֶכְבְּרִים.

שׁוֹדְדֵי הַבְּרָזָל,

גְּנָבֵי הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה,

יִקְמָטוּ מִתְכוֹת אֲצִילוֹת עִם הַשֵּׁם הַמְפָּרֵשׁ.

האור בו אני דועך

מֵאֵז הַשָּׁנִים הָהֵן אֲנִי דוֹעֵךְ.
אֲמַנָּם הַבֶּקֶר יֵשׁ זְרִיחָה, אֶף הָעָרֶב
הַקָּדִים לְרֹדֵת אֶל הָרְחוֹבוֹת –
אוֹרוֹת גְּאוֹן הַצֵּתוֹ.

בְּנוֹף אֶפֶל אֲנִי מְחַפֵּשׁ לְחֻצְנֵי מְצוּקָה.
בְּלוֹזָה * 1973 –
אוֹר שְׁקוּף רַחֵף מְעַל שׁוֹרֵת אֲנָשִׁים
בְּשִׁתְיָקְתָם הַסּוֹפִית.

אֶפְשָׁר הִיָּה לְהִתְחַפֵּר בְּכִצּוֹת "בּוֹדֵפְשֵׁט",
לְלַכֵּת לְאִבּוֹד בְּמִבּוֹאוֹת סוּאֵץ,
לֹא לְרֹאוֹת אוֹר
בְּסִבְכֵי צְמַחֵי הַמַּיִם הַמְתוּקִים.

שְׁעוֹן הַחֶרֶף הַקָּדִים אֶת זְמַנּוֹ –
הַיּוֹם קָצָר,
הָאוֹרִים הַגְּדוֹלִים, גְּלִגְלֵי הַמְזֹלוֹת שְׁלִי,
כְּמוֹץ לְפָנַי סוֹפָה.

אוֹר גְּלִגְלֵי הַשָּׁמַיִם נִחְלָשׁ וְנִמּוֹג, מִתְעַתֵּעַ בִּי
בֵּין אֶפֶק הַשְּׁקִיעָה לְרִמּוֹז
הַזְּרִיחָה.

* **בלוזה** – מחנה צבאי בצפון-מזרח סיני (לא בתעלת סואץ) ממנו חלשו על מוצבי התעלה, וביום הכיפור ההוא (1973) יצאו שארית כוחותינו למוצבים הקדמיים. הגענו כאשר כל המוצבים שם חרבו על מרבית אנשיהם. חלק הצליח להציל עצמו. אותם ראיתי ביום השני למלחמה חסרי כל. שרידי חיילי "מוצב המזח" נלקחו בשבי (לעינויים ולחקירות כואבות) בחסות "הצלב האדום" (רק ביציאה מהמוצב). ההמשך ידוע – סואץ – שם הייתי עד לפינוי הסופי... 85 ק"מ מקהיר.

איליה בר-זאב

* * *

אהוד: פיטורי גלנט הם תחילת הסוף של נתניהו.

* * *

אורי הייטנר

26.3.23 צרור הערות

* הפסקת אש – תשומת הלב התקשורתית והציבורית מופנית מצד אחד למרוץ האינולות של הממשלה שיכורת הכוח ואחוזות האמוק לקדם בכל מחיר את המהפכה המשטרית מכאן, ולמאבק האזרחי, מחאת דגלי הכחול-לבן, שיותר ויותר סוטה מן הדרך ויורדת לפסים שליליים של "שיבוש" החיים, הפרת חוק וסדר והחמור ביותר – סרבנות המונית, שהיא סכנה למדינת ישראל לא פחות מן המהפכה, מכאן.

מתחת לרדאר, יש גם פעולה אחרת, שבימים רגילים היתה נקראת רבת משתתפים, כי נוטלים בה חלק אלפים רבים, אך היום זה מספר שולי יחסית למשתתפים בהפגנות נגד המהפכה. הכוונה היא לפעולה שעיקר מעייניה – מאבק נגד ההידרדרות לקרע ומלחמת אחים חלילה, לקידום הידברות והסכמות על פשרה של רפורמה קונסטרוקטיבית בהסכמה לאומית רחבה. הרבה גופים עוסקים בכך. הזכרתי כבר את תנועת "הרבעון הרביעי" שלפעילות בה הצטרפתי, והיא אינה היחידה. כעת מרוכזת עיקר הפעילות ברוח זו במאהל ההסכמות בירושלים, וכליבו – שביתת הרעב למען ההסכמות. ביום חמישי האחרון, השתתפו חניכים ממדרשת השילוב, שאני היור שלה, באירוע של אלפי חניכי מכינות קדם צבאיות וכן חניכים בשיבות ואולפנות, תחת המסר הזה (לא יכולתי להשתתף באירוע). אני מאמין שלטוח הארוך, מה שמגלם המאבק למען הסכמות וכל הפעילות להחלפת פוליטיקה של הכנעה המאפיינת את הפוליטיקה הישראלית היום בפוליטיקה של הסכמות רחבות, היא המענה הראוי והנכון ולהערכתך הוא גם ינצח. בטווח הקצר, בתוך הרעש הנוכחי, קשה להבקיע את התודעה הציבורית במסרים מתונים של פיוס ופשרה. אבל בשעת שריפה אי אפשר לעסוק רק בבניית הטווח הרחוק. כרגע, מתמקדת קואליציית מאהל ההסכמות בקריאה דחופה להפסקת אש. הפסקת אש בתקופת החגים והמועדים הקרבים והולכים. קואליציית מאהל ההסכמות מכנה את הפסקת האש "הפוגה", כמו ההפוגות במלחמת השחרור. הפוגה לתקופת החגים והמועדים, שבה תיעצר החקיקה ותיעצר המחאה. הפוגה שתוקדש להידברות אמת כדי להגיע להסכמות.

קואליציית מאהל ההסכמות כוללת את הארגונים הבאים: הקיבוץ הדתי, קולך – פורום נשים דתיות, דרך שירה בנקי, בינ"ה – הבית של היהדות הישראלית, תנועת תיקון, רבני ורבניות בית הלל, פנימה – פתרונות ישראליים, המדרשה התיכונית לבנות – אור תורה סטון, הקונגרס הישראלי, רשת הרבנות הישראלית, התנועה המסורתית, מיתרים ונאמני תורה ועבודה. אני משער שגופים נוספים יצטרפו לקואליציה הזאת. הקואליציה פרסמה גילו דעת, שכותרתו: הפוגה עכשיו. כותרת המשנה: יוצאים להפוגה עד אחרי יום העצמאות – הפוגה בחקיקה והפוגה במחאות.

וכך נאמר בגילוי הדעת: "בשם החירות, כדי שנשב יחד לשולחן הסדר. בשם מי שחלמו ולא זכו לראות ולמען שורדי השואה, שחלמו מדינה יהודית. בשם הרעות והאחוה, עבור הנופלים וקדושת יום הזיכרון. בגלל המסע המשותף שלנו, בשביל שנחוגג יחד 75 שנות עצמאות. ... הפוגה סביב חג החירות וימי הלאום תאפשר לכולנו, בעד ונגד, להיזכר למה אנחנו כאן, שאנחנו אחים, שאין לנו ארץ אחרת ושצריך למצוא יחד את השביל המשותף ולהידבר. עוצרים את החקיקה, עוצרים את המחאה, יוצאים להפוגה."

האם הפוגה כזו אפשרית? המפתח היא בידי הממשלה. אם היא לא תעלה את חוק ההשתלטות על מינוי השופטים השבוע ותכריז על עצירת כל החקיקה הנוגעת למהפכה עד אחרי יום העצמאות, הפסקת האש אפשרית.

* שביטת רעב – אחד האירועים המכוננים של חיי היה שביטת הרעב בגמלא, נגד נסיגה מהגולן. במשך 19 יום שתינו, חבריי ואני, רק מים. היתה זו אחת הפעולות החשובות והמצליחות במאבקנו. מאז, יש לי רגישות לשביטות רעב. אני רואה בהן צעד אצילי. וכעת אני חש הזדהות עם שובתי הרעב במאהל ההסכמות בירושלים, בקריאה להידברות ופשרה שתעצור את ההידרדרות לקרע נוראי בעם. אני מכיר אחדים מן השובתים והייתי בסוד השביטה כבר לפני כשבועיים. לצערי, עד כה אין לשביטתם הד ציבורי ותקשורת, בניגוד לשביטתנו. אני מאמין שאם יתמידו, עשויה להיות להם השפעה משמעותית.

* הרגע שבו נולד מנהיג – צפיתי בנאומו של שר הביטחון יואב גלנט לאומה. ראיתי לנגד עיניי, בשידור חי, את הרגע שבו נולד מנהיג. מנהיג אינו מי שנסחף כמו דג מת בזרם העכור של הבייס הליכודניקי. מנהיג אינו מי שמחניף לבייס ומנסה לרצות אותו, לקראת הפריימריז הבאים. מנהיג הוא מי שמעמיד את טובת האומה מעל האינטרס הפוליטי האישי שלו, מביט לציבור בעיניים ואומר את האמת. זה מה שעשה יואב גלנט.

ביום חמישי, לקראת נאומו שבוטל ברגע האחרון, הוא הספיק לטעום מן לינץ' של דבוקת לוינאמסלסרנגבדיסטלקרעיגוטליב וחבר מרעיהם. אך הוא לא נרתע. הוא מוכן לשלם את המחיר, הוא דבק במצפונו, הוא אמר את האמת. אמת של מנהיג. הסכמתי עם כל מילה בנאומו. גם עם דבריו הנחרצים נגד הסרבנות. גם עם דבריו על הצורך ברפורמה שתאזן את מערכת היחסים בין שלוש רשויות השלטון. וכמובן עם קריאתו לעצור את בליץ החקיקה, למען ביטחון ישראל. מה שחסר לי בנאומו, הוא אמירה מפורשת שהוא יצביע נגד חוק ההשתלטות הפוליטית על הוועדה לבחירת שופטים. אך נראה לי שהוא נתן להבין למי שצריך להבין, שהוא לא ייתן ידו להמשך החקיקה.

* יש תמורה לאגרה – בבחירות 2015, נתתי את קולי לכולנו, בהנהגת משה כחלון. מס' 2 במפלגה היה יואב גלנט. כלפון ומפלגתו היו המבוגר האחראי שבלם ניסיונות לחוקק את חוק מגה-שחיתות הצרפתי, לפרק את השידור הציבורי בישראל ועוד. היום, יש סיכוי שגלנט, גיבור ישראל, יעצור את טרפת המהפכה המשטרית. גם אחרי 8 שנים נעים לי לחוש שיש תמורה לאגרה.

* המדריך של מדריכיי – יואב גלנט היה המדריך של מדריכיי בצופים. לא הכרתי אותו אישית, אבל הם העריצו אותו, את מנהיגותו. הבנתי שהכריזמה נשפכת ממנו. לפחות שניים מהם הלכו בעקבותי לשייטת 13. אני זוכר ביקור שלו, במדי חיל הים, בבית הספר "בליץ". חניכיו לשעבר, שהיו אז בכיתה י"ב, רצו אליו וכמעט נפלו לרגליו. עקבתי בהערכה אחרי הקריירה הצבאית שלו. האמת היא שבשמונה שנותיו בפוליטיקה, לא התרשמתי ממנו במיוחד. הערב יצא מתוך גלנט הפוליטיקאי גלנט המנהיג.

* זה מול זה – בן גביר קרא לנתניהו לפטר את גלנט. הקריאה הזו כל כך סמלית. גלנט, לוחם בקומנדו הימי שהתקדם עד תפקיד מפקד השייטת, מפקד פיקוד הדרום במבצע "עופרת יצוקה" אדם שכמעט הגיע לתפקיד הרמטכ"ל. אדם שלאורך שנים רבות בילה חלק ניכר בזמנו מאחורי קווי האויב, לא אחת תחת אש. אדם שהקדיש את כל חייו לביטחון המדינה, והערב שב ובאותה רוח הקרבה זינק על הרימון תוך נכונות להקריב את הקריירה הפוליטית שלו למען ביטחון ישראל. ובן גביר? ראש כנופייה כהניסט עלוב. אדם שבשעה שבני גילו חרפו את נפשם על הגנת המולדת, הוא הפך דוכנים של סוחרים ערבים בשוק, הפריע לכוחות צה"ל במילוי תפקידם, התעמת עם המשטרה ועם כוחות הביטחון וארגן קבוצות עלייה לרגל אל קברו המשוקק של אלילו, המחבל רוצח ההמונים ברוך גולדשטיין. האיש שהגבורה העילאית שגילה היתה להגיע לסמל במכוניתו של ראש ממשלת ישראל ולנפנף בו מול כלי התקשורת ולהתרברב שבפעם הבאה נגיע אליו. והם הגיעו. שר כושל, שמתפאר בתואר הבומבסטי "השר לביטחון לאומי" אך בשלושה חודשים בעיקר נלחם במשטרה שאותה הוא מנסה להפוך למיליציה כהניסטית, וביטחון הפנים של ישראל מידרדר מיום ליום. כשמעמידים זה מול זה את בן גביר ואת גלנט, אפשר להבין את השבר הקורע את החברה הישראלית.

* הפנטזיה [נכתב ביום חמישי, לאחר נאום רוח"מ] – הזינוק החד בכל מדדי הבורסה ביום חמישי אחה"צ, מעידים מצד אחד על השפל המוראלי שבו מצוי עם ישראל ומצד שני, על התקווה לכל נצנוץ של אור באפילה. ולרגע, כאשר דומה היה שזהו יום המפנה מאז היום המר והנמהר שבו יריב לויץ הרים את ידו הגסה על הדמוקרטיה הישראלית, האופטימיות גאתה. רוב עם ישראל המתין בכיליון עיניים למסיבת העיתונאים של גלנט. וכאשר נודע שאחריה תהיה הצהרה של נתניהו, היתה תקווה שהנה רגע המפנה. מה היתה הפנטזיה שלי. לא, איני אומר שהערכת שזה מה שיקרה, אבל פינטזתי שזה מה שיקרה. פינטזתי, שיואב גלנט, לוחם עתיר קרבות, שגילה לאורך הקריירה הצבאית שלו אומץ לב צבאי למופת, יגלה סוף סוף אומץ לב אזרחי ופוליטי ויתגלה כמנהיג. ציפיתי שיקרא לעצירת המהפכה, ויבהיר שלא יצביע בעדה.

פינטזתי, שד"ר נתניהו, שכמעט שכחנו מקיומו, יגיח מתוך מיסטר ביבי ויכריז על הפסקת המהפכה ועל כניסה מיידית להידברות עם האופוזיציה על רפורמה קונסטרוקטיבית בהסכמה לאומית רחבה. אך גלנט התקפל מול הלינץ' שעשו לו כל מיני קרעי דיסטלים למיניהם. ונתניהו עטף במלל של אחדות את החלטתו להמשיך במרוץ האיוולת; לדרדר את מדינת ישראל למשבר חוקתי, חברתי, כלכלי, מדיני וביטחוני החמור בתולדותיה. מייאש. ובכל זאת... אני עוד מצפה שגלנט לא אמר את המילה האחרונה. הרי הוא מבין את האסון הביטחוני אליו מוביל לויץ וגרורתו נתניהו.

* ניגוד עניינים – ניגוד העניינים האמיתי, הוא בעצם העובדה שממשלה שהעומד בראשה נאשם בפלילים מובילה רפורמה (לצורך העניין אשתמש במונח המכובס "רפורמה" לתיאור המהפכה המשטרית) משפטית. לא כל שכן, כאשר זה המהלך החשוב והמרכזי ביותר שהממשלה מובילה, תוך הזנחה מופקרת של כל שאר תחומי חיינו. השאלה האם ראש הממשלה עצמו מעורב באופן אישי במהלך משנית בעיניי, כיוון שבכל מקרה – הוא נושא באחריות. לכן, לא התפעלתי מחוות דעתה, הקיצונית בעיניי, של היועמ"שית בנוגע לניגוד העניינים של נתניהו. יתר על כן, חשבתי שמוטב שנתניהו יהיה מעורב, כי בלא מעורבותו הנושא הוא באחריותו המוחלטת של יריב לויץ, שהוא אידיאולוג קנאי של המהפכה המשפטית (בניגוד לנתניהו, שהשקפת עולמו מנוגדת אליה, הגם שמסיבות אישיות הוא מקווה להיבנות ממנה), ולבטח יכשיל כל פשרה.

אך הדעה הקובעת אינה דעתי, אלא חוות דעתה של היועמ"שית. היא המוסמכת על פי החוק לפרש את החוק וגם את פסיקות בג"ץ. פסיקותיה – מחייבות. היא המוסמכת לפרש את מהות הסכם ניגוד העניינים, שעל בסיסו דחה בית המשפט העליון ברוב של 11:0 את העתירות נגד יכולתו של נתניהו, בהיותו נאשם בפלילים, לכהן כראש הממשלה. הגורם היחיד שיכול לבטל או לשנות את חוות דעתה הוא בג"ץ. חוות דעתה מחייבת, ופעולה בניגוד אליה היא עבירה על החוק. במדינת חוק, הכול שווים בפני החוק, גם הממשלה, גם ראש הממשלה. אין לו שום סמכות להפר חוק. ראש ממשלה שמפר בגלוי וביודעין את החוק, יאבד את הלגיטימיות של שלטונו. כשראש הממשלה מפר את החוק, הוא יוצר אנרכיה במדינה. איך אפשר לדרוש מאזרח כלשהו לכבד חוק כלשהו, כאשר ראש הממשלה מפר חוק? האור היחיד בממשלה הרעה הזאת, הוא ההבנה שהיא מתפוררת ולא תחזיק מעמד עוד זמן רב.

* האם ראש הממשלה כפוף לחוק – אז אתם טוענים שחוות דעתה של היועמ"שית בנוגע לניגוד העניינים של נתניהו אינה מחייבת. אוקיי. אז חוות דעתו של מי, בנדון, מחייבת. של בג"ץ? למה מי הם השופטים שאף אחד לא בחר בהם בלה בלה. או אולי נתניהו עצמו, הוא יהיה האיש המוסמך לפרש את ניגוד העניינים. ובכלל, היתכן, בעיניכם, ניגוד עניינים לראש הממשלה? הרי הרוב בחר בו. אז מי יכול לומר לו שיש לו ניגוד עניינים כלשהו? זו מהות המחלוקת. האם הממשלה וראש הממשלה כפופים לחוק. שלטון החוק, השוויון בפני החוק – של ראש הממשלה כמו של אחרון האזרחים, והעובדה שהכול כפופים לחוק, זו מהותה של דמוקרטיה. "הרוב" אינו יכול לפטור את נבחריו מכפיפות לחוק.

* לב המחלוקת – כשזועקים "ביבי המלך" – מיטיבים לחדד את המחלוקת. אגב, איני רוצה לדמיין מיהו יורש העצר.

* להכרעת העם – המהפכה המשטרית היא שינוי מהפכני של כללי המשחק. אי אפשר לשנות את כללי המשחק בכפייה, באופן חד צדדי, ברוב קטן. את כללי המשחק יש לשנות בהסכמה רחבה. הסכמה כזו אינה יכולה להיות על מתווה רדיקלי כמו זה של המהפכה המשטרית. היא גם אינה יכולה להיות על הסדר הקיים. היא חייבת להיות פשרה. היום, אחרי מה שעברנו בחודשיים וחצי האחרונים והאמוציות שהצטברו, קשה יותר להגיע להסכמה, מכפי שניתן היה אילו מלכתחילה היתה נערכת הידברות. אלא שהממשלה לא ניסתה להגיע להסכמות אלא להכניע. והתוצאה היא ריסוק העם והמדינה.

התייחסות הממשלה למתווה הרדיקלי כאל "סלע קיומנו", כאילו כל פשרה עליו היא "כניעה", קלעה אותנו למשבר שבו כמעט בלתי אפשרי להגיע להסכמה, בעוד המשך תהליך חקיקת המהפכה הוא גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה. לכן, 7 דקות אחרי פרסום מתווה הנשיא, שהוא מתווה ראוי להסכמה לאומית רחבה – אם לא בקבלתו המלאה, לבטח כבסיס להידברות ולהסכמה, דחו אותו ראשי הקואליציה בגסות. וכך גם מצג השווא של "הריכוך" – הממשלה לקחה דווקא את הסעיף הרדיקלי ביותר, שהוא מה שעושה את הרפורמה למהפכה, הוא ה"יירהג ובל יעבור" בעבור הציבור הענק שבעבורו המהפכה היא גזירה שאי אפשר לעמוד בה, ודווקא אותו היא הציגה כדבר שעליו לא מתפשרים. ושאר הסעיפים? הממשלה לא ויתרה עליהם אלא דחתה אותם לאחרי פסח. ואף על פי כן, ולמרות הקושי, אני עדין מאמין שניתן להגיע למתווה מוסכם. אם נתניהו, שהסכים למתווה הנשיא ואח"כ התקפל לנוכח איומי ההתפטרות של הקנאי, שורף האסמים יריב לוי, יגלה מנהיגות לאומית אחראית, יעז לצאת נגד הבייס שלו, ויודיע על הפסקת החקיקה והחלפתה בהידברות – תהיה הידברות ואפשר להגיע להסכמה. אך אם אי אפשר להגיע להסכמה ואין מנוס מהכרעה – הכרעה על שינוי כללי המשחק אינה יכולה להיות בהצבעה רגילה ברוב רגיל בכנסת. מן הראוי להביא אותה להכרעת העם במשאל עם. העם יידרש להכריע בין המהפכה המשטרית לבין מתווה הנשיא.

* ההתנדבות מחייבת – שוחחתי עם חבר קרוב; אדם שהמושג "מלח הארץ", כאילו נתפר על מידותיו. עד גיל שישים, בערך, הוא עשה מילואים – עשרות ימי מילואים בכל שנה, חרף העובדה שהוא היה תמיד בעומס עבודה עצום בתפקידו האזרחיים. הוא עשה זאת מתוך תחושת אחריות ומחויבות אדירה, כמי שחש שמדינת ישראל מונחת על כתפיו. הוא עשה זאת במסירות, והשירות במילואים היה חלק מהותי באורח חייו. הוא אמר לי, בשיחתנו, שאילו היה היום במערך המילואים, היה מפסיק להתנדב. דבריו עוררו בי צער רב. אני יודע שמדובר באדם שמעולם לא היה מעלה על דעתו סרבנות נוסח הסרבנות לשרת בלבנון או ביו"ש. והנה, גם הוא נפל. הוא חש שזו אינה המדינה שלמענה הוא התנדב שנים רבות כל כך. שמשו מהותי נשבר. השבתי לו, שאילו הייתי היום במערך המילואים, הייתי מכפיל את התנדבותי, חרף עמדתי, שאינה שונה משלו, על המהפכה המשטרית.

לצערי, אני נתקל בכל פינה בגישה הזאת, של אנשים המצדיקים את הסרבנות הזאת. דומני שרוב המילואימניקים שאיימו בסרבנות או בהפסקת התנדבות, קרובים יותר לפרופיל של חברי, מאשר לפרופיל של סרבני השרות בלבנון, ביו"ש או בהתנתקות. סלידתם רבת השנים מן הסרבנות, והרצון שלהם שלא ידבק בהם כתם הסרבנות, מביא אותם להתנער מהמושג סרבנות ולהשתמש במושג אי-התנדבות. לטענתם, כיוון שאינם חייבים לשרת והם מתנדבים, אין המדובר בסרבנות. הם פשוט לא מתנדבים. גם אם אזורם עם הסמנטיקה הזאת, אני שולל מכל וכל את ההימנעות מהתנדבות. בטרם אנמק זאת, אומר שהערכה עצומה בליבי לאותם אנשים, שבמשך עשרות שנים מתנדבים – בחלק מן היחידות למאה ימי מילואים בשנה. אנשים בגיל מתקדם, בעלי משפחות ואנשי קריירה, נותנים כל כך הרבה מזמנם להגנה על המולדת, תוך סיכון חייהם. אני בז מעומק נשמתי לשרת התעמולה, זו שמכנה את המשתמטים "סיירת מטכ"ל של היהדות" אך מרשה לעצמה להגדיר את הטייסים הפועלים דרך קבע מעבר לקווי האויב, "לא ציונים", "לא פטריוטים" ו"נפולת של נמושות". מיהי, הכלומניקית הזאת, הנמושה הזאת, שתעז לנבוח כך?

הרי עצם העובדה שהדבר הזה היא שר בממשלה, היא ביטוי להידרדרות הערכית והמוסרית של החברה הישראלית. או עמיתה, עוד כלומניק, עוכר התקשורת קרעי, ששלח אותם לעזאזל. הערכתי לאותם מילואימניקים גדולה מאוד. ודווקא מתוך אותה הערכה, אני מצר כל כך על צעדם. מהי התנדבות? מתנדב הינו אדם שלקח בהתנדבות אחריות על דבר מסוים. מרגע שהוא התנדב, האחריות שלו מלאה. הוא אינו יכול לומר, שכיוון שהוא התנדב, לא בא לו היום למלא את תפקידו. "זכותי, התנדבתי." זה לא עובד כך. אני ממלא תפקידים רבים בהתנדבות, בחיי האזרחיים. אין כל הבדל, ולו קל שבקלים, בין המחויבות המוחלטת שלי לתחומים שבהם אני עוסק בהתנדבות לבין מחויבותי לעבודה. מי שהתנדב למילואים – נושא בתפקיד. המחויבות שלו לתפקידו – מוחלטת. האחריות שלו על משימתו – מוחלטת. ההתנדבות מחייבת. אם צה"ל בונה חלק ממשיותו על מערך המילואים – מי שהתנדב למערך, מחויב לו בדיוק כמו חייל סדיר. אחרת, אי אפשר לקיים את צה"ל. קשה להלין על מילואימניקים, שעה שרק אחוז אחד מן האזרחים משרת במילואים. ובכל זאת, האחריות המוטלת על האחוז האחד היא של מאה אחוזים. והאחריות מחייבת.

במידה מסוימת, גל "אי ההתנדבות" הנוכחי מסוכן וחמור יותר מהסרבנות בלבנון, ביו"ש או בהתנתקות. שם היתה זו סרבנות, שבשום אופן איני מצדיק אותה, למלא משימה מסוימת המנוגדת למצפוננו של הסרבן. אבל מי שלפי מקורות זרים הפציץ בשבוע שעבר בסוריה כדי למנוע התבססות איראנית לאורך גבולנו או כדי לסכל את מיזם דיוק הטילים של חיזבאללה – מזדהה בכל ליבו עם המשימה. לא לבצע את המשימה שעזימה אתה מזדהה בשל התנגדותך הפוליטית לממשלה או להחלטותיה? זה חמור מאוד. וזו פגיעה חמורה בביטחון ישראל. הסיבה הנוספת לכך שהגל הזה חמור יותר, היא שאותם סרבנים היו קומץ. בוויכוחי איתם, נהגתי להשתמש בצו הקטגורי של קאנט. מה יקרה, אמרתי, אם כל החיילים ינהגו כך? המדינה לא תוכל להתקיים. עכשיו זו כבר לא תאוריה.

הסרבנים ומפסיקי ההתנדבות, מעידים במעשיהם עד כמה השתרשה התרבות הביביסטית ועד כמה היא חלחלה גם לחריפים ביריביו. הזיהוי של המדינה עם נתניהו, היא אימוץ הדיבר הביביסטי "המדינה זה ביבי." אבל אינכם משרתים ב"צבא הוד מלכותו", אלא בצבא ההגנה לישראל. החוזה הבלתי כתוב שלכם אינו עם ראש הממשלה אלא עם כל אזרח וילד במדינה. כשהתחלתי את שירות המילואים שלי, שמעון פרס היה ראש הממשלה. לרגע לא חשתי שאני משרת את מדינתו של פרס, ואח"כ לא שירתי את שמיר, רבין, נתניהו, ברק ושרון. ולכן, גם כאשר ממשלות ניסו להחריב את מפעל חיי, לנשל אותי מאדמתי, לעקור אותי מביתי ולמסור את הגולן לאוייב הסורי, לא העליתי על דעתי לא ללכת למילואים ולא ויתרתי על יום מילואים אחד. זאת, כיוון שהיה לי ברור שאיני משרת את הממשלה, אלא את המדינה. שירתי את מדינת ישראל, תחת דגל הלאום; הדגל שהוא גם סמל המחאה. ויש סתירה בין הנפת הדגל, לבין סרבנות.

* אל תחללו את קודשי האומה – ביום הזיכרון לחללי צה"ל אשתקד, נשלחו ביביריונים לחלל את טקסי הזיכרון ולהפריע לראש הממשלה נפתלי בנט ולשרי ממשלתו לשאת את דבריהם. היה זה מעשה מכוער, חילול הקודש במלוא מובן המילה. חשש כבד בליבי, שהתופעה עלולה לחזור על עצמה גם עתה, הפעם מצד מתנגדיו של נתניהו, ואולי אף ביתר שאת. אם זה יקרה, יהיה זה מעשה מכוער באותה המידה, אותו חילול הקודש. מבחינתי, אין שום הבדל בין הפרעה לבנט, ראש ממשלה שתמכתי בו והאמנתי בו, להפרעה לנתניהו, שאני מתנגד לו ואין לי אמון בו. בטקס יום הזיכרון, אין זה נאום בנט או נתניהו, אלא נאום ראש הממשלה. וההפרעה לו אינה רק הפרעה לראש הממשלה. היא חבלה בטקס וחילול יום הזיכרון. יום הזיכרון לשואה ולגבורה, יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל וחג העצמאות, הם ימי הקדושה הציונית, הישראלית. הם צריכים להיות מעל לכל מחלוקת. חיבים לשמור על קדושתם הממלכתית. יש עוד למעלה מחודש עד המועדים הללו. כבר עתה, על מנהיגי האופוזיציה ועל מנהיגי המחאה לפעול בקרב המוחים כדי להבטיח שלא יחוללו קודשי האומה.

* כולם אחראים על הכל – כאשר אני קורא לעמיתיי למאבק במהפכה המשטרית לגלות אחריות לאומית במאבק, ובעיקר להימנע מסרבנות, אני נתקל פעמים רבות באמירה, שמי שנוהג

בחוסר אחריות זו הממשלה, זה ראש הממשלה, מי שדרדרו אותנו למצב הזה וממשיכים לדהור לעבר התהום. ברור שעיקר האחריות היא על הממשלה. הממשלה, כמנהיגות הלאומית, מחויבת להבטיח את שלום החברה ושלום המדינה וכאשר הממשלה פועלת בחוסר אחריות, כפי שהיא פועלת, היא נושאת באחריות לתוצאות פעולותיה. אולם חוסר האחריות של נתניהו אינו מכשיר חוסר אחריות של אזרחים. איננו ילדים בגן והממשלה אינה גנת. כאזרחים מוטלת על כולנו, על כל אחד מאתנו, האחריות לשלומה של המדינה. איננו יכולים לתלות בחוסר האחריות של הממשלה את המעשים שלנו, כאילו אין לנו אחריות. כתב הפילוסוף היהודי-צרפתי הדגול עמנואל לוינס: "כולם אחראים על הכול, כלפי כולם, לפני כולם, ואני לפני אחרים."

* מהו פשר אחריות – כתב אברהם שלונסקי, מתוך "עלילות מיקי מהו":

ועכשיו אמור לי, פוט,
מהו פשר "אחריות"?
"אחריות" – שאלת, פיט?
גם כן שאלה טפשית!

"אחריות" זה... איך לומר?
"אחריות" זה... מין דבר,
ש... ש... ש... אולי אוכל
להסביר זאת במקל.

אם במקנסיו של פוט
כל הפתורים קפוט
רק הטמבל לא ירגיש
כי העסק עסק ביש.

אך הנה פפתור אחד
על-פי נס נשאר לבד, –
אז עליו האחריות
בעד מקנסיו של פוט...

* מי היריב – המאבק נגד המהפכה המשטרית הוא מאבק אזרחי נגד הממשלה. זה לא מאבק של ציבור נגד ציבור. ההפגנה בבני ברק אינה יכולה שלא להצטייר כהתרסה נגד הציבור החרדי. אין לזה מקום, בוודאי באווירה הטעונה כל כך. חבל.

* המנצח בתחרות השקר הגס – בכל תרבות השקר הביביסטית, אין שקר בזוי, עלוב, נתעב ומרושע יותר מהצגת מחאה עמוקה וכואבת של לפחות מחצית העם, שנאבק על דמותה של ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית, כ"סירוב לקבל את תוצאות הבחירות". ואין שקר שהוא מספק גם ונתעב כדי שהביביסטים לא ידקלמו אותו בלי לחשוב.

* זו לא ההסברה – ההסברה שלנו לא עבדה, "מסביר השר מיקי זוהר את ההתנגדות העממית הרחבה והנחושה למהפכה המשטרית. גם שר הרווחה מרגי העביר ביקורת על תיווך הרפורמה: "גם את האוכל הכי טעים – צריך לדעת איך להגיש". לא הבנתם את הבעייה. הבעייה אינה ההסברה, אינה השיווק, אלא המוצר. הבעייה אינה בהגשת האוכל, אלא בכך שהוא רקוב. ועוד אמר השר זוהר: "צריך לשבת ולדבר ללא תנאים ובאופן מיידי. כל אחד עומד על שלו ובינתיים אנחנו משלמים מחיר כבד. גם התומכים וגם המתנגדים לרפורמה צריכים להבין שאנחנו עם אחד עם אחריות משותפת, אסור לנו להרוס הכול גם אם אנחנו לא מסכימים." מסכים לחלוטין. על הממשלה לעצור מיד את בליץ החקיקה ולגנוז את המהפכה, ולשבת להידברות על בניית רפורמה

קונסטרוקטיבית בהסכמה רחבה. אמנם הממשלה בעטה בסולם שהנשיא הגיש לה כדי לרדת מהעץ, אך ממש לא מאוחר. אם החוק להשתלטות פוליטית על הוועדה לבחירת שופטים יעבור בקריאה שנייה ושלישית, זה יהיה מאוחר מדי. אז, אי אפשר יהיה עוד לקיים הידברות.

* הדי-9 דורס גם את הביטחון – אחרי מלחמת לבנון השנייה, התוודה נסראללה בראיון, שאילו העריך את התגובה הישראלית, לא היה מבצע את פיגוע החטיפה שהוביל למלחמה. את הלקח הוא הפיק ב-16.5 שנים של הסתרות בבונקר ונצירת האש. הפיגוע במגידו, הסתכם בפצוע אחד, אבל היה זה פיגוע אסטרטגי, שאילו הצליח עלול היה לשנות את כל המשוואה שנוצרה במלחמת לבנון השנייה. ואיך הגיבה ישראל? לא הגיבה. הבליגה. הכילה. הפגינה חולשה, שתזמין הסלמה טרוריסטית. כפי שישראל חזרה למדיניות ההבלגה וההכלה של ירי הרקטות מרצועת עזה, שהופסקה תחת ממשלת בנט. כפי שאחרי הצהרות הרהב האינפנטיליות לאחר רפורמת הפיתוח הפאתטית, שב"ס – שתחת אחריותו של הכהניסט, חתם השבוע על הסכם כניעה עם נציגות ארגוני הטרור בבתי הכלא, שאיימו בשביתת רעב. כפי שישראל חתמה על הסכם העברת כספים אדירה ללא תנאי לרש"פ, בחתימת סמוטריץ'. מה היה קורה כאן אם רק קמצוץ מכל אלה היה נעשה בידי ממשלת בנט (אגב, קמצוץ מכל אלה לא היה נעשה בידי ממשלת בנט)? אבל לממשלת מלא-מלא מותר. מה גורם לחולשה הזאת? מה גורם לפער בין הרהב המיליטנטי המתלהם והמתריס של סמוטריץ' ובן גביר לבין מדיניות הממשלה. נתניהו יודע שיש צורך בלכידות לאומית כדי ליצור את החוסן הלאומי שיאפשר לפעול כראוי נגד עליית הטרור והאיומים. את הלכידות הלאומית הם הרסו ב-12 השבועות מאז ראשית המהפכה המשטרית. הבעיה היא שגם האויב מבין זאת, ולכן הוא מגביר ויגביר את תוקפנותו. כך, הדי-9 שנועד לדרוס ולרמוס את מדינת החוק ומערכת המשפט, דורס ורומס גם את כלכלת ישראל ואת ביטחון ישראל.

* לעשות סדר – השר הכושל בן גביר קורא לעשות סדר בחווארה. רגע רגע. הרי אנשיו כבר עשו שם "סדר", לא? הרי הח"כהניסט פוגל אמר שהפוגרום בחווארה הוא פעולת ההרתעה המוצלחת ביותר מאז "חומת מגן". כן, ראינו ולמדנו מה זו הרתעה כהניסטית.

* הרוע המוחלט – למה בן גביר סיכל את חוק האיזוק האלקטרוני? כי הוא התגלמות הרוע. הוא הרוע המוחלט.

* הכרה בתרומת העדה הדרוזית – פרס ישראל על מפעל חיים יוענק ביום העצמאות לאמל נאסראלדין, בן 94, איש דלית אל-כרמל, מייסד "יד לבנים" הדרוזי, ממייסדי התנועה הדרוזית הציונית וח"כ מהליכוד. לפני שנים אחדות, השתתפתי בביקור בדלית אל-כרמל של קבוצת ירוחם, בהנהגת צביקה צמרת, באירוח התנועה הציונית הדרוזית, בהובלת מייסד התנועה יוסף נאסראלדין, חברו הקרוב של צביקה, שכמדוני הוא בנו או אחיינו של אמל. ביתו של יוסף היה עמוס בסמלי הציונות, תמונה של הרצל, סמל המדינה ואפילו תמונה של אריה דולצ'ין, נשיא ההסתדרות הציונית העולמית שקיבל להסתדרות את התנועה הדרוזית הציונית. במהלך הסיוור ביקרנו גם בבית יד לבנים, שם פגשנו את אמל, ששכל את בנו ואת נכדו במלחמות ישראל. התרשמתי מאוד מהפגישה עם פטריוט ישראלי, דרוזי גאה, איש חזון, אדם חכם, איש עשייה. שמחתי על זכייתו בפרס ישראל. הענקת הפרס מבטאת הכרה בתרומתה הגדולה של העדה הדרוזית למדינת ישראל.

* עשור למותו של אלישע פורת – ב-24 במרץ מלאו עשר שנים למותו של המשורר, הסופר, המסאי, חוקר הספרות, המתרגם והחקלאי אלישע פורת, חבר קיבוץ עין החורש. שמור אצלי מכתב שכתב בכתב ידו היפה, כששלח לי את ספרו "חושניה, המסגד".

אורי שלום!

נוסעים ומבקרים רבים, מכרים ושאינם כאלה, המכירים את שירי הספר הזה, ובמיוחד את השיר "חושניה, המסגד", מספרים לי, שהתרגשו מאוד, כשעמדו מתחת למסגד החרב בחושניה וקראו

את השיר. הספר יצא בסוף '75, ואני כבר התרפאתי אז בירושלים, בלימודי יהדות. עליתי לשם לאחות את השברים שהצמיחה המלחמה. הספר דיבר אל כמה מבקרים, זכה לביקורות מעטות אך טובות. אבל לא זכה לאהבת הקהל הרחב. על התקבלותו ועל אי התקבלותו, סיפרתי כמה סיפורים משעשעים בספריי. אתה יכול למצאם ב"איקונין סדוק", למשל, או ב"המשיח מלה-גרדיה" למשל, או ב"מחיקת עוונות" – אם הספרים הללו מצויים בספרייתכם. ובחורבן קונייטרה-החדשה ננוחם,
אלישע פורת

במלחמת יום הכיפורים, שממנה חזר פוסט טראומטי, אך המשיך לשרת במילואים כלוחם עוד שנים רבות, כולל במלחמת שלום הגליל, הוא לחם בגולן ובמובלעת הסורית. כאשר הגיע למסגד בחושניה, נגלה לנגד עיניו המחזה המזעזע – גופות של לוחמי צה"ל כפותים, וירויים בראשם. שבויים שנרצחו בידי הצבא הסורי. אחד מהם היה דודו של גלעד שליט. את השיר "חושניה, המסגד", כתב אלישע בעיצומה של מלחמת יום הכיפורים.

חושניה, המסגד, מכהיר
מטיח כמו עין לבנה
בתוך ענן בולת מאפיר,
האיקליפטוסים גמודים כל
קף, מרים כל קף,
שתולים על מי רעה
בארץ מזרה את
רעלה. חושניה, הצריח
כמו עין הרואה
את העפר, החבלים
הרוטטים ברוח שאין
לה מעצור, נימי הדם
המתחפרות עמק בתוך
שרשי התאנים המתמתקות
לאט לאט ונבקעות.
חושניה, המסגד, משחיר.

חושניה, רמת הגולן, אוקטובר 1973.

* ביד הלשון: מכשכש – מתוך הטור של יוסי ורטור ב"הארץ": "דוד ביטן ביטא את מה שרבים חושבים, כשאמר שהזנב מקשקש בכלב."
איך בדיוק זנב מקשקש? ההגדרות לקשקוש על פי מילוג: 1. ציור צורות ללא ארגון וללא חשיבה. 2. פטפוט, דברי שטות. 3. ערבוב, טריפה, בחישה. אף אחת מההגדרות אינה מתקשרת לזנב של כלב.
איך עושה כלב? בזנב, אני מתכוון. הוא מכשכש. והנה הגדרת הכשכוש על פי מילוג: הזיו, נענע, נפנף – לרוב לגבי זנב.
במאמר במהדורה המודפסת נכתב "מקשקש". במהדורה המקוונת תוקנה הטעות: הזנב מכשכש בכלב.
אורי הייטנר

* * *

אסי דגני

התאבדות

בְּקֶפְצֵי מַגַּג אֲנִי מִתְנַחֵם
נְחֵמָה פּוֹרְתָא
בְּחֶק הַשְּׁנִי שֶׁל נְיוֹטוֹן
(פְּעוּלָה וּתְגוּבָה),
הָאוֹמֵר שְׂבִמְדָה
שְׂפִדוֹר הָאָרֶץ
מוֹשֵׁף אוֹתִי –
אֲנִי מוֹשֵׁף אוֹתוֹ...!

ירושלים,
אדר ה'תשפ"ג, מארס 2023

* * *

נסיה שפרן

על העיזבון של סופר האידיש חיים גראדה

נפל דבר בעולם האידיש לאחרונה. עולם קטן – אך עדיין חי ובוועט. העיזבון של אחד מגדולי הסופרים שכתבו באידיש, יצא סוף סוף מן הדירה המבולגנת ברובע ברונקס בניו יורק, שם שכן עשרות שנים, ומצא לו בית של קבע. מדובר בעצם בשני בתים: ייו"א (YIVO), המכון המדעי לחקר האידיש שנוסד ב-1925 בוילנה וכיום הוא שוכן בניו יורק, והספרייה הלאומית בירושלים. כזכור, גם האוניברסיטה העברית נוסדה באותה שנה שנוסד ייו"א. שני המוסדות חברו יחד כדי לחקור את כל פריטי העיזבון, ולאחרונה הושלמה הדיגיטציה של הנירת הענפה שהותירו אחריהם חיים גראדה ואשתו אינה.

ראשית המאה ה-20 היתה תקופה של פריחה לספרות האידיש. לא רבים מבין הסופרים והמשוררים שפעלו במחצית הראשונה של המאה שרדו את השואה, ואת גלי האנטישמיות בתקופת שלטונו של סטאלין בברית המועצות. בשנים שאחרי החורבן בלטו שני סופרים, שניהם משכמם ומעלה, ובמידה רבה הטילו צל על הסופרים האחרים שפעלו במחצית השנייה של המאה ה-20: יצחק בֶּשׁוּוִיס זינגר – וחיים גראדה.

על בשוויס זינגר שמעו כולם: הוא זכה בפרס נובל בשנת 1978. על חיים גראדה שמעו מעטים יחסית. יש הטוענים שהפרס היוקרתי הגיע בעצם לו, אך מאחר שרק מעטים מספריו תורגמו אז לשפות אחרות, לא הכירו השופטים את יצירתו. מי מבין שני ההרים האלה גבוה יותר איני יכולה לקבוע כמובן. אני רק יכולה לומר שאני התחברתי יותר לחיים גראדה. אולי מפני שהוא לִיטוּזָאק, יליד ליטא, כמו אימי ובני משפחתה.

חיים גראדה נולד ב-1910, השנה בה נולדה אימי. אבל הם גדלו בעולמות שונים לחלוטין. אימי ואחיה למדו בבית הספר העברי "תרבות", היו חניכי תנועות נוער ציוניות, והצטרפו לקיבוצי הכשרה לפני עלייתם ארצה בשנים שלפני המלחמה. חיים גראדה היה תלמיד ישיבה. גם כאשר עזב את עולם הישיבות, והחל לכתוב שירה, נותר עדיין בתוך תוכו תלמיד ישיבה.

הוא נולד בוילנה וגדל במשפחה ענייה. אביו היה אמנם מורה לעברית, אך גראדה בחר באידיש כלשון הכתיבה שלו כבר מן ההתחלה. אביו, שהיה מבוגר מאימו בשנים רבות, מת בנערותו, ואימו התפרנסה ממכירת פירות בשוק. הוא למד בכמה ישיבות והושפע מאוד מ"תורת המוסר", שהיתה נפוצה אז בישיבות ליטא. בנוסף לכך היה גראדה תלמידו ועוזרו של החזן-איש (אברהם ישעיהו קרליץ, 1878-1953) ואף התגורר בביתו במשך 7 שנים. החזן-איש עזב את וילנה ב-1933 ועלה לא"י. בארץ הפך לסמכות הדתית העליונה. הוא התיישב בבני ברק, ולא בירושלים כצפוי, ולא מעט בזכותו הפכה העיר למעוז היהדות החרדית. הוא נחשב לאחד מגדולי הפוסקים ומנהיגי המהפכה החרדית. שנה לפני מותו הוא נפגש עם ראש הממשלה בן גוריון, והמשיל לו את

המשל הידוע על העגלה המלאה והעגלה הריקה – משל שהפך לסמל ביחסים בין חילונים לחרדים.

וכך, כבר כתלמיד ישיבה היה גראדה נתון להשפעות שונות: תורת המוסר מזה, שלא הסתפקה בלימוד תורה בלבד, ושאפה גם לתיקון המידות ולשלמות מוסרית, ודרכו של החזון-איש, שלא האמין בתיקון המידות ובמלחמה ביצר הרע. הוא אף טען שתורת המוסר דווקא מעוררת את היצר הרע, והדרך היחידה לשלמות הנפש היא באמצעות לימוד התורה. את דמותו של החזון-איש תיאר גראדה בספרו המונומנטלי "צמח אטלס". הוא נקרא שם מחזה-אברהם (רבנים חשובים נקראו על שם הספרים שכתבו), והוא דמות קוטבית לגיבור המרכזי של הספר, ראש ישיבת מוסר קיצונית בשם צמח אטלס. זה נלחם כל חייו נגד היצר הרע, ומתענה בספקות ובמאבקים בלתי פוסקים עם האנשים סביבו. הוא אינו מוצא שום מרגוע בחייו, עד שהוא מקבל את עצתו של מחזה-אברהם, נוטש את עולם הישיבות, וחוזר לחיים בעל-ביתיים עם אשתו הנטושה, בת למשפחת סוחרים אמידה.

גראדה נטש את עולם הישיבות בתחילת שנות ה-20 לחייו והחל לכתוב שירה. הוא הצטרף לחבורה הספרותית "יונג וילנע", חוג שאנשי ספרות רבים שחיו בוויילנה השתייכו אליו, וביניהם גם המשורר אברהם סוצקבר. החבורה פעלה משנת 1927 עד סוף שנות ה-30. שמו של גראדה החל להתפרסם בקרב הקוראים כמשורר מבטיח.

ביוני 1941, כאשר כבשו הגרמנים את ליטא, נמלטו גראדה ואשתו הצעירה, אחות במקצועה, לכיוון ברית המועצות. אשתו לא עמדה בקשיי הדרך והחליטה לחזור לוויילנה. זה לא היה יוצא דופן באותו הזמן. ההרגשה היתה שרק לגברים נשקפת סכנה – לא לנשים ולילדים. גראדה נדד ברחבי רוסיה האסייתית עם מאות אלפי הפליטים האחרים. אחרי המלחמה הוא חזר אל וילנה ההרוסה, שם ניספו שתי הנשים החשובות בחייו: אימו הזקנה, הוא היה בן יחיד והיה קשור אליה במיוחד, ואשתו הצעירה. אנשים שהיו קרובים אליו במהלך השנים סיפרו שכל חייו חש רגשי אשמה על כך שנטש אותן במקום שהפך עד מהרה לגיא הריגה – בעוד הוא הציל את חייו. על הפרק הזה בחייו כתב בספרו האישי ביותר "שבתותיה של אימא": בחלק הראשון תיאר את דמותה של אימו, והוא מהווה מעין הנצחה ל"אידישע מאמע" – האם היהודייה; בחלק השני כתב על נודו ברוסיה האסייתית, ועל החזרה אל וילנה ההרוסה.

אחרי המלחמה היגר לצרפת, וב-1948 היגר עם אשתו השנייה לאמריקה, והשתקע בעיר ניו יורק, שאחרי החורבן הפכה למעשה למרכז תרבות האידיש בעולם. "חפש את האישה", אומר הפתגם הצרפתי, ואכן את מהלך חייו של גראדה באמריקה אי אפשר להבין בלי לדעת משהו על אשתו אינה. הוא פגש אותה אחרי המלחמה במוסקבה, היא היתה צעירה ממנו ב-15 שנים, אישה משכילה שרכשה לימים תואר שני בספרות באוניברסיטת "קולומביה" בניו יורק. היא הותירה אחריה עיזבון של שירים וסיפורים – שאף אחד מהם לא התפרסם מעולם.

שמועות על היחסים המסובכים בין בני הזוג התהלכו במהלך השנים, אבל רק לאחרונה, במהלך מחקר העיזבון, התבררו הפרטים. גראדה הלך לעולמו ב-1982, ואילו אשתו אינה נפטרה ב-2010. במשך כל אותן שנים לא איפשרה אינה שום גישה אל העיזבון שהותיר אחריו בעלה. לבני הזוג לא היו ילדים, ואינה גם לא הותירה אחריה שום צוואה. על פי החוק כל מה שנותר בדירה היה שייך לעיריית ברונקס. כפי שכבר נאמר, בסופו של דבר עבר העיזבון לרשות יו"א, הגוף המרכזי העוסק כיום בתרבות האידיש, והספרייה הלאומית בירושלים.

לדברי ג'ונתן ברנט, מנהל יו"א, זהו העיזבון הספרותי החשוב ביותר שהגיע אליהם בתקופה שאחרי מלחמת העולם השנייה. נמצאו שם כתבי יד, תמונות, פנקסים בהם רשם רעיונות הקשורים לכתבתו, טיוטות של נאומים והרצאות, כתבי יד של מחזות שלא התפרסמו מעולם. נמצאו גם מכתבים מן החזון-איש, שישב כבר בבני ברק, וממנחם מנדל שניאורסון, הרבי מלובביץ' (-1902 1994), שישב גם הוא בניו יורק. כל הניירות האלה היו מפוזרים בכל מקום בדירה, כולל מגרות המטבח והמדפים בחדר האמבטיה. בדירה נמצאו גם 20,000 ספרים. הכול נארוז בקפדנות ע"י אנשי יו"א בקופסאות קרטון אפורות.

המעניינים ביותר הם אולי המכתבים בין בני הזוג. זו היתה מערכת יחסים מורכבת. לשניהם היו פרשיות אהבים ממושכות מחוץ לנישואין. גראדה, שהיה נואם מחונן, הוזמן לעיתים קרובות למרכזי האידיש באמריקה, בעיקר קנדה וארגנטינה, שם חיו יהודים רבים שהיגרו אחרי המלחמה

או מעט לפנייה, ואידיש היתה עדיין שפתם העיקרית. יש להניח שהיו לו שם מעריצות לא מעטות. לאינה היה רומן עם עורך של אחד מעיתוני האידיש בניו יורק. ועם זאת, הם לא שקלו כנראה אף פעם להיפרד זה מזו. חייהם היו שזורים ומשולבים באופן שלא איפשר להם להתנתק. אינה, שהאנגלית שלה היתה הרבה יותר טובה מזו של בעלה, סייעה בתרגום ספריו. היא גם ניהלה את המו"מ עם הוצאות הספרים. היא למעשה ניתכה את הקריירה שלו. ומאידך, היא גם בלמה אפשרויות. הוצאה מכובדת רצתה לפרסם את שיריו, אך לאחר מותו היא ביטלה את החוזה. יש הטוענים שנישואיו המסובכים חסמו במידה רבה את פירסומו. גם היא כתבה שירים וסיפורים, ואולי באיזשהו אופן היתה בתחרות איתו (כהשערת חוקרת ספרות האידיש ד"ר רות וייס), על אף שוויתרה על קריירה משלה. כך או אחרת, אלה היו נישואים מסובכים. היתה שם אהבה, אך הם פגעו כל הזמן זה בזה. לפי כמה עדויות היא קינאה בכל מי שהיה קרוב אליו – גם גברים. כאשר הלך לעולמו היא לא הודיעה על כך לאף אחד, ורק שני אנשים ליוו אותו בדרכו האחרונה. מה שהכי חשוב, כמובן, אלה ספריו. על חשיבותו ועל גדולתו אין ויכוח. אף אחד לא הנציח, העלה והחיה את העולם היהודי שלפני חורבנו כמוהו. תיאוריו המפורטים של העולם הישן, העולם שהיה ואיננו עוד, גובלים בתיעוד של ממש. הוא הסופר היחיד שזכה בפרס מהאקדמיה למדעי היהדות (1967) – מוסד שעניינו עבודה מדעית ולא ספרות יפה. "היה לו כישרון דוסטויבסקאי להפיח רוח חיים בציוויליזציה התלמודית של אירופה שנחרבה," כתבה ד"ר רות וייס (The Time of Israel 25.2.2023). פרופ' יחיאל שיינטוך מן האוניברסיטה העברית, מבכירי חוקריו, טוען שגראדה ראוי לתואר הקלאסיקון הרביעי בספרות אידיש, לאחר מנדלי, י"ל פרץ ושלום עליכם (לקראת ביוגרפיה ספרותית ואינטלקטואלית מקיפה של חיים גראדה, 15.10.2017).

חשוב לציין שיתפרסמו ספרים נוספים בעתיד. נמצאו בעיזבון כתבי יד שהתפרסמו בעיתוני האידיש בהמשכים, כנהוג באותם ימים, אשר מעולם לא יצאו לאור כספרים. ההוצאה האמריקאית היוקרתית Alfred A. Knopf מתעתדת לפרסם ב-2025 רומן בשם "בנים ובנות" – Sons and Daughters. יתכן שהעיזבון כולל גם אוצרות אחרים.

האם יתורגם ספר זה גם לעברית? אי אפשר לומר שחיים גראדה נעדר לחלוטין מארון הספרים היהודי. ספריו המרכזיים תורגמו לעברית מזמן: את "שבתותיה של אמא" תרגם שלמה שנהוד ב-1958; א"ד שפיר תרגם את "העגונה" ב-1962, את "צמח אטלס" ב-1968, ואת המשכו "מלחמת היצר" ב-1971. תרגומים ישנים, שקוראים מן הדור הצעיר יתקשו מאוד להבין. גם מי שגדל בעשורים הראשונים של המדינה יצטרך לחזור במכונת הזמן לעברית התרגומית של אותן שנים, אבל לא תהיה שום בעייה להבין. הספרים יצאו בשעתם בספרייה לעם של "עם עובד", ויש להניח שרוב הקוראים היו בני הדור המבוגר של אז.

אני הגעתי אל ספריו של חיים גראדה ממש מאוחר. אני מרשה לעצמי להתגאות: קראתי את כולם באידיש. זה לא היה קל. הוריי אמנם דיברו באידיש ביניהם, אך איתי דיברו רק בעברית. באמצע החיים התחלתי פתאום להתעניין בתולדות המשפחה. לימוד אידיש, בכמה וכמה מסגרות, היה הצעד הבא. בשנים האחרונות מצאתי "חברותא" איתה אני קוראת אחת לשבוע. קראנו את רוב ספריו של חיים גראדה, וכמובן גם סופרים רבים אחרים. שתינו איננו קוראות ילידות, יש מילים שאנחנו לא מבינות, אך בכוחות משותפים אנחנו מבינות כ-80 עד 90 אחוזים מן הכתוב – תלוי באיזה ספר מדובר. העברית כמובן עוזרת, וה"חברותא" שלי מבינה גם פולנית ורוסית. כשאין ברירה אנחנו נעזרות במילון, אבל לא מתעקשות להבין כל מילה ומילה.

ספריו של גראדה מומלצים, במקור או בתרגום, לאלו שמתעניינים בהיסטוריה יהודית, בעיקר במזרח אירופה. מומלץ להתחיל ב"שבתותיה של אמא", ספרו האוטוביוגרפי ביותר, ואולי הקל ביותר לקריאה. הרומן "העגונה" אקטואלי גם כיום, למרבה הצער. במרכזו רב שחילץ את פּרל מעגינותה, ועורר עליו את חמתם של כל הרבנים האחרים בוילנה. "צמח אטלס" הוא ספר ל"מתקדמים". במרכזו עומד עולם הישיבות של ליטא, בעיקר ישיבות המוסר. דמותו של הגיבור הראשי, צמח אטלס, דמות מתייסרת ומלאת קונפליקטים, היא דמות מרתקת. נדודיו מעיירה לעיירה בניסיון להקים ישיבה חדשה, פורשת לפני הקוראים תמונה מורכבת של החיים שהתקיימו במזרח אירופה עד לחורבן. זוהי מבחינות רבות תמונה מלאה ואתנטית יותר מאשר נסיעה של ממש לאותם מקומות.

* * *

אורית דשא-ינאי-ברנר ממש סוף אדר

בחוף –
נהדר.
קול ציון
הירוק משתולל
וצהוב פריחות כאן צוהל.
ריח דשן וצעיר
את הכול פה מעיר.
לא מופרע או עוצר
גם לנוכח רעשי העיר,
נסיעת מכוניות
וצפירות.
האביב כאן סביב
על כולם הוא חביב,
מעידים החושים
וחיוכי אנשים...

* * *

רות דנון 75 למדינת ישראל – זיכרונות מעטרות פרק אחרון – קרב הבלימה בנוה יעקב

בפרק הקודם סופר על פקודת הפינוי שהתקבלה בהלם מוחלט, על ההכנות לנסיגת המגינים לעבר נוה יעקב לעת ערב, יום שישי ליל שבת ה-14.5.48 יום הכרזת המדינה. טור ההולכים, כ-60 בני המושב, חברים וחיילי החי"ש, הגיע לאחר כארבע שעות הליכה רגלית בדרך ההרים בין כפרים ערביים, התקבל בשמחה על ידי מגיני נוה יעקב שראו בהם תוספת כוח משמעותית. בנוה יעקב הם קיבלו את הבשורה על הכרזת המדינה, שמחה שנמהלה בצער האובדן. שם שמעו על נפילתו של מוש – מפקד כפר עציון ובן נוה יעקב. בבוקר שבת ה-15 במאי נערכו מגיני שני הישובים להגנתם ולהגנת המושבה נוה יעקב, שהיתה ממוקמת על ציר שכס-רמאללה-ירושלים. הקורא חייב לראות את קרב הבלימה בנוה יעקב מנקודת המבט ויעד הפלישה של האויב. כוח הלגיון הערבי היה החיל המצויד בנשק ובשריון והמאומן ביותר מכל צבאות ערב האחרים. הכוח עבר את גשרי הירדן ומטרתו – ירושלים, ו"אם ירושלים היתה נופלת, לא היתה קמה מדינת ישראל." (דוד בן גוריון). עמידתם של 150 הלוחמים במעט הנשק והתחמושת ובלימת האויב בדרכו אל העיר עיכבה את הלגיון במשך שלושה ימים קריטיים להגנת העיר, ואיפשרה לכוחות ההגנה להשתלט על שטחים שהיו בשליטת הבריטים עד יום יציאתם מהארץ. (ההשתלטות נקראה "מבצע קלשון"). על אף נפילתם, תרמו מגיני עטרות ונוה יעקב תרומה ייחודית להגנת ירושלים – בעיכוב הלגיון אשר שעט לעבר ירושלים.

קרב הבלימה בנוה יעקב 15-16 במאי 1948

להלן קטעי יומנים שנכתבו (בקיצורים הכרחיים) על ידי לוחמים בקרב:

1. צבי טל, חייל חי"ש בנוה יעקב, לימים שופט בית המשפט העליון.

2. יוסף גולדברגר בן עטרות.

3. אברהם תימור, מא"ז ותושב נוה יעקב.

יוסף גולדברגר: "בהגיענו לנוה יעקב קיבצו אותנו בבית ציבורי ששימש בית כנסת וישיבה. נפגשנו עם מפקד היישוב וקיבלנו הסברים על סידורי הביטחון במקום, שהיו פרימיטיביים מאוד. תוספת של 60 לוחמים היתה נחוצה מאוד לכוחות שהיו מצויים במקום. כוח המגן של נוה יעקב היה מורכב ברובו מ-100 אנשי חי"ש ירושלמיים ואנשי המקום שלא עזבו.

הופקדנו על העמדות בכניסה ליישוב, קרוב לכביש הראשי ירושלים-רמאללה, ומובן שהלילה עבר עלינו ללא שינה. עם שחר איישנו את העמדות שיעדו לנו, ומשם שמענו היטב את קולות הנפץ הכבדים של הפגזות הלגיון על עטרות. ראינו את כוח השריון של הלגיון נע בשטח ואחריו זורמים המוני ערבים מכל עבר לכיוון המושב כדי לבזוז את מה שנשאר – מי ברגל ומי ברכב.

עשן סמיך עלה השמימה ושמענו קולות נפץ עזים של המוקשים שהנחנו לפני שעזבנו, והבוזזים עלו עליהם, ואז בספונטניות חרישית התחלנו לזמזם את השיר "אחים בעירת שריפה". ברגע זה הבנו את המשמעות העמוקה של הנטישה וידענו שאין דרך חזרה. פרק חשוב ועמוק

בחיינו הסתיים, ילדותנו הסתיימה ואנו נמצאנו לפני עתיד חדש ובלתי ידוע."

אברהם תימור: "במקום היו ארבעה מפקדים: אחד היה ישראל פונט – מ"פ. הסגן של ישראל – שמואל הרם. יעקב ברינקר מנווה יעקב שהיה מפקד החבל ואני מפקד האזור (נוה יעקב). בעטרות היה שמואל הרם סגן מפקד הפלוגה.

ההגנה על היישוב היתה מסודרת, מסרתי לכל גוף (אנשי נוה יעקב, אנשי תגבור ואנשי עטרות) גזרה מסוימת, כדי למנוע חיכוכים ולהתגבר על בעיית הגופים השונים, נתתי לכל גוף להסתדר עם הפיקוד שלו. אני חושב שזה עבד טוב ולא היו שום בעיות. אנחנו, אנשי נוה יעקב, נשארנו במקום ממש קומץ, הרבה מהאנשים שנסעו עם האוטובוס, לא יכלו לחזור (8-6 איש), כשחלק מהמשפחות שלהם היו עוד בנווה יעקב.

שבת – 15.5.48 – התקפה ראשונה

יוסף גולדברגר: "חזרנו לעמדותינו שהיו בשטח סלעי וקשה, עמדות לא מוגנות היטב. נשארנו צופים בלגיונרים שהבינו שעטרות ננטשה, ועתה החליטו לעלות על נוה יעקב. הם נעו לעברנו והגיעו עד לגשר בכביש ירושלים-רמאללה, המחבר את נוה יעקב עם עטרות. ביקשנו מהפיקוד אישור לפוצצו – ואכן קיבלנו. בחיפוי הכוח שלנו יצאה חולייה לבצע את הפעולה. הגשר נפגע אך לא נהרס, שריוניות הלגיון המשיכו להתקרב אלינו ופתחו בהפגזה קשה של תותחים ומקלעים על עמדותינו. השבנו אש והלגיון נסוג, לא היו לנו נפגעים.

במהלך השבת הוחלט בפיקוד בירושלים לתקוף את הכפר שועפט הסמוך לנוה יעקב. התוכנית היתה שכוח של ההגנה יצא מירושלים לקראת כוח מנוה יעקב ויתחבר עימו כדי ליצור רצף עם העיר. הפעולה לא יצאה לפועל כי בירושלים לא נמצא כוח מתאים. אז הבנו שעלינו להסתמך רק על כולנו, ואנו היחידים שצריכים לחסום את התקדמות הלגיון והערבים מלנוע באין מפריע לעבר ירושלים.

יום ראשון 16.5.48

בבוקר החלה באופן פתאומי הפגזה חזקה מאוד על נוה יעקב מכיוון נבי סמואל וביר נבאללה. עמדנו כנגד התוקפים בכוח נחות בהרבה אבל בנחישות בלתי רגילה, ועצרנו את ההסתערות. בהתקפה זו נתגלו גם מעשי גבורה רבים. בחור בשם פרויקה, שקיבל זמן קצר לפני האירוע מקלע, נע איתו ממקום למקום לפי הצורך וגרם לנפגעים רבים מבין המסתערים הערבים. מכוניות רבות של הסהר האדום נעו בכביש ובשדות ללא הרף ואספו נפגעים רבים.

גם אברהם תימור (וכסלר), מא"ז נזה יעקב, היה בעל תושייה וגבורה. הוא הפעיל מרגמה שלווה אינטש ופגע בתוקפים. בשלב מסוים נפגעה הכוונת של המרגמה אך הוא הצליח להפעיל אותה נגד התוקפים בהצלחה."

אברהם תימור: "ראינו שמכיוון צפון מתקרבת שיירה צבאית גדולה, בתוכה שבעה משוריינים, ומתארגנים על הכביש בדרך אלינו. המרחק ל-7 המשוריינים היה בערך 3 ק"מ, (הטווח של המרגמה – 81 מ"מ). אחריהם היו עוד מיספר כלי-רכב צבאיים ויחידות סיוע – כנראה תותחים, שהיו יותר רחוקים.

פתחתי על המשוריינים באש מרגמה. למזלנו, וכנראה, לפי דעתי, זאת הסיבה שנווה יעקב לא נכבשה באותו יום, פגז אחד פגע בתוך משוריין. הפגז הראשון היה 100 מ' ימינה, השני 50 מ' שמאלה והשלישי, היה, לפי דעתי, נפל. יעקב ברינקר שעמד על ידי צעק: "פגענו לתוך משוריין." כי מאחד המשוריינים יצאה אש. החיילים פינו מתוך המשוריין הנפגע פצועים או הרוגים וגררו אותם הציידה. בהמשך, פחדו המשוריינים מפגזי המרגמה ופחדו לפרוץ לתוך היישוב.

השיירה התקדמה אלינו, המשוריינים פתחו באש, תותחים "טו פאונדרס" ו"סיקס פאונדרס" ואחרי כן התפרסו גם יחידות חי"ר בשטח. הם תקפו אותנו משלושה כיוונים: מהצפון, מהמערב וחלק מצפון מזרח. כנראה, פלוגה מכל כיוון. זה היה הגדוד החמישי של הלגיון בסיוע של שריון ותותחים. התפרסות החי"ר היתה לפי הספר הבריטי, כך שבכמה מקרים תפסנו אותם באש אגפית וגרמנו להם אבדות כבדות. העמדנו את המקלעים שלנו בפינות הכפר כך שהם נכנסו לשדה-אש והיו להם הרבה מאוד נפגעים.

אחרי כשעה התחילו התותחים, שהתמקמו כנראה מצד מערב, להפגז את המקום והמצב היה מאוד לא נוח, מפני שכל הישוב הזה היה נקניק אחד ארוך, ללא רוחב בכלל, ואם כיוונת תותח בהמשך הציר של הרחוב. כל פגז שנפל, פגע במשהו – בית או עמדה. היתה זאת סוללה של 25 ליטראות והפגזים עשו לנו די צרות. המשוריינים התקרבו לגדר, אל העמדות. לא היה לנו שום נשק אנטי טנקי. בשעות הצהרית היו כבר ארבעה הרוגים. עמדה אחת נעזבה על ידי אנשינו ושלחתי לשם תגבורת עם מקלע ברוך שהיה לנו כרזובה, כדי לתפוס את העמדה החשובה שוב. חשבתי שאנשיה נהרגו או נפצעו. לא ידעתי שהם עזבו את העמדה. בחור אחד שהחזיק את הכלי קיבל פגיעה ישירה מתותח, הוא נהרג וגם הכלי נהרס.

היו לנו שני רופאים, אחד מקומי והשני מעטרות. הרופא שלנו ד"ר ליפשיץ נפצע גם הוא ובחדר הנפגעים היו כבר יותר מ-30 פצועים ביניהם פצועים קשה. קיבלתי שדר מהרופא ובו הציע שנוציא דגל לבן, כי הוא רואה שכל האנשים כבר "יוצאים מכלל שימוש."

קריאה לעזרה – בינתיים התקשרנו עם ירושלים והודענו להם שמצבנו קשה מאוד, שבכל רגע עומדים לפרוץ ליישוב ושאינן לנו שום נשק נגד המשוריינים. כל העמדות הרוסות והבתים הרוסים. מרגמת שלווה אינטש שהיתה לנו, שהדפה במקצת את המשוריינים, נפגעה, פגז התפוצץ לידה והדורגל שלה נחתך. המשכנו להשתמש בה, השענו אותה על גדר והזזנו את הבסיס קדימה ואחורה (גם אני נפצעתי קצת-אפילו לא הרגשתי...)

התשובה מירושלים היתה: "אם מצבכם יהיה קשה – טור משוריין יחליץ אתכם."

ידענו שאין טור משוריין בירושלים, אין שם משוריינים ואין דבר שיחליץ אותנו.

עידוד הלוחמים – הודעתי לכל העמדות שתגבורת יצאה אלינו, שיחזיקו מעמד ושאינן דגל לבן. המשכנו. אש הרובים והמקלעים שירו עלינו מבחוץ, לא היתה מאיימת כמו הפגזים שפגעו כל הזמן בחדר האלחוט, במפקדה ובבתי המושבה.

בחור שחילק והעביר תחמושת לעמדות, נפגע בעין מרסיס, אבל המשיך. הוא היה בחור נמוך אמיץ לב, רץ מתחת למטר האש בלי לפחד וחילק תחמושת לפי הצורך.

השמש הגיעה בינתיים לדרום ופתאום גיליתי את המקום של סוללות התותחים. זה היה אחרי גבעה בצד מערב. כל זמן שהשמש היתה במזרח או בדרום-מזרח, לא הבחנתי בזה, אך כשהשמש היתה לגמרי בדרום, הבחנו בהבהקי הירי ואז ירינו לשם כמה פגזי מרגמה. אש התותחים פסקה כליל, הם כנראה ברחו מהמקום. היה זה בשעה שלוש, משהו כזה. אש התותחים נפסקה ונהיה שקט וקל יותר. הקשר עם העמדות, בזמן הקרב, נשמר על ידי קשרים. זמירה מעטרות היתה קשרית מצטיינת, היא שהעבירה לי את ההודעות.

מאזן – שעות אחר הצהריים. היה זה בערך בשעה שלוש. נעשה שקט וקל יותר. בשעה זו היו לנו ארבעה הרוגים, 26 פצועים קשה, חלקם במצב אנוש – בהם פצועי ראש, ועוד כ-12 פצועים קל יותר, מבינוני עד קל.

מצב התחמושת: מרגמות – נשארו שלושה פגזים של שלושה אינטש ומעט תחמושת של שני אינטש, אבל שתי המרגמות יצאו מכלל שימוש כי המקורים נשברו. נשארה לנו תחמושת של תשעה מ"מ, רימוני יד וקצת תחמושת רובים.

הלגיון נשאר בעמדותיו ליד היישוב, וגם הוא התארגן, כנראה. להערכתי לא היינו יכולים להחזיק מעמד בקרב נוסף יותר משעתיים-שלוש.

בערב קיבלנו הוראה לכבוש כלילה את שועפט. ענינו שאנחנו לא מסוגלים ושאנחנו מוכנים לסגת דרך שועפט לירושלים, אם הגדוד יתקוף את שועפט ויכבוש אותה. דיווחנו שאנחנו לאחר יום שלם של לחימה ללא מזון. המפקדה הודיעה שהם ישלחו חוליה שתפגיז את שועפט במרגמה של שלושה אינטש, ואנחנו נכבוש את המקום. סירבנו, ואז קבלנו את ההוראה לסגת להר הצופים.

צבי טל: "בשעה שתיים אחר הצהריים אפסו כוחות המגינים. מספרם קטן והלך והיה זה רגע קריטי. אותה שעה באה הודעה מן העיר: 'החזיקו מעמד, יש לכם סיכויים טובים'.

"זו היתה תשובה על דרישתנו לשלוח טור משוריין לעזרה. מפקד המקום הסיק מן התשובה שאכן טור כזה ישלח ומיד החליט להודיע על כך. למרות הסיכון הרב שלח רצים לכל העמדות להודיע על צאת הטור המשוריין לעזרתנו. ידיעה זו פעלה כקסם. הרוחות התעודדו והחברים שספק אם היו עוצרים הסתערות אילו באה כמה דקות לפני כן, עברו מעתה אפילו להתקפת נגד. האש המעטה אך היעילה של אנשינו, הפילה חללים רבים באוייב. לעת ערב חדלה ההפגזה והחלה הסתערות הערבים מכל הכיוונים. זה היה הרגע הקשה ביותר. לאחר שלא טעמנו כלום במשך כל היום, מעטים מדולדלים ומיוגעים לא האמנו שנוכל לעצור הסתערות כזו. שני המקלעים הועברו ממקום למקום בריצה כדי לסתום את הפרצות שהתהוו. זה היה נס שאזרנו כוח להדוף את ההסתערות.

"עם חשכה התרחק האויב ותפס עמדות רחוקות יותר מסביב לכפר. האנשים עטו על האוכל והמים, ונערכה התייעצות מפקדים. אבודותינו היו ארבעה הרוגים ו-38 פצועים. מאחר שמיספר זה היה כשליש מכל אנשינו, ומאחר שהאויב תקף במספר רב של טנקים ורכב משוריין ובידינו לא היה כל נשק אנטי טנקי, מצב הנשק לא היה מניח את הדעת, פגזינו אזלו, ולא היה כל סיכוי שנעמוד אפילו כמה שעות, החליטו המפקדים על פינוי המקום."

הנסיגה מנוה יעקב: אברהם תימור: "התחלנו להתארגן לנסיגה: את הפרות המעטות שנשארו עוד בחיים הרגנו. את המרגמות שלא יכולנו לסחוב איתנו, זרקתי לתוך בור מים. שברנו את הרדיו ואת מכשיר הקשר. מה שיכולנו להרוס – הרסנו. את ארבעת ההרוגים קברנו וכך גם את ספרי התורה.

"הטיפול בפצועים לקח זמן רב, והשעה התאחרה. בערך בחצות קיבלנו פקודה להתבצר במקום ולא לסגת. מדוע? אף פעם לא בררתי. אני חושב שבאותו לילה הגיע ג'יפ דרך כביש בורמה לירושלים וחשבו שיוכלו לשלוח תגבורת גם אלינו. ענינו שעכשיו, אחרי כל מה שחיסלנו והשמדנו, אין לנו ברירה אלא לסגת. ואז אמר ישורון, מפקד גדוד מכמש, לישראל פונט: 'אז תיסוגו, אבל אל תסתבכו עם האויב בדרך, אנחנו לא יכולים לעזור לכם'.

"ידענו מה קרה בכפר עציון, ידענו שאחרי שהרימו שם דגל לבן, שחטו המקומיים את כל השבויים. לא היו לנו מספיק אלונקות, ולכן לקחנו את רוב הפצועים על מיטות אמריקאיות שהיו לנו. גם את הנשק של הפצועים שמנו על המיטות.

בשעה 01.00 פתחתי את גדר היישוב בדרום מזרח. והשיירה יצאה דרומה. תנועת השיירה היתה מאוד איטית, פחדתי שלא נגיע כלל. ירדנו מהצד המזרחי של הישוב לכיוון האוניברסיטה והדסה. ירדנו דרומה לוואדי וחצינו את הכביש לחיזמה ועברנו את הכביש לענתא, ואחר כך המשכנו בצד מזרח ליד שועפט. בדרך נכנסנו למזבלה, דבר שגרם רעש רב. בבתי הערבים נבחו הכלבים, פחדנו שיגלו אותנו.

"לקראת בוקר, עם אור ראשון, הגענו ממול לכפר עיסוויה, צפונית להר הצופים. לא ידענו שעיסוויה ריקה ושהערבים ברחו משם, ואיש לא הודיע להדסה שאנו באים. כשראיתי שאנחנו

מול עיסווייה באור יום, חששתי שיגלו אותנו. הכנסתי את כולם לתוך שדה תבואה מאחורי גבעה והוריתי לשכב ולא לנוע. רצנו להדסה מיכה ושאלו לזינסקי ואנוכי. חשבנו לומר להם שיתקופו את עיסווייה ואז ניכנס להדסה תחת אש המגינים, מפני שעם כל שיירת הפצועים הזו לא יכולנו לעבור ליד הכפר הערבי. כיון שלא הודיעו לאנשי הדסה שאנו באים, לא הוזהרנו ונכנסנו לתוך שדה מוקשים של הדסה. מהעמדות צעקו לנו 'עמוד!' אני נעצרתי אבל מיכה ושאלו צעקו 'זה אנחנו', רצו הלאה ונפצעו ממוקשי תיל שהפעילו.

"אנשי הדסה יצאו לקראתנו והובילו את השיירה פנימה, כך הגענו להדסה."

יוסף: "בערב נאספו הלוחמים ומפקדיהם, והעריכו את המצב מחדש. הגענו למסקנה שהמצב מבחינת הלוחמים חמור, מצב התחמושת והקשר עם הפיקוד בירושלים היו בכי רע, גם מזון לא היה ללוחמים. בכל אותו יום של לחימה לא בא אוכל לפינו. נשלחה חלבה שהיתה יבשה ומים לא היו, ולכן אי אפשר היה לאוכלה. הוחלט לסגת בכיוון ירושלים להר הצופים. קברנו את מתינו בתוך בור שהיה מצוי במקום, בקבר אחים. ניסרנו את רגלי המיטות הצבאיות שישמשו לנו כאלונקות לפצועים. תכננו את דרך הנסיגה, שאף היא לא היתה פשוטה, שיירה מסורבלת עם פצועים שרק 12 מהם יכלו לצעוד כשהם נשענים על כתפי חבריהם, האחרים נאנקים כאלונקות. "מימין השתרע כפר גדול – שועפט. הדרך היחידה היתה לצעוד בוואדי כמסתר. אבל גם כאן היה חשש, ואם יסגרו עלינו? אנו אבודים, אין מוצא. לכן החלטנו לצעוד בשיפולי הוואדי, דבר שהיקשה מאד את ההליכה בעיקר לנושאי האלונקות משום שמצב הפצועים יכול היה להידרדר." **צבי טל:** "מעשה הפינוי היה מפעל גבורה: יצאנו חרש להרים ועקפנו את עמדות האויב. במיספר מועט של בריאים נשאנו את האלונקות והנשק. ללא דרך עלינו הרים וירדנו בקעות. היו מקומות שהוכרחנו לטפס על ארבע, אבני נגף הכשילונו, אך את משאנו היקר לא הנחנו. היו רגעי ייאוש קשים. הרגשנו שאם נתקדם בקצב כזה לא נגיע לעולם למחוז חפצנו. נאלצנו לנוח כל רבע שעה. כל שריר היה מאומץ כל נפש וכל עצם כואבת."

יוסף: "באותו זמן שמענו ממרחקים קולות נפץ עזים והפגזה כבדה על נוה יעקב. למזלנו, היינו כבר במקום מבטחים, אלמלא כן היינו נטבחים, כי סיכויינו להישאר בחיים ביישוב במצב הקיים היו אפסיים. ירדנו לירושלים בשיירה האחרונה שירדה מהר הצופים. בלב כואב ובחוסר ברירה השארנו מאחור את הפצועים, ובנוה יעקב נותרו הרוגינו. ביניהם היה מיכאל, חברו הטוב של אחי חיימי, שנפצע קשה ומת מפצעיו לאחר מכן. מיכאל הגיע לעטרות עם משפחתו, ילד קטן שבא מתרבות שונה לגמרי והשתלב בתרבות הצברית המחוספסת. מפעל חייו ותחביבו העיקרי היה הצילום. הוא דבק בו ביסודיות והנציח חלק חשוב מהווי החיים בעטרות. מיכאל היה אחד הנערים הנערצים על ידינו בשל יושרו ודבקותו במטרה. הוא נהרג כאשר רץ מעמדה לעמדה כדי לספק תחמושת ללוחמים. בדרך נפגע ברגלו, וכשישב לחובשה, נפגע מכדור נוסף בראשו."

מיכאל שטראוס – אחינו הבכור, בוגר בית הספר החקלאי בן שמן, שב לעטרות בסיום לימודיו ותקופת הדרכה קצרה. שאף להרחיב ולפתח את משק ההורים, הצטרף להגנת המושב בתפקיד סליקר – אחראי על מחסן הנשק נהרג ברוצח תחת אש בין העמדות באספקת תחמושת ללוחמים. **אבי** – ארנסט שטראוס, גיבור על כורחו, היה בין הלוחמים באחת העמדות, סופר לי שלעת ערב, כאשר האש נחלשה, ראו אותו מתרוצץ מחפש את בנו ולאיש לא היה אומץ לומר לו. אבא השאיר את מיכאל עם הנופלים בבור במחצבת נוה יעקב, בקבר אחים, ונאלץ להמשיך בכאבו הנורא כל דרך הנסיגה להר הצופים. מהר הצופים ירד למחרת לירושלים והגיע אלינו באישון לילה ובפיו בשורת איוב.

הרוגי הקרב:

תמר פיטובסקי – ילידת ירושלים, בת יחידה להוריה. בוגרת גימנסיה רחביה. נהרגה בעת הגשת עזרה לפצוע בשם יששכר ספירטוס.
דניאל צפניה – יליד ארה"ב, תושב ירושלים. היה בתפקיד מקלען. נהרג בפגיעה ישירה.
יעקב כהן – יליד ירושלים בוגר בי"ס עמל. נהרג בשעת הושטת עזרה לפצוע במהלך הקרב.
שבתאי קפאטה – יליד העיר העתיקה, נפצע קשה בקרב הבלימה ונפטר לאחר הנסיגה בהדסה הר הצופים.

טכס הקבורה – לאחר הסכמי שביתת הנשק עם ירדן יצאה משלחת בראשות הרב גורן ובחסות האו"ם לאתר את מקום החללים. בתאריך 17.11.1949 הובאו לקבורה בהר הרצל יחד עם חללי גוש עציון ולטרון שנשארו בשטח האוייב.

פליטים – שהינו חסרי כל בירושלים הנצורה. ביולי '48 בהפוגה השנייה, הועברנו לדיוור זמני ביפו. שם קיבלנו מהמוסדות הצעה להתיישבות מחדש במושבה הטמפלרית הנטושה וילהלמה שנכבשה מידי הערבים במבצע דני. הוחלט לקבל את ההצעה. נכנסנו יחד עם פליטי נחלים, בארות יצחק, שאר ישוב ונוה יעקב לבתים ערומים שעברו ביזה – ללא חלון, דלת וכל פריט שניתן לפרק. לאחר שנים אחדות של חיים בצפיפות, הוקמו בארות יצחק ונחלים, ואנחנו נשארו ביישוב שקיבל את השם בני עטרות.

אחרית דבר – במלחמת ששת הימים שבנו לעטרות ולנוה יעקב. כואבים ונרגשים חיפשנו שריד לבתים, למשקים לצמחיה – לא היה שריד. בתי המושב והמשקים נהרסו בתקופה הירדנית, עליהם הורחב וניבנה שדה תעופה בינלאומי – נמל התעופה של הממלכה הירדנית.

שרידי בית העלמין של היישוב בן עשרים ושמונה השנים, נדחקו בדחפור בעת הרחבת המסלול לאחת הפינות מחוץ למסלול. האתר קודש כקבר אחים ומהווה שריד אחרון למושבו ("זמרי המקום").

שדה התעופה לא זכה לשמש את מדינת ישראל כשדה בינלאומי, נחשב לשטח כבוש מעבר לקו הירוק וסבל מחרם בינלאומי של ארגון הטייסים הבינלאומי. שימש אך ורק לטיסות פנים ארציות וכבית ספר לטיס. בימים אלו מתדיינים על הקמת שכונת מגורים על אדמת עטרות אך זו מעוכבת מאותה סיבה.

לקראת שנת היובל למדינה הוקמה עמותת מורשת עטרות ובוצעו מפעלי הנצחה ותיעוד לשימור זכר הישוב.

סוף סיפור עטרות – ישוב קטן עם סיפור גדול!

רות דנון

הזמנה:

בתאריך 20.4.2023 מתקיים יום עיון בנושא:
הגוש שנשכח – סיפורם של לוחמי עטרות ונווה יעקב,
כולל סיור בעטרות ובאתרי ההנצחה
בהדרכת ד"ר יוסי שפנייר חוקר צפון ירושלים.
לפרטים ולרישום:

<https://tickchak.co.il/41383>

* * *

שנת ה-75 למדינת ישראל

ישראל זמיר

לכבות את השמש

רומאן

'אסטרולוג' הוצאה לאור בע"מ, 2004

פרק י': אלטלנה

יום אחד הגיעה למחנה-גדעון שיירת משאיות עמוסות ארגזים, ואיצקו המ"פ, עם ברק בעיניים, נכנס למגורי "המסייעת" וביקש שנגיע בהקדם למחסן-הנשק, הפתעה ממתנה לנו. בכורך נשלחה משאית אל מחסני-הבגדים בקיבוצים, להבאת סמרטוטים. נשק חדש הגיע מצ'כוסלובקיה: רובים, מקלעי "שפנדאו" ומכונות-ירייה "בזה". הנשקים מילאו גיגיות נפט, הביאו גלילי פלנלית, ערמו סמרטוטים, ולימדו אותנו איך מפרקים את הנשק החדש ומסירים את שכבות הגריז.

היינו בשמיים. לא היה לנו ספק כי הנשק הצ'כי נשלח בהוראתו המפורשת של החבר סטאלין – הוכחה ניצחת שברית-המועצות לא רק הכירה בזכויות ההיסטוריות של היהודים בארץ-ישראל אלא גם מסייעת לה בפועל להביס את אויביה.

ממיק לא הסתיר את שמחתו, ושילח דברי ביקורת בארה"ב, שאמנם הכירה בנו דה-פאקטו, אך נקטה במדיניות של "אמברגו" – איסור על שליחת נשק למדינות המעורבות במלחמה בארץ-ישראל. בריטניה וצרפת מיהרו להצטרף אליה. לדבריו, האימפריאליזם המערבי חשף את פרצופו המכוער, ולשמחתנו צ'כיה, בהוראת ברית-המועצות, התייצבה לימיננו ושלחה לנו נשק! מניותיה של ברית-המועצות הרקיעו שחקים. ווי ראה קשר ישיר בין הצהרת גרומיקו להכרת ברית-המועצות במדינת-ישראל.

שלמה באום מכפר-יחזקאל, שכעבור שנים היה לסגנו של אריאל שרון, מפקדה של יחידת 101, חשד ברוסים שיש להם כוונות לכבוש את המזרח-התיכון ולהשתלט על הנפט. להערכתו, אימפריאליזם רוסי מתכוון להחליף את האימפריאליזם הבריטי.

הבעתי את דעתי כי ברית-המועצות ממשיכה את מלחמתה באימפריאליזם הבריטי, ורואה בישראל פוטנציאל לכינונה של "דמוקרטיה עממית" במזרח-התיכון, בראשותן של מפלגות הפועלים.

ניקינו נשק, התווכחנו ולא אחת מצאנו עצמנו פוצחים בשירים רוסיים, כשיתר החיילים מצטרפים ברצון. היתה זו שעתה היפה של ברית-המועצות, אפילו אויביה המושבעים הודו לה מעומק ליבם.

לפתע קם אחד האצ"לניקים-לשעבר, ומרוב התרגשות פצח בשירי מחתרת: "היום שרה הקטנה / ניפגש בצאתי למלחמה / את המדינה נכון / על שתי גדות הירדן...". ואנחנו, שיכוריי שמחה, הצטרפנו במחיאות-כפיים.

איצקו חיך בסיפוק. סוף-סוף בגרנו, התגברנו על "החנינוך הפנאטי", והוא הביא בקבוק יין. השקנו כוסות, וווי, ברגע-של-התרגשות, הצמיד לשפתיו רובה צ'כי ונשק לקת. המתרסים הפוליטיים קרסו, ואילולא זירזו אותנו הנשקים, בטענה שהמשלטים ממתנים לנשק – היינו פורצים ב"הורה" סוערת. לראשונה חשנו אחוות-לוחמים אמיתית.

*

באפריל 1994 צורפתי כחבר "ועדת-העורכים של עיתוני ישראל" למשלחתו של ראש-הממשלה יצחק רבין, שיצאה למוסקבה. באחד הימים המתנו במסדרון של משרד-החוץ, בקרמלין, עד שראשי הממשלות יסיימו את פגישתם. בין היושבים היה פקיד סובייטי ששיבה זרקה בשערותיו, נראה כבן שישים, ואולי יותר.

שיחה נרקמה בינינו, ושאלתי אותו כיצד קרה הדבר שברית-המועצות שינתה בבת-אחת את מדיניותה כלפי ישראל: הצהרת גרומיקו ב-14 במאי 1947, הכרה במדינת-ישראל באו"ם ב-29 בנובמבר 1947, ומשלוחי נשק צ'כי בתחילת יוני 1948.

האיש חיך. "נו כן, – הוא מכיר את הנושא היטב. לדבריו, "יהודי ארץ-ישראל לא קלטו כל השנים כי ברית-המועצות מעולם לא היתה אויבתם. מאז מלחמת-העולם השנייה היו לשני העמים אויבים משותפים: גרמניה הנאצית מזה, והאימפריאליזם הבריטי מזה. עובדה, כאשר ברית-המועצות ראתה מה עומד לקרות ליהודים במלחמת העולם השנייה, היא פתחה לרווחה את גבולותיה, בעוד אמריקה התעלמה. כל השנים חשו הרוסים צורך לפתור את שאלת העקורים. בשנת 1943 ביקר בישראל איוואן מאיסקי, קומיסר לענייני-חוץ, נפגש עם ראשי היישוב, וביקש לדעת אם בבוא היום תהיה ארץ-ישראל מסוגלת לקלוט את עקורי אירופה. משנת 1944 ואילך

דאגנו שיתפרסמו בעיתונים שונים מאמרים התומכים בפיתרון ציוני לשאלת ארץ-ישראל. בפברואר 1945 הצביע ראש המשלחת הסובייטית, בוועידת היסוד של האיגודים המקצועיים, על כך שיש לאפשר לעם היהודי להמשיך ולבנות את ארץ-ישראל כביתו הלאומי.

"אני מקווה כי ברור לך שמאמרים אלה לא יכלו להופיע בלי אישור הפוליטבירו, בראשותו של החבר סטאלין. ברית-המועצות עקבה בזעם אחר התחמקויותיה של אנגליה מלהחזיר את המנדט על ארץ-ישראל לידי האו"ם, ולאחר לחצים דיפלומטיים עלה הנושא במאי 1947, בנאומו של שר-החוץ אנדריי גרומיקו. ברית-המועצות שאפה להפוך את ארץ-ישראל לגורם מדיני שיתסיס את המשטרים הערביים הריאקציוניים במזרח-התיכון ויחליש את מעמדה של בריטניה. הקו שנקטנו היה ברור ועקבי: הצבעה באו"ם לחלוקת ארץ-ישראל לשתי מדינות, הכרה בה, ומשלוחי נשק צ'כי, שנועד להביס את הערבים."

שאלתי היכן היתה בסיפור הזה יהדות ברית-המועצות, והוא הודה שהם שגו בהערכתם כי יהדות זו נטמעה בין עממי ברית-המועצות לאחר שבעים שנות קומוניזם. לאחר שעמדה על טעותה, הלכה ברית-המועצות לקראת ישראל ופתחה לרווחה את שעריה. ברית-המועצות היתה מאז ומעולם ידית העם היהודי וכבוא המבחן – הוכיחה זאת.

"אודה לך אם שיחה זו תישאר חסויה ולא תנקוב בשמי. לא, אינני יהודי, אך קורא אני אידיש היטב."

*

ישבנו כחיל-מצב על גבעה צחיחה מצפון לג'נין. העיר אמנם נכבשה על ידי חטיבות "כרמלי" ו"גולני", אך לא היה אפשר להתבסס בה בלי לכבוש את ההרים החולשים מדרום. ההפוגה עמדה לחול ביום שישי, ה-11 ביוני, והוחלט לכבוש את משטרת ג'נין וליצור קו הגנה יותר נוח. החבלן אפרים חנון סיפר כי בלילה שקדם לאותה התקפה יצאה חוליית חבלנים למקש גשר על כביש ג'נין-עפולה, ולמנוע עזרה מג'נין. למחרת בלילה יצא כוח ישראלי לכבוש את המשטרה, כשעל הפעולה פיקד מפקד פלוגה ג' – עמנואל ברשי.

חצות. כוח ברשי יצא מג'נין לכיוון תחנת-המשטרה. בדרכם חלפו ליד וילות הדורות, וברשי הורה לפוצץ. לדעת אפרים זו היתה שגיאה חמורה, כי כך נודע במשטרה שכוח צה"ל בדרכו אליהם. כשהגיע הכוח כמאה מטר מהמשטרה, התברר שגדרות תיל דוקרניים מקיפים אותה סביב-סביב. החבלנים השחילו שלושה צינורות "בוּנְגֶ'לֹר" בין הקונצרטיות, פוצצו את הגדר, והדרך לחצר נפתחה.

ברשי וכוחותיו פרצו קדימה, וכשהתקרבו לבניין גילו סבך נוסף של חוטי תיל דוקרניים, שלא איפשרו להגיע אל דלתות הבניין. הפעם הונחו שקיות חומר-נפץ בפניה צפון-מזרחית של המשטרה, ונפער חור בקיר. עוד שגיאה, להניח חומר-נפץ בפניה, שהיא הבסיס המוצק ביותר של הבניין. ניסיון להשחיל חייל דרך החור, כדי שיפתח את השער מבפנים, נכשל. העיראקים ירו כמטורפים והשליכו רימונים מגג הבניין. שער הברזל נותר נעול. כיצד פורצים אותו?

זבון שדמי, מפקד מחלקה מניר-דוד, איש גדל ממדים ורב תושייה, הציב מרגמת "טו-אינץ'" בכיוון ישיר אל מול שער הברזל, כשהוא מכסה את בסיסה באבנים כבדות, וליתר ביטחון נשכב עליה. מעולם לא נורה פגז מרגמה בכיוון ישיר. השער לא נפרץ, וזבון הועף מן ההדף. משטרת ג'נין לא נכבשה.

*

הפוגה ראשונה. צה"ל ניצל את השקט כדי לחייל אותנו, וערך טכס השבעה. המחלקה עברה לדום, ורס"פ פלוגה ג', אליעזר סקלרץ, קרא בפאתוס ובעגה יקית את הנוסח, שרק לאחרונה חובר:

"הנני נשבע ומתחייב בהן צדקי לשמור אמונים למדינת-ישראל, לחוקתה ולשלטונותיה המוסמכים, לקבל על עצמי ללא תנאי וללא סייג עול משמעתו של צה"ל, לציית לכל הפקודות וההוראות הניתנות על-ידי המפקדים המוסמכים ולהקדיש כל כוחותיי ואף להקריב את חיי להגנת המולדת ולחירות ישראל."

לאחר הקריאה ענינו במקהלה שלוש פעמים: "הנני נשבע."

הטכס עורר גיחוכים. נזכרנו בטכס ההשבעה ל"הגנה", שנערך במעין-חרוד. בתום המסדר קיבלנו משכורת ראשונה: שתי לירות ו... משחת-שיניים. "למה משחת שיניים? שאל דשיק." "זה מה שצה"ל מנפק," השיב סקלרץ ברצינות גדולה.

חצות. אני מפטרל עם כדור בקנה. מרחוק מבליחים אורות ג'נין. צרור נותב חוצה את השמיים, וזיקוק לבן צונח על צריח של מסגד. אני הרוג מעייפות ועיניי בקושי פקוחות. מדי-פעם אני עוצר, פותח מימייה ושופך על ראשי מים. עליי לשמור עד שלוש לפנות-בוקר. איך אחזיק מעמד? רגליי סורקות, עיניי בולשות ומוחי מפנטז: אני מנשק את נעמה ולש את שדיה. היא גועה מהנאה, מסירה את חזייתה ואת תחתוניה. דימיוני משלים מה שלא קרה: אני גוהר עליה, פורץ מחסום, חודר פנימה והיא גונחת מכאב ומהנאה. אלוהים, איזה חום, איזה עונג! אברי מתפוצץ ותחתוניי מלאים...

בשעה שלוש הערתי את אחד החיילים והלכתי לישון. אותו חייל, ככל הנראה, נרדם בשעה שרכס את שרוכי נעליו, ובשלוש ושלושים התעורר אושמן, האפסנאי של המחלקה – לחרדתו גילה שאיש אינו שומר, ופתח בצרחות אימה:

"הדיוטים, משוגעים, כולרות! פלוגה עיראקית יושבת מול האף? ! הם יכלו לשחוט את כולנו ואיש לא היה מתעורר!"

הוא סיפר כיצד הגרמנים שחטו כפר רוסי שלם, גברים, נשים וטף, ששומריו שתו לשוכרה ונרדמו. תיאורי השחיטה צימררו, התכסיתי זיעה קרה, וזמן רב לא שכחתי את הפחד שתקף אותי באותו לילה.

*

עשרים וארבעה ביוני. משאית אספקה הגיעה למשלט ועימה מפקדנו מאיר אלוני. הוא סיפר שהחברה מ"המחלקה המיוחדת", האצ"לניקים – ערקו שלשום מהגדוד. בבוקר לא נמצאו במיטות. למחרת הודיעו ברדיו על ספינת-נשק בשם "אלטלנה", שהגיעה מאירופה ועל סיפונה נשק רב. מאיר אלוני סיפר על הסכם שנחתם בין מנחם בגין ראש האצ"ל – לבין ישראל גלילי, נציג צה"ל, שבו נאמר, כי חברי אצ"ל יתגייסו לצה"ל, יישבעו שבועת אמונים, וכי הנשק והציוד שבידם יימסרו לצה"ל. אצ"ל ומפקדתו חדלים להתקיים כחטיבה צבאית במדינת ישראל.

ממיק שאל אם בואה של אוניית נשק באמצע ההפוגה אינה מהווה הפרה של הסכמי האו"ם, ומאיר השיב כי שמע מפי גדליה, מפקד "המיוחדת", כי מנחם בגין ביקש רשות לפרוק את הנשק רחוק מעיני הבריטים, על חוף כפר-ויתקין.

"אז מה קרה שהאונייה הגיעה לתל-אביב?"

לדבריו, מפקדי האצ"ל שעל האונייה דרשו שחמישית מהנשק יוקצה לאצ"ל, שיחידותיו הנפרדות לחמו בירושלים. "אלטלנה" עגנה בחוף כפר ויתקין והחלה פריקה חשאית של הנשק. באמצע הפריקה בא אולטימטום של בן-גוריון: "כל הנשק למחסני צה"ל!" – נוצר מתח והיו חילופי אש. מנחם בגין הוזעק מתל-אביב, עלה על סיפון האונייה כדי להרגיע את הרוחות, וכאשר הסתבר כי בן-גוריון מתעקש – הוחלט להפליג לתל-אביב, שבה יש לאצ"ל תמיכה רחבה. האצ"לניקים מכל גדודי צה"ל קיבלו פקודה חשאית לערוק מיחידותיהם ולהתכנס על חוף ימה של תל-אביב, מול האונייה, וליצור חומת אדם. הם יפרקו את הנשק ויעבירוהו ליחידותיהם בירושלים.

הממשלה התכנסה לדיון חרום. בן-גוריון טען כי לפנינו ניסיון גס לדרוס את הצבא ולרצוח את המדינה. המתח גבר והסוף ידוע. הספינה טובעה.

שלמה באום רתח מכעס. בקרב על פקועה לא היו לגדוד די רובים, וחלק מהכוח יצא עם מקלות ורימונים, ופה מפוצצים אונייה מלאה נשק. במדינה מתוקנת היו מעמידים את בן-גוריון למשפט צבאי!

ממיק הביע סברה כי לנשק שהובא היתה מטרה לא חוקית: למנוע את החלטת האו"ם על חלוקת ארץ-ישראל, ולכבוש את עבר-הירדן. כך קיוו הבית"רים להגשים את חלום "שתי גדות לירדן", ושלמה באום זעם:

”פיצוץ אלטלנה‘ זהו הדף הכי שחור שאני מכיר בתולדותיה הקצרים של מדינת-ישראל!“
”מרד חייבים לדכא!“ ענה לו ממיק. ”אתה לא מבין שכל הקיום הדמוקרטי של המדינה עמד בסכנה?“

”קומוניסט מחורבן!“

”פאשיסט מטומטם!“

שלמה קפץ ממקומו כנשוך נחש. פניו סמקו ועיניו רשפו. החברה מיהרו להפריד.

שאלתי את מאיר מה הניע את אצ”ל להפר את ההסכם שנחתם בין גלילי לבין בגין. גדליה, מפקד האצ”ל לניקים, הסביר לו כי ארבע יממות של שיט בים-התיכון, וקשר אלחוטי ישיר עם מפקדת האצ”ל בירושלים, שיכנעו את מנהיגי האונייה להתעלם מהסכם בגין-גלילי ולהחליט כי רק אצ”ל יפרוק את הנשק, והוא שיחליט איזה חלק ממנו יוקצה לצה”ל. הם האמינו שאם חוף תל-אביב יתמלא באנשי אצ”ל – יהודים לא יעזו להרים יד על יהודים.

מאיר סיפר שגדליה טען בפניו כי הוא בכלל אינו תופס את שורשי המתח השוררים בין בית”ר לבין ”השומר-הצעיר“. לטענתו זאב ז’בוטינסקי היה סוציאליסט שדגל ב”אחוות-עמים“, ואף רשם לו על פיסת נייר שורות אחדות שכתב ז’בוטינסקי על עתידה הוורוד של ארץ-ישראל:

”... בו ירווה לו משפע ואושר / בן-ערב, בן-נצרת ובני / כי דגל טוהר ויושר / ייטהר שתי גדות ירדני.“

”שתי גדות ירדני‘ אינה הפרוגרמה שלנו,“ הערתי ביובש.

האצ”ל לניקים שבו לגרוד נרגשים ומזועזעים. הם ראו במו עיניהם כיצד בחורי הפלמ”ח העלו את ספינתם באש.

המג”ד אברהם יפה החליט לעבור על עריקתם מצה”ל לסדר-היום. כאיש חינוך לשעבר קלט את הדילמה: באחד ביוני חתם מנחם בגין, בשם האצ”ל, על הצטרפותם לצה”ל, ומפקדי אצ”ל שעל ”אלטלנה“ הפרו את פקודתו. אברהם כינס את קציניו והסביר כי אנשי ”המיוחדת“ זקוקים לזמן נפשי כדי לעכל עובדות שהולידו מציאות חדשה: הבריטים עזבו את הארץ. אין עוד מחתרות. מפקדות האצ”ל והלח”י פורקו. קיימת מרות צבאית אחת בלבד – מפקדת-צה”ל.

אברהם החליט לעבור על העריקה לסדר-היום אך סגנו, עמנואל ברשי, דרש להעמידם למשפט צבאי. ”עליהם ללמוד שיש לצה”ל בעל-בית אחד!“ צעק. וכשנוכח לדעת כי דעתו אינה מתקבלת, עזב את הישיבה בטריקת דלת.

אברהם לא התרגש, שניהם מאותו הכפר.

קצינים ביקשו לדעת מיהו אותו קצין ”חמום-מוח“, ואברהם נאות לספר:

עמנואל ברשי הוא בחור רב-ניגודים. מוכשר כשד ומפקד מעולה. מקורו מבית מסורתי ספוג ספרות, ששימש בשעתו בית-ועד לאנשי רוח. אביו הי רופא. וכשהגיע עמנואל למצוות, הגיש לו המשורר חיים נחמן ביאליק, מבאי ביתם, ספר תנ”ך ובהקדשה כתב: ”לבר-שי, שי ליום הבר-מצווה.“

לאחר שסיים את לימודיו העממיים ב”תחכמוני“, נרשם ללימודי חקלאות במקווה-ישראל ועד מהרה הסיר את הכובע, זנח את תיק התפילין והצטרף ל”השומר-הצעיר“. ברבות השנים השלים גרעין בוגרי מקווה-ישראל את קיבוץ תל-עמל. בתקופת המאורעות שימש עמנואל נוטר ושומר-שדות מטעם הקרן-הקיימת. בראשית שנת 1941 נגנב רכוש מאחד היישובים, וברשי, בראש קבוצת נוטרים, יצא בעקבות הגנבים לכיוון פקועה. כשטיפסו על מדרונות ההר, הבחינו מרחוק בערבי נמלט – והחל מרדף. כאשר ראה הערבי שהנוטרים קרבים והולכים, שם נפשו בכפו וקפץ מצוק גבוה הישר לתוך ואדי עמוק. ברשי לא היסס וזינק אחריו. הערבי הגיע לכפרו חבול ופגוע, ולאחר ימים אחדים מת. ברשי והנוטרים נאסרו ונכלאו בכלא עכו.

המשפט נמשך חודשים ארוכים. הקיבוצים, בשיתוף ארגון ה”הגנה“, שכרו את שירותיו של עורך-הדין ברנרד ג’וזף (לימים ח”כ דב יוסף, שר האספקה והקיצוב בממשלת בן-גוריון).

פסק-הדין שנגזר היה חמור מאין כמוהו. עונש מוות לעמנואל ברשי ומאסר-עולם לנוטרים. התדהמה ביישוב העברי היתה גדולה. משלחות מכל שדרות-היישוב פנו אל הנציב-העליון בבקשות חנינה, שנדחו. ברנרד ג’וזף ערער על חומרת העונש, וטען כי אין זה מתקבל על הדעת

שערבי בריא יקבל כמה "מכות יבשות" – ולפתע ימות. לטענתו הערבי היה חולה, והמוות בא בגין מחלתו. להוכחת טענותיו דרש להוציא את הגופה מקברה לבדיקה פתולוגית, אך השופט סירב בתוקף. הופעלו לחצים, וכנראה גם שולמו "דמי לא יחרץ", ובסופו-של-דבר הוצאה הגופה, פתולוג מ"אנשי שלומנו" בדק אותה, וקבע כי הערבי סבל מקדחת וכי הטחול שבגופו היה מוגדל. קפיצתו לוואדי גרמה לפיצוץ הטחול, ולפטירתו. מיהר השופט הבריטי לאשר את ממצאי הבדיקה, נערך משפט-חוזר וברשי והנוטרים זוכו מכל אשמה.

אך האווירה בגדוד נעכרה. חברי "המיוחדת", שלא מזמן שבו מאריתריאה, חזו במו-עיניהם במלחמת-אחים על חוף ימה של תל-אביב. הפצע שנפער, זמן רב סירב להגליד.

ישראל זמיר

[העורך: אהוד בן עזר]

המשך יבוא

* * *

הספרייה המרכזית

בית יד לבנים

רח' המחותרת פינת ההגנה

רמת השרון

יציאת מצרים – עובדות ומיתוס

הרצאה שמינית בסדרה לשנת תשפ"ג,

המרצה –

ד"ר משה גרנות

האגדה המקראית מספרת על עונשים שמעבר לדרך הטבע –

מנת חלקם של המצרים, על ניסים לאורך המסע במדבר,

על שש מאות אלף גברים לבד מנשים, זקנים וטף שיצאו ממצרים –

נשאלת השאלה על אילו עובדות היסטוריות מתבססת האגדה המקראית?

דף עזר יחולק למשתתפים

ההרצאה מתקיימת באולם המחותרת

ביום ב', 3.4.2023 בשעה 17.30

בבית יד לבנים

הכניסה חופשית

* * *

יאיר שורצמן

תעלומת המגדל ביהוד

לאודי שלום, בתגובה ל"תעלומת המגדל ביהוד" של עמי זהבי אני מצרף את תצלום [שחור-לבן] מושבת יהודיה כפי שהונצח ע"י הרב ישעיהו רפאלוביץ' וביוזמת משה אליהו זקס מתוך אלבום תמונות "מראות ארץ ישראל (פלסטינה) והמושבות היהודיות" שהופק ב-1898.

בתצלום אפשר לזהות בתקריב את המגדל עם השבשבת. סוף לתעלומה. התצלום מופיע גם
בוויקיפדיה בערך "יהוד (מושבה)" ללא קרדיט.
יאיר שורצמן

Jehudia-

20

יהודיה.

Yehudia

20

יהודיה

ירון רוזן, טייס המסוקים במיל, מופיע בכל ערוץ תקשורת פנים של התנועה האידיאולוגית "הבה נלך כצאן לטבח"! אנחנו מקריבים במודע את חיי ילדינו והורינו, ושאר עם ישראל – כי איננו נלחמים בשביל נתניהו.

הטייסים: לא נתקוף באיראן. נלך כצאן לטבח אנו ילדינו והורינו ושאר עם ישראל – כי איננו נלחמים בשביל נתניהו.

<https://rotter.net/mobile/viewmobile.php?thread=787972&forum=scoops1>

[ps1](#)

כ-100 רופאים צבאיים בשירות מילואים פעיל, שמשרתים בכלל המערכים בצה"ל, הודיעו כי יפסיקו להתייצב למילואים עד הודעה חדשה: לעזאזל שבועת הרופאים, אנו לא נטפל יותר בחיילים פצועים. נלך אנו ילדינו והורינו וכל עם ישראל כצאן לטבח – כי איננו נלחמים בשביל נתניהו.

<https://rotter.net/mobile/viewmobile.php?thread=788021&forum=scoops1>

[ps1](#)

כל המתעמתים איתם בטלוויזיה נאחזים בשאלה האווילית למה מתנגדי ההתנתקות כן המשיכו לשרת בצבא ואתם לא? – במקום לשאול אותם את השאלה הרצינית: בהנחה שאימפריטיב הקטגורי המוסרי ע"פ קאנט הוא, עשה את מעשך כך שיוכל להיות חוק כללי האם אתה רואה את ההליכה כצאן לטבח והפקרת ילדיך והורייך מעשה מוסרי? אם לא – הקם מפלגה פוליטית, היאבק על עקרותיך הדמוקרטיות, ואל תערב את הצבא. עירוב הצבא בפוליטיקה הוא הסכנה הגדולה ביותר לכל דמוקרטיה.

מצעד האיוולת של בנימין מיליקובסקי-נתניהו

למצעדי האיוולת בספרה של ברברה טוכמן יש להוסיף את מצעד האיוולת של בנימין מיליקובסקי-נתניהו שבחר לא לקבל את מתווה הנשיא שהתקבל ע"י חלק נכבד מהאופוזיציה. כך יכול היה לקבל מחדש לגיטימציה לממשלתו, ולפעול מול הסכנות הרבות העומדות בפני עם ישראל, פעולה חשובה כרגע הרבה יותר מהרפורמה המשפטית כמאמר "תפסת מרובה לא תפסת."

התוצאה של מצעד האיוולת שלו תהיה ע"פ האימרה היהודית עם מוסר ההשכל: "פוילע פיש גיגעסן, א שמייץ באקומען, און פון א שטאט ארויס געטריבן!" – "גם אכל דגים באושים, גם חטף מלקות וגם גורש מהעיר!"

נתניהו גם לא יצליח להעביר את ההפיכה המשטרית, גם יחטוף מלקות בארץ ובחו"ל, וגם יגורש מהממשלה. עדיין לא מאוחר, על נתניהו להכיר מיד באיוולת ולקבל את מתווה הנשיא.

*

את הדברים האלו כתבתי לפני נאומו של יואב גלנט התומך ברפורמה אך האומר כי לנוכח הסכנות יש לעצור את החקיקה ולהגיע אליה רק בהסכמה. כי ללא הסכמה אין מנצחים ומפסידים – כולם מפסידים. האם יעצור נתניהו את מצעד האיוולת שלו?

הפיליסטינים: "העם הפלסטיני הוא הבעלים האמיתי של הארץ."

הארץ שלנו מאז תקופת הכנענים

הפיליסטיני, מוחמד אישתיה, ראש ממשלת הרשות הפלסטינית, טוען כי "העם הפלסטיני הוא הבעלים האמיתי של הארץ ולא העם היהודי."

בנאום שנשא בשמו של יו"ר הרשות הפלסטינית אבא של מאזן בוועידה השנתית של מרכז המחקרים של אש"ף שהתכנסה ברמאללה, אמר אישתיה, כי "הסכסוך שהתעורר עם ראשית הקולוניאליזם אינו נוגע רק להיסטוריה של פלסטין, אלא הוא נסב סביב ההיסטוריה של הפלסטינים בפלסטין; העם והארץ. שכן ישראל טענה שפלסטין היא הארץ המובטחת, והיא באה

לומר שזו ארץ שנויה במחלוקת, שבה הכיבוש נהג בכל צורה של דיכוי וניהל מדיניות גזענית נגד עמנו, בעיקר נגד עמנו בעיר ירושלים, ונהג בהם כתושבים ולא כאוכלוסייה ילידית." לדברי אישתיה, "אנחנו לא צריכים לספק הוכחה שאנחנו הבעלים המקוריים של הקרקע, אבל אנחנו פועלים לחשוף את האמת כדי שאחדים לא יפלו למלכודת הבדיה הציונית, המבוססת על קולוניאליזם גזעני, התנחלותי, פוליטי ודתי שנועד לסלק את עמנו מאדמתם, שעליה הוא ממשיך להגן."

בהקשר זה אמר עוד אישתיה, כי "העם הערבי הפלסטיני התקיים על הארץ הזו מאז ההיסטוריה של אבותיו הכנעניים, והעם הזה התמודד עם כל הפלישות והתקופות הקולוניאליות השונות, והעידן הקולוניאלי האחרון החל עם הנכבה של פלסטין ב-1948, ובעקבות כך פרצה המהפכה והוחזרה המודעות לעניין הפלסטיני בהיבט המקומי, הערבי והבינלאומי, ושהנושא הפלסטיני הוא הארץ, העם, התרבות, הפולקלור וכו."

<https://rotter.net/mobile/viewmobile.php?thread=786925&forum=scoops1>

[ps1](#)

האם לדעת הפיליסטיני אשתיה – העם הפלסטיני-כנעני להגדרתו עמד גם נגד הכיבוש הערבי והקולוניאליזם הערבי? אם כן למה הוא קורא לו העם הערבי-פלסטיני?

מפת "ארץ ישראל השלמה" בפרלמנט הירדני

בתגובה להרצאה של בצלאל סמוטריץ' בפריז על רקע סמל האצ"ל – מפת ארץ ישראל השלימה בגבולות המנדט הבריטי (בלי הרובה ועם רמת הגולן שז'בוטינסקי השמיט) החליט הפרלמנט העבר-ירדני ברבת עמון להציב ליד דוכן הנואמים את מפת ארץ ישראל השלימה הצבועה בצבעי דגל סייקס המסמלים בצבעי החליפיות המוסלמיות את האימפריאליזם והקולוניאליזם הערבי והגזענות המוסלמית:

<https://www.kan.org.il/Item/?itemId=148418>

זו בדיוק המפה שנביאם מוחמד אמר, שהמלך גבריאל אמר לו, שאללה אלוהי אמר לו, ששטח ארץ ישראל על שתי גדות הירדן ששייך כולו רק לעם ישראל, לא לערבים, ולא לפלישתים, או ליבוסים. (קוראן סורה 7 פסוק 132) יש לתבוע מהעבר-ירדנים כי יצבעו את מפת ארץ ישראל בצבעי דגל ישראל.

הכובש הספרדי ג'וזף בורל

ג'וזף בורל הספרדי, שר החוץ של האיחוד האירופאי הטוען זמן רב שעל ישראל להשלים עם פצצת אטום איראנית, גינה את דבריו של בצלאל סמוטריץ' בפריז שאמר "אין דבר כזה עם פלסטיני. מי היה המלך הפלסטיני הראשון? איזו שפה יש לפלסטינים? האם אי פעם היתה ממלכת פלסטין? יש היסטוריה או תרבות פלסטינית?"

"דמיינו, "אמר בורל, "מה היה קורה לו מנהיג פלסטיני היה אומר שמדינת ישראל לא קיימת?"

<https://rotter.net/mobile/viewmobile.php?thread=787319&forum=scoops1>

[ps1](#)

מעניין שאותו בורל לא יוצא נגד העובדה שהפלסטינים טוענים שאין דבר כזה עם יהודי אלא רק דת לכן לפי האמנה הפלסטינית של אש"פ שלא בוטלה, יש לסלק מהארץ את כל היהודים חוץ מאלו שנולדו בארץ לפני 1917.

ובכלל אם היה באמת הומניסט היה מחזיר מניה וביה לכיבוש ערבי את ספרד כולה הנחשבת בעיני הערבים כשטח ווקף קדוש. העובדה שבארץ זו יש אין ספור מקומות הנקראים "אל-אנדלוס" המבטאים את שאיפת הערבים לכיבוש מחדש של ספרד. נראה אותו.

משוורץ-שחור לכחול לבן

שקמה שוורצמן-ברסלר – מריאן הישראלית עם דגל ישראל

מריאן (מרים חנה) היא דמות סימבולית של אישה המסמלת את המהפכה הצרפתית, הצועדת בראש המפגינים עם דגל הטריקולור – דגל המהפכה.

<https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%A8%D7%99%D7%90%D7%9F>

הנה "החירות המובילה את העם" הציור של פרדיננד ויקטור אז'ן דלקרוואה:

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%A8%D7%99%D7%90%D7%9F#/media/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:Eug%C3%A8ne_Delacroix_-_La_libert%C3%A9_guidant_le_peuple.jpg

והנה קמה לנו מקבילה ישראלית לדמותה של מריאן. ד"ר שקמה שוורצמן-ברסלר (42) שהתחנכה בגבת עת אימה שימשה כרופאה בקיבוץ, וכעת, חוקרת במכון וייצמן, יסדה עם אחיה השוורצמנים (השחורים) את ארגון "הדגלים השחורים" שאירגן מצעדים (בדוגמת המצעדים הפשיסטיים של מוסוליני במצעד על רומא) נגד נתניהו, ועתה היא ממובילי התנועה הפרוטסטנטית.

בתמונה איקונית בסגנון דלקרוואה היא מצטלמת בראש המהפכנים הצועדים עם דגל ישראל כמו הדמות הקלאסית של מריאן (מרים חנה) המסמלת את האומה הצרפתית המהפכנית:

<https://www.haaretz.co.il/news/law/2023-03-23/ty-article/.premium/00000187-0dc6-daf4-adbf-0df70f940000>

יש לומר כי זו התרומה הגדולה ביותר של השוורצמנים (שחורים) למדינה. החלפת הדגלים השחורים (כשם משפחתם) בדגלי ישראל. ועתה כל הארץ דגלים דגלים דגלי ישראל.

במידה רבה התיעוב שעוררה בפעולתה הקודמת עם הפגנות הדגלים השחורים הוא שתרם לעליית הקואליציה הנוכחית לשלטון, ועתה היא מכפרת על כך עם דגלי ישראל.

העובדה העצובה היא ששקמה שוורצמן-ברסלר אינה יודעת כלל על מה היא מפגינה. בראיון איתה היא נשאלת: האם "קראת את הצעת החוק הראשונה שעברה בקריאה ראשונה, שמקנה לקואליציה שליטה בוועדה למינוי שופטים?"

ותשובתה: "נראה לך שיש לי זמן? אני צריכה לקרוא מאמרים שכותבים הסטודנטים שלי והקולגות שלי ולכתוב את המאמרים שלי. את ההצעה בגרסה המלאה לא קראתי."

שאלה: את מובילה תנועה מחאה נגד החקיקה. לא חשוב שתמצאי בפרטים?

תשובה: "לא ביקשתי מאף אחד לבחור בי. אני מחזיקה לחובתי שאולי איני מתמצאת, אך זו האמת וזו המציאות. מה שאני יודעת הוא יותר מחברי כנסת שונים שיודעים פחות ממני. ואני לומדת כל הזמן. בתחילת הדרך צעקתי 'ד-מוק-ר-טיה' עם ידע שהסתכם בבגרות באזרחות והיסטוריה. הבנתי שאני לא מבינה, שיש דברים שאני צריכה ללמוד. מושגים כמו 'ניאו-ליברליזם', 'ליברטריאניות' וכל הרעיונות שמקדם פורום קהלת למדתי רק תוך כדי המחאה. אני לא באה לפעילות מעמדת המומחית. אני אזרחית מודאגת. זה בסדר גמור שזה כך, כי האנשים שיוצאים לרחוב הם כמוני." (מירב מורן, "איך הפכה הפיזיקאית שקמה ברסלר-שוורצמן לפנים של המחאה נגד ההפיכה". ראיון ב"אל-ארצ'י", 15.3.23)

<https://www.haaretz.co.il/magazine/2023-03-15/ty-article-magazine/.highlight/00000186-e490-dacd-a9a7-fe96eb410000>

מן הסתם גם מריאן המקורית לא התמצאה בכל הפרטים, אבל היא לפחות הפגינה שקיפות. חשופת חזה.

ואלה שמות בני ישראל

לרגל שנה למותו של איתן ורטהימר 31.3.23 התפרסמה מודעת אבל מטעם המשפחה. המתאבלים:

אביו סטף ורטהימר

אשתו אריאלה ורטהימר

ילדיו אסף ומיכל, סיוון ועודד, מאיה ואסף, דניאל ודנה, גיא

אחיותיו ואחיו אירית רותי ויפתח נכדיו: אן, בן, אלבי, אל, גור, ואסיה.
לבניו ולנכדיו של סטף ורטהיימר העולה מגרמניה יש שמות עבריים.
לנינו של סטף ורטהיימר, נכדיו של איתן ורטהיימר, אין כבר שמות עבריים. יש להם שמות צרפתיים, אנגליים, ערביים, ורוסיים.
זה אומר רבות על החברה הישראלית וגם על המאורעות הנוכחיים.

על רכילות וחשיבות ציון השם המלא יהודה אורבך-הראל

"הפכתי את אביו של גיבור הספר – הפרופסור אריה הראל, מנהל בית-החולים איכילוב, שהיה לי הכבוד להשתתף אִתּו לפני שלושים שנה ויותר בישיבות ההנהלה של בית-שלום עליכם... אם חיפשתי מעט 'רכילות' על פרופ' אריה הראל ועל בתו מרים יעבץ – לא מצאתי אותם." כתבה פרופסור זיווה גרבורג-שמיר (זיווה שמיר, "יהודה הראל", "חדשות בן עזר", 1832)
אז הנה חשיבות ציון השם המלא. פרופסור אריה הראל אינו אביו של יהודה אורבך-הראל. יהודה אורבך היה בנם של רחל וזאב אורבך חברי קיבוץ גבעת ברנר. לאחר פטירת אביו נישאה אימו רחל אורבך לפרופסור אריה הראל. אז צודקת פרופסור זיווה שמיר. תמיד צריך קצת רכילות, והנה עוד תשובה לשאלה ששאלה אותי בזמנו לשם מה נחוץ ציון השם המלא של אדם? הנה למה.

איום נסראללה ותוצאתו

במהלך המו"מ על רישום הגבולות בין ישראל ללבנון. שלח חסן נסראללה איגרת למתווך האמריקאי עמוס הוקשטיין במסר היתה התחייבות של חיזבאללה לפתוח במלחמה אם ייכשל המו"מ ולתקוף את שדות הגז של ישראל.

<https://rotter.net/mobile/viewmobile.php?thread=787996&forum=scoop1>

ראש ממשלת ישראל דאז יאיר לפיד הורתע מיידית מהאיום וויתר על שטחים טריטוריאליים של ישראל. מעניין מה יעשה התקדים לעתיד?

טיבי – עיריית ביתר גונבת מפועלים

"עיריית ביתר עלית גובה 40,000 שקל ביום במזומן מפועלים פלסטינים. מדובר בעושה ודמי חסות עירוניים, גניבה בצהרי היום," אמר ח"כ אחמד כמאל אחמד א טיבי בכנסת על גביית דמי כניסה מפועלים פלסטינים לפני יום עבודתם בעיר החרדית ביהודה ושומרון:

https://twitter.com/Ahmad_tibi/status/1638619315971694634?cn=ZmxleGlibGVfcmVjcw%3D%3D&refsrc=email

אני לא מאמין שאני כותב את זה, אבל הפעם טיבי צודק לחלוטין ואף מתבטא בעדינות יתר. יש לומר – עיריית ביתר גונבת מהפועלים הערבים. יש לאלתר להפסיק את הגניבה ולהחזיר לכל הפועלים את כספם ולהעמיד לדין את הגנבים.

אלוהים של ישי גרין הוא הממון

בפאראפרזה על אימרתו של המשומד קרל הלוי-מרקס: "אלוהים של היהודים הוא הממון" אימרה מהדהדת אצל כל אנטישמי בעולם, זרק איש הממון ממנהיגי התנועה הפרוטסטנטית, ישי גרין, שטרות כסף על יהודים חרדים בתקווה לצלם מחזה בו יהודים עטים על אלוהיהם – שטרות של כסף:

https://twitter.com/amit_segal/status/1638845043392823299?cn=ZmxleGlibGVfcmVjcw%3D%3D&refsrc=email

לאכזבתו הרבה, היהודים לא עטו על הכסף שזרק, אלא המשיכו לרקוד. לזכותו של ישי גרין ייאמר שהוא הבין את המעשה האנטישמי שלו והתנצל עליו: "מבקש סליחה ומחילה, אני אוהב אותם".

<https://rotter.net/mobile/viewmobile.php?thread=787987&forum=scoop1>

מודה ועוזב ירוחם. ישי גרין ממשיך לעשות כסף.

כמות התקריות האנטישמיות בארה"ב – הגבוהה ביותר שתועדה אי פעם

גידול של 36 אחוזים נרשם בשיעור התקריות האנטישמיות בארצות הברית ב-2022, לפי נתוני הליגה נגד השמצה.

שיעור התקריות האנטישמיות בארצות הברית בשנת 2022 נסק לשיא היסטורי, עם סך כולל של 3,697 תקריות, המהוות גידול של 36 אחוזים בהשוואה לשנת 2021 – שהייתה גם היא שנת שיא. נרשם גידול בכל אחת מן הקטגוריות: בתקריות ההטרדה נרשם גידול של 29 אחוזים; בתקריות השחתת הרכוש נרשמה נסיקה של 51 אחוזים; ובתקריות של תקיפה פיזית נרשמה עלייה של 26 אחוזים. נוסף על כך, בדוח תועדה הכפלה בפעילות של קבוצות מאורגנות של תומכי עליונות הגזע הלבן, שהיו אחראיות ל-852 תקריות של תעמולה אנטישמית בשנה החולפת – לעומת 422 תקריות של תעמולה שיוחסו להן בשנת 2021.

המדינות שבהן נרשם המספר הגבוה ביותר של תקריות היו ניו יורק (580), קליפורניה (518), ניו ג'רזי (408), פלורידה (269) וטקסס (211). במצטבר, חמש המדינות הללו היו אחראיות ל-54 אחוזים מכלל התקריות.

589 תקריות כווננו כלפי מוסדות יהודיים כדוגמת בתי כנסת, מרכזים קהילתיים ובתי ספר, גידול של 12 אחוזים בהשוואה ל-525 תקריות בשנת 2021. נתון זה כולל את משבר בני הערובה בבית הכנסת בקוליוויל, טקסס, שהסתיים ללא אבדות בנפש ובמותו של התוקף, מוסלמי קיצוני בריטי, שלפי הדיווחים הושפע מהרטוריקה של דאעש.

שיעור התקריות של איום בהטמנת פצצה נגד מוסדות יהודיים היה גבוה בצורה בלתי רגילה ועמד על 91 תקריות, הנתון הגבוה ביותר שתועד מאז 2017.

בפעילות האנטישמית שתועדה בקמפוסים ובאוניברסיטאות נרשם גידול של 41 אחוזים בשנת 2022, כאשר 219 תקריות דווחו ביותר מ-130 קמפוסים ברחבי ארה"ב. במערכת החינוך היסודית והעל-יסודית הלא-יהודית דווחו 494 תקריות, גידול של 49 אחוזים.

שיעור התקריות האנטישמיות הקשורות להתנגדות לישראל או לציונות נותר גבוה ברמות מדיאגנוז: 241 תקריות מסוג זה נרשמו והן מהוות 6.5 אחוזים מסך כל התקריות ב-2022. מדובר בעלייה בהשוואה ל-178 תקריות שדווחו בשנת 2020, אך בירידה בהשוואה ל-345 תקריות שתועדו בשנת 2021, שבה נרשם מספר תקריות גבוה מהרגיל בשל האירועים סביב הלחימה בין ישראל לעזה במאי באותה השנה.

"אנו מוטרדים מאוד מהנסיקה הדרמטית והבלתי-מתקבלת על הדעת בתקריות האנטישמיות, אמר ג'ונתן גרינבלט, המנכ"ל העולמי של הליגה נגד השמצה. "איננו יכולים להצביע על גורם אחד או אידיאולוגיה ספציפית שעומדים מאחורי הנתונים, אך העלייה התלולה בפעילות של קבוצות מאורגנות של תומכי עליונות הגזע הלבן, ההתקפות חסרות הבושה על יהודים אורתודוקסים, הגידול המהיר באיומי הטמנת פצצות במוסדות יהודיים ועלייה משמעותית בתקריות בבתי הספר ובקמפוסים של האוניברסיטאות – כולם תרמו למספר תקריות גבוה באופן חריג." לדבריו, "מידע זה מאשש את מה שקהילות יהודיות ברחבי ארה"ב חשות וחוות באופן בלתי אמצעי – והוא עולה בקנה אחד עם העלייה בתפוצתן של עמדות אנטישמיות. החל בתומכי לאומנות לבנה, עבור בפנאטים דתיים וכלה באנטי-ציונים רדיקליים, יהודים ניצבים כעת מול איומים מוחשיים מאוד. הגיעה השעה לעצור את שטף השנאה המתגבר, אחת ולתמיד."

<https://rotter.net/mobile/viewmobile.php?thread=787971&forum=scoop1>

כרגיל, בגלל כללי הפוליטיקלי קורקט, אין מונים את האנטישמיות השחורה נגד יהודים שהגיעה אצל "אומת האיסלם השחורה" לממדים נאציים. וכן הדו"ח לא כולל את הגורם האוטו-אנטישמי של יהודים לשנאת ישראל, ביניהם היורדים מהארץ הפרו-איסלמים.

הביישנית – רות האן – בת ארצם

האמריקאית ממוצא ישראלי, רות האן (מבטאים באידיש הון) בן ארצי (51) מתנאה ברבים שהיא ביישנית. כביישנית היא מתפארת ברבים בייחוס המשפחתי שלה, ובעיקר מתפארת שהיא מתביישת באחיניתה שרה, ש"היתה כמו אחות קטנה של אימא שלי וכמו אחות גדולה בשבילי. היינו מאוד קרובים פעם." ובמשך שנים, מאז ירידתה מהארץ, היא הרחיקה את עצמה מכל קשר משפחתי. "אני מתביישת, עצובה וכועסת. מתביישת בכך שלקרובי המשפחה שלי אין בושה. שהם בעמדות כוח שמקדמות ומעודדות אלימות, גזענות, לאומנות ופשיזם." כמוכן שהיא גם מתביישת בדודה חגי האן-בן ארצי המתגורר בבית אל, אבל מתגאה באחיה יונתן שהיה סרבן גיוס חסר מצפון שריצה עונש מאסר בן שנתיים בגין סירובו.

"אח של אימא שלי נהרג במלחמת ההתשה. סבי מצד אימי ניצול שואה וסבי השני עלה ארצה ב-1933 ומשפחתו נספתה בשואה. שתי סבתותיי הן ילידות ירושלים ואני דור עשירי בישראל מצד שתייהן," מתנאה רות האן-בן ארצי, שלמרות זאת ירדה מהארץ ונשבעה אמונים לארה"ב. האן-בן ארצי מתנאה בכך שהיא "מרצה במכללת פרובידנס ברוד איילנד. בין היתר, היא חוקרת את הסכסוך הישראלי-פלסטיני". כמוכן שכאקטיביסטית פרו-איסלמית היא מלמדת לפי הנארטיב הערבי ומרבה שם שנאת ישראל. בזה היא מתגאה ולא מתביישת. (נטע אחיטוב, "פרופ' רות בן ארצי, אחייניתה של שרה נתניהו, מתביישת". ראיון, "אלארצי",

(22.3.23)

<https://www.haaretz.co.il/magazine/2023-03-22/ty-article-magazine/.highlight/00000187-08f2-dc15-a1c7-0afbc1450000>

לביישנית האן-בן ארצי נאמר: ירדת מהארץ ונשבעת אמונים לארה"ב ואת ביישנית? התביישת בנעשה בה. עיסקי בכושות הפוליטיקה האמריקאית. את עצמך לדידנו בושא אחת גדולה. בושא בושא בושא.

המחיר של חידוש המסעות לפולין – התלמידים ילמדו גם על הסבל הפולני בשואה

משרד החוץ הפולני מסר בתום הכרזה על סיום המשבר בין המדינות כי "תוכנית הביקורים תכלול גם לימוד על ההיסטוריה של פולין ויחסי פולנים-יהודים, שבדרך כלל היו הרמוניים." סגן שר החוץ הפולני: "בני הנוער ילמדו גם על מה שאנחנו עברנו ושרדנו כאומה." במשלחות הנוער לפולין ילמדו מעתה גם על הסבל הפולני במלחמת העולם השנייה וביקרו באתרים היסטוריים החשובים לפולין – לצד ביקורם במחנות ההשמדה הגרמניים והלימוד על הסבל היהודי בשואה. משרד החוץ הפולני הודיע זאת בתום הכרזה משותפת עם ישראל על סיום המשבר הדיפלומטי בין המדינות. המשרד הודיע עוד כי במסגרת ההסכם יוחזר השגריר הפולני לתל אביב לצד חידוש המשלחות הישראליות לפולין.

(עופר אדרת ויהונתן ליס, "המחיר של חידוש המסעות לפולין – התלמידים ילמדו גם על הסבל הפולני בשואה", "אל-ארצי", 22.3.23)

<https://www.haaretz.co.il/news/politics/2023-03-22/ty-article/.premium/00000187-09c5-d4dd-a1c7-2dd5df050000>

יש לברך על ההסכם. אם כבר נוסעים בני נוער לפולניה (אפשר להסתפק לדעתי גם בביקור בקיבוץ "לוחמי הגטאות") – נחוץ בהחלט לתלמיד הישראלי להכיר את ההיסטוריה של פולניה, ואת היחסים עם היהודים (שלא היו אמנם תמיד הרמוניים) ואת הסבל של הפולנים במלחמת העולם השנייה, והקורבנות הפולניים הרבים שנרצחו ע"י הנאצים, זה כמוכן לא בא במקום אזכור השתתפות הפולנים במעשי הלשנה ורצח ישיר של יהודים כמו אזכור של פולנים חסידי אומות העולם שהצילו יהודים וחלקם שילמו על כך בחייהם.

והחשוב ביותר שתיפסק הבורות שהפולנים הם האחראים לשואה ולא הגרמנים. בורות מבישה הקיימת אצל תלמידי ישראל, בורות הקיימת מסתבר גם אצל מנהיגי ישראל. בורות שבאה לידי ביטוי ע"י דברי האיוולת של הפיליסטיני הבור ראש ממשלת ישראל בעבר, יאיר למפל-לפיד – שהכריז בבורותו שהיו מחנות השמדה פולניים:

<https://www.haaretz.co.il/news/politics/2018-01-27/ty-article/0000017f-e0c2-d7b2-a77f-e3c763e50000>

והביא בטיפשותו זאת למשבר בין ישראל לפולניה.

חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו

במאמר הממצה והמעניין של ד"ר ישראל בר-ניר (האם זילברשץ?) "הדמוקרטיה הישראלית" ("חדשות בן עזר", 1832) חוזר ד"ר בר-ניר על טעות שתומכי ההפיכה המשטרית מרבים לומר אותה כתירוץ לעמדתם: "ביום מסוים, למען הדיוק בשעות הקטנות של הלילה, הביאו שני חוקים להצבעה. פחות ממחצית חברי הכנסת נכחו." אז זהו שלא. גם תומכי הרפורמה המשפטית-ההפיכה המשטרית תמכו ותומכים בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו וחופש העיסוק.

המיספר הנמוך של המצביעים בעד החוק נבע מכך שרוב חברי סיעת העבודה נעדרו מההצבעה בגלל הפריימריז בעבודה. דן וירז'כולובסקי-מרידור ציין בנאומו בעד החוק שהיו גם קיזוזים בין שתי סיעות גדולות. בחוק תמכו 32 חברי כנסת ממפלגות הליכוד, העבודה, מרצ וחד"ש וכן יצחק לוי מהמפד"ל, התנגדו 21 חברי כנסת ונמנע אחד.

מאז חקיקתו בשנת 1992, החוק תוקן בשנת 1994, בתיקון עקיף במסגרת חקיקת חוק יסוד: חופש העיסוק. סעיף זה התקבל בקריאה השנייה פה אחד (0-75).

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%97%D7%95%D7%A7_%D7%99%D7%A1%D7%95%D7%93:%D7%9B%D7%91%D7%95%D7%93%D7%94%D7%90%D7%93%D7%9D_%D7%95%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA%D7%95

תיקון החוק הוא בעצם אישור לחוק שהתקבל ברוב קולות של 75 חברי כנסת ללא התנגדות. גם כיום אין מתנגדים לחוקי היסוד שהביאו להפיכה המשטרית של בריק-ברק.

החרדים אינם אנטי-ציונים

אהוד בן עזר ואחר, מגדירים את החרדים "לא ציונים" ("חדשות בן עזר", 1832). טעות. כבר כתבתי עליה כמה פעמים. נכון הוא ש"אגודת ישראל" נוסדה ב-1912 כמשקל נגד לתנועת הציונות (אם כי לפחות חלק ממייסדיה תמכו במטרות הלאומיות של הציונות והתנגדו רק לאופייה החילוני). ורבני האגודה התקיפו והתנגדו לתנועה הציונית ולתנועת המזרחי. הרי כיום החרדים אינם תומכים (כנטורי קרתא למשל) בכיבוש ערבי של הארץ ובחיים תחת כיבוש ערבי, ובניגוד לאנטי-ציונים הם תומכים בריבונות לאומית של העם היהודי בארצו. כלומר הם ציונים. אגב בניגוד לתיאורם, מכיוון שיש ביניהם הרבה עולים מאמריקה, רמת הידיעות שלהם באנגלית עולה בהרבה על רמת הידיעות באנגלית של "ציונים" מסוגם של סמוטריץ', גולדה זלטה שניפיצקי-זהבה גלאון, אילת בן שאול-שקד או ארמנד-עמיר פרץ. ודומיהם.

התגובה הראויה

ציטוט: "אהוד: בגליון האחרון פירסמתי במלואו מייל ששלח לי עידו לם, ושבעטיו הסרתיו אותו מרשימת התפוצה. מעניין שלא היתה שום תגובה על המייל." ("חדשות בן עזר", 1832) אז הנה תגובתי. מילות התועבה של עידו לם כלפיך משקפות רק אותו בחינת הפוסל במומו פוסל, שהרי ביקורת ניתן לכתוב גם בשפה תרבותית. הנה עצה ממי שכבר קיבל "תשובות כאלו" – עליך לראות בהם תשובות בלבד. דבר אחד לא הייתי עושה. אם הוא אינו מבקש במפורש – לא הייתי מסיר אותו מרשימת התפוצה, אלא

ממשיך לשלוח לו את העיתון. אם ירצה ימחק אותו או יחסום. אם לא, מן הסתם הוא מעוניין בכתוב בו.

אהוד: מי שכותב לי עליי דברי איוולת מרושעים ושקריים – נמחק מרשימת התפוצה שלי].

מדוע לא עזבתי את עיתון "הארץ"?

אני מזדהה עם כל מילה במכתבו של יעקב זמיר (לא מצאתי את שמו המקורי), "עזבתי את עיתון 'הארץ'". ("חדשות בן עזר", 1831) ובכל זאת אני לא עזבתי את העיתון. אני כמובן מאוד מותקף על כך.

עיתון "הארץ" הוא באמת עיתון אנטישמי אנטי-ציוני, אבל אני לא משווה אותו כאחרים ל"דער שטירמר" הנאצי, אלא לעיתונות הערבית. עיתון "הארץ" הוא פשוט עיתון ערבי בעברית, וכעיתון ערבי הוא מבטא לא רק במדור דעות אלא גם בדיעות ובחדשות את העמדה הערבית-מוסלמית האנטישמית והאנטי-ציונית.

יעקב זמיר כותב: "מוטב לנו לקרוא את הביטאון של החמאס או של אש"ף, הם מן הסתם פחות אנטי."

הוא צודק לחלוטין. דא עקא אני מקנא בו. לצערי הרב אינני קורא ערבית כמוהו, ולכן הדרך היחידה שלי לדעת מה חושב האוייב הוא קריאת עיתון "הארץ" (אל-ארצ'').

נעמן כהן

* * *

ממקורות הש"י [שירות ידיעות] של המכתב העיתי, נמסר בלעדית לקוראי "חדשות בן עזר":

* ציטוט: "אהוד: מארגני "הפגנות המחאה" וכל מי שעומד מאחוריהן, מממן אותן, מנווט אותן ומפעיל אותן – מסתירים ברוב ערמומיותם את מטרתם העיקרית – לא לאפשר את חוק הנבצרות שימנע את הדחת בנימין נתניהו מראשות הממשלה. ולא איכפת להם שיתפרק הצבא ותיחרב המדינה ויעלזו כל אויבינו – העיקר להיפטר מביבי! זה חפ"ק טירוף!" [גיליון 1832].
יוסי גורדלניק: אהוד, בלילה בלילה כשאתה במיטה ואף אחד לא רואה אותך – האם אתה באמת מאמין למה שאתה כותב?
אהוד: במאה אחוז. הגיע הזמן שתתפכחו מן הטירוף. [נכתב לפני פיטורי גלנט].

* אני קורא קבוע של דברין. אנא, חשוב על דרך או אופן בהם יפורסמו לפחות החלק המדיני שבהם גם בהדפסת עיתון? ה"מתרוצצים" מהפגנה להפגנה ו"מתהדרים" בתארים שונים אינם קוראים אימיילים ארוכים. אך כשהדברים מתפרסמים כעיתון הם משפיעים יותר. אילו אמיל זולא היה מפרסם את ה"אני מאשים" שלו רק באימייל – ספק אם היה משפיע כפי שהשפיע. עיתון אינו "נמחק".
בברכה,
דוד פ.

אהוד: שיערי עיתון "הארץ", שבו התחלתי לפרסם לפני 68 שנים, בשנת 1955, ולימים היה לי בו מדור קבוע ופופולארי בשם "ספרי דורות קודמים" – נעולים בפניי כבר שנים רבות ובייחוד כיום, כי אינני מוכן להצטרף למקהלות השנאה, הסכלות ושטיפת המוח של העיתון – וגם אם היו מפרסמים אותי, העריכה שלהם היתה עלולה לסלף את דברי.
(השערים נעולים, כפי שננעלו לאחרונה בפני ד"ר גדי טאוב, הכותב המוכשר, שעם האימא השמו"צניקית שלו מרית ליפשיץ, שהצדיקה את משפטי אורן בפראג, למדתי לפני כשבעים שנה בכיתה אחת ב"תיכון חדש" בתל אביב, אצל המחנכת טוני הלה).

מצד שני, אף מפגין לא היה משנה את התנהלותו נגד הממשלה גם אילו קרא את דבריי, במייל או בדפוס. יש אפילו קוראים שניתקו את הקשר עם המכתב העיתי שלי דווקא בגלל דבריי ב"חלק המדיני"!

בגילי, עוד מעט 87, יש לי יותר מאלפיים קוראים עבריים של המכתב העיתי היוצא בעריכתי פעמיים בשבוע ומחזיק עשרות עמודים. לרשימת תפוצה גדולה ואיכותית כזו, גם כל כתב-עת מודפס-נייר היה שמח להגיע.

גיליונות המכתב העיתי, החל מחודש פברואר 2005 – מצויים ברשת האינטרנט בזכות האתר של יוסי גלרון-גולדשלגר מ-Ohio State University – ואינם "נמחקים" אלא משמשים מאגר ידע עצום, אמין ולעיתים בלעדי – מאת טובי הכותבים העבריים בארץ, שחלקם המכריע הוא אלה ש"הארץ" אינו מוכן לפרסם את דבריהם!

באינטרנט ניתן למצוא גם את מאות הרשימות של מדורי "ספרי דורות קודמים" – זאת במסגרת פרויקט בן יהודה, שבו נמצאים גם כל ספרי המוקלדים, וספרי דודתי המשוררת אסתר ראב וסבי יהודה ראב בן עזר, "התלם הראשון", בעריכתי.

ולסיום, קובצי יומני המוקלדים, מ-1965 ואילך, ישתחררו לציבור ביום 3 באפריל 2036 במלאת מאה שנים להולדתי – כאשר רוב רובם של המוזכרים בהם כבר אינם בחיים. כך שיייתכן כי הדורות הבאים יעסקו בכתביי יותר משעסק בהם הדור שלי.

*** מכובדי השגריר יורם אטינגר, מאמריך, כתמיד, מלאים מידע חשוב ולעתים מביטח, כמו**

הנוכחי, המדבר על 'רוב יהודי מוצק'. אולם, אני הקטן, רואה בדאגתי את הדמוגרפיה הנוכחית, מתמקמת במצב מסוכן, בו מעל 24% מאזרחי המדינה, מתנכרים בחומרה לקיומה. בהם: קיצוני החרדים והברואים, הערבים ושורדי פק"פ הקומוניסטים, ולעומתם כ-76% הנותרים, הינם מפולגים באורח שאינו מאפשר הקמת ממשלה איתנה ללא הסחטנים בשוליים.

בינתיים, חוגים מ-76% המפולגים, שכשלו בהפעלת ממשלתם שהוקמה ללא בחירות, וגם לא הצליחו לקושש רוב בבחירות שעברו, אינם מכירים בתוצאות הבחירות, ומפגינים באלמות נגד הממשלה שנבחרה. לציבור הם מספרים שהמאבק האלים הינו הכרחי נגד הפאשיזם והדיקטטורה, שהממשלה מפעילה כביכול.

על כל אלה לא נראה פיתרון באופק, לבד אם ישוכנעו וישכילו ראשי רשימות הישראלים-ציונים – להתנער מרשע המשטמה המאכלת בהם, ולאחד שורות באורח שיאפשר בעזרת 76% הנ"ל הקמת ממשלה איתנה ונאורה. או אז, כדי להימנע מטרוניות הסחטנים משולי החברה, אודות 'עריצות הרוב' – ניתן יהיה לצרף לממשלה רשימות מיעוט מבלי שיוכלו לאיים בהפלת הממשלה ע"י פרישה. אולם כיום איננו רואים, בין ראשי הרשימות, מנהיגים המסוגלים להתעלות מעל המשטמה ויצר הנקמה הפועם בהם, כך שבינתיים קשה לומר: עברנו את פרעה, ונעבור גם את המבולקה הרעה הזאת.

בהערכה לאישיותך ולהבנותיך, אשמח לקבל את התייחסותך לדברים.

מוקירך,

ברוך תירוש

*** אהוד שלום. תגובה קצרה על אימרת שוליים שלך: "ממשלת הלייבור... קיוותה שכנופיות**

הערבים יחד עם צבאות ערב ישמידו אותנו."

תיקון קל: ממשלה זאת לא הסתפקה בתקווה אלא פעלה לשם כך בכל מרצה ויכולותיה, שהגיעו לשיא בהקמת דיוויזיה עיראקית חדשה וחמושה, ובעזרה למדינות ערב במשלוח כוחות "לא סדירים" להילחם ביישוב (כגון צבאו של קאוקג'י), ובשכנוען לפלוש לארץ-ישראל מיד עם ההכרזה על הקמת המדינה.

לפרטים, אם תפוזן, עיין נא בספרו של עזרא נשרי: "הסוס הטרויאני הבריטי במלחמת העצמאות", המבוסס על הדוקטורט שלו בנושא*.

בברכה ובתודה,

פנחס פיין

* ויקיפדיה: בעקבות עבודת הדוקטורט, בשנת 2018 פירסם עזרא נשרי את המהדורה הראשונה של ספרו בשם "מלחמת השחרור הישראלית", בהוצאת אפי מלצר בע"מ. בשנת 2019 פירסם מהדורה שנייה בשם "הסוס הטרויאני הבריטי במלחמת השחרור הישראלית" בהוצאת סטימצקי.

* ההיסטוריון, הפילוסוף והסופר פרופ' יובל נח הררי, אמר בשיחה עם עורך "הארץ" אלוף בן: "אני לא חושב שאוכל להמשיך לחקור וללמד כאן אם ההפיכה תצליח כי זה יחסל את החופש האקדמי. אין מדע בלי חופש אקדמי, בטח ובטח בתחומים כמו היסטוריה שזה אחד התחומים הראשונים ששמים עליו חסמים." ["הארץ" באינטרנט, 26.3].

אהוד: אז סע לשלום ואל תחזור ותמשיך להפיץ במקומות אחרים את החוכמות שלך, כמו למשל שליהדות ולנצרות לא היתה השפעה על ההיסטוריה העולמית, או ש"ההפיכה" תחסל את החופש האקדמי בישראל. כאן, אני מבטיח לך – לא נרגיש בחסרונוך.

* אהוד: כשאני רוצה להיזכר בידידי המנוח יהושע קנז, אני מוזג לשיעורין לכוס גדולה – בקבוק סודה קטן ובקבוק משקה אשכוליות קטן, כך היה יהושע נוהג בארוחות הצהריים שנים רבות ב"מסעדה של חיים" ברחוב באזל, שגם היא כבר לא קיימת.

* * *

שועלה

מבחר חדש משירתה של אסתר ראב (פתח-תקוה 1894 – טבעון 1981), שכונתה "המשוררת הארצישראלית הראשונה", וששיריה משופעים בחושניות ובנופי הארץ. בעריכת הלית ישורון

הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2020

[בשנת 2021 נמכרו 648 עותקים של הספר !]

הספר זמין לרכישה ישירה באתר ההוצאה **21 וכמה מאסרי עולם נגזרו עליהם?**

ואפשר גם ליצור קשר טלפוני להזמנות עם רונית: 03-6163978

או במייל: sales@kibutz-poalim.co.il

המחיר 59 שקלים לפני משלוח

אהוד: זה הספר היחיד משירי אסתר ראב הזמין כיום לרכישה.

הכרך "אסתר ראב / כל השירים" אזל מזה שנים רבות.

לפני יותר מ-100 שנים, בתל-אביב, בסיוון תרפ"ב, קיץ 1922, התפרסמו מעל דפי חוברת "הדים", שיצאה לאור בעריכתם של אשר ברש ויעקב רבינוביץ, שלושת שיריה הראשונים של אסתר: "אני תחת האטר", "כציפור מתה על הזרם" ו"לעיניך האורות, המלאות".

* * *

הרמב"ם, הלכות תלמוד תורה [וליסטום הבריות]

כָּל הַמְּשִׁים עַל לְבוּ שְׂיַעֲסֵק בְּתוֹרָה וְלֹא יַעֲשֶׂה מְלָאכָה, וְיִתְפָּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה – הָרִי זֶה חָלַל אֶת הַשֵּׁם, וּבָזָה אֶת הַתּוֹרָה, וְכָבֵה מְאוֹר הַדָּת, וְגֵרַם רָעָה לְעַצְמוֹ, וְנָטַל תְּיָיו מִן הָעוֹלָם הַבָּא: לְפִי שְׂאָסוּר לְהַנּוֹת בְּדַבְּרֵי תוֹרָה, בְּעוֹלָם הַזֶּה.

אָמְרוּ חֲכָמִים, כָּל הַנְּהַגְנָה מְדַבְּרֵי תוֹרָה, נָטַל תְּיָיו מִן הָעוֹלָם. וְעוֹד צְוּוּ וְאָמְרוּ, לֹא תַעֲשֶׂם עֲטָרָה לְהַתְגַּדֵּל בָּהֶם, וְלֹא קָרְדִם לְחַפֵּר בָּהֶם. וְעוֹד צְוּוּ וְאָמְרוּ, אָהָב אֶת הַמְּלָאכָה, וּשְׂנֵא אֶת הַרְבָּנוּת. וְכָל תּוֹרָה שְׂאִין עֲמָה מְלָאכָה, סוּפָה בְּטָלָה; וְסוּף אָדָם זֶה, שְׂיָהָא מְלַסְטָם אֶת הַבְּרִיּוֹת.

משנה תורה להנמק"ם, ספר המדע, הלכות תלמוד תורה, פרק ג

* * *

ועכשיו הגיעה שעת קריאת התפילה "אשר יצר"

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר יצר את האדם בְּחֶכְמָה וּבְרָא בוּ נְקָבִים נְקָבִים תְּלִילִים תְּלִילִים. גְּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנָי כִּסָּא כְבוֹדְךָ שָׂאם? פִּתַח אֶחָד מֵהֶם אוּ יִסְתֵּם אֶחָד מֵהֶם אֵי אֶפְשֶׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמֹד לְפָנֶיךָ אֶפִּילוּ שָׁעָה אֶחָת: בְּרוּךְ אַתָּה יי רופא כל בְּשָׂר וּמְפָלִיא לַעֲשׂוֹת.

כל הזכויות שמורות

"חדשות בן עזר" נשלח אישית פעמיים בשבוע חנימם ישירות ל-2167 נמעניו בישראל ובחו"ל, לבקשתם, ורכים מהם מעבירים אותו הלאה. שנה שבע-עשרה למכתב העיתי, שהחל להופיע ב-12 בפברואר 2005, ובעניי הדורות הבאים יהיה פתיבת נוח וירטואלית. מועצת המערכת: מר סופר נידח, הסופר העל-זמני אלימלך שפירא, מר א. בן עזר, פרופ' אודי ראב, מר אהוד האופה. מזכירת-המערכת המגורה והמתרגמת: ד"ר שפיפונגה פויזן גוינלך. מגיש הַצָּ'אֵי מְחֻבָּב אֶבֶן סַאעַד. לאחר גריסת ספריו הצטרף למערכת מר סופר גרוס החותם בשם ס. גרוס. מבקר המערכת: יבחוש בן-שלולית

המערכת מפרסמת מכתבים המגיעים אליה אלא אם כן צויין בפירוש שאינם לפרסום

* * *

יוסי גלרון-גולדשלגר ב-Ohio State University

פתח באינטרנט אתר שבו אפשר למצוא

את כל גיליונות המכתב העיתי וגם את צרופותיהם:

<http://benezer.notlong.com>

<http://library.osu.edu/projects/hebrew-lexicon/hbe/index.htm>

מי שמחפש אותנו ב"ויקיפדיה" ("אהוד בן עזר" – אפשר להיכנס לערך שלנו שם גם דרך שִׁמְנוּ ב"גוגל") ימצא שבתחתית העמוד שלנו כתוב "ארכיון חדשות בן עזר" או רק "חדשות בן עזר". לחיצה על הכתוב תיתן את מאות הגיליונות שלנו, מהראשון עד האחרון, עם הצרופות בפנים, כפי שהם מופיעים באתר המתעדכן שעליו שוקד בנאמנות יוסי גלרון-גולדשלגר.

* * *

במקומון "ידיעות תל-אביב" (27.3.09) נכלל אהוד בן עזר ברשימת 100 האנשים המשפיעים שעושים את תל-אביב למה שהיא, והוא אחד מהחמישה שנבחרו בתחום הספרות: "אפשר לכנות את הַיְנִיּוֹז לְטָר' הספרותי שהוא מפיץ באדיקות ובמסירות כסלון ספרותי אינטרנטי, בכך אולי הקדים את זמנו."

* * *

בן כספית: "אהוד בן עזר, תל-אביבי ותיק, מפרסם באינטרנט עיתון מקוון הנקרא 'חדשות בן עזר': מכתב עיתי לילי חינם מאת סופר נידח'. איש מיוחד, בן עזר. בן 73, מלח הארץ, סופר עברי, מחזאי, משורר, עורך, פובליציסט וביוגרף, פעיל בשדות העיתונות העברית יותר מחמישים שנה. הוא כותב בשפה צחה, בהירה ומיוחדת, שווה קריאה." ("מעריב", 25.12.09).

* * *

אמנון דנקנר ז"ל: "למחרת הגיע אליי בדוא"ל העיתון המקוון של אהוד בן עזר (מכתב עיתי לילי חינם מאת סופר נידח, כך הוא מכנה את יצירתו ואת עצמו), פרסום משובב נפש המגיע בהתמדה וברוחב יריעה והיקף נושאים – פעמיים בשבוע." ("מעריב", "סופהשבוע", 28.12.12).

* * *

מאיר עוזיאל: "הסופר אהוד בן עזר, סופר חשוב שכל איש תרבות מכיר, מפיק כבר שנים רבות מפעל מיוחד במינו, עיתון אינטרנטי שבועי ובו מאמרים ודברי ספרות מעניינים. בדרך כלל הוא מביא מאמרים של אחרים (ודברי ספרות פרי עטו)." ("מעריב", 31.7.20)

* * *

אריה הוכמן: "חדשות בן עזר' הוא העיתון הטוב ביותר שיש כיום בישראל ואני שמח להיות 'מנוי' על העיתון. אינני מפסיד אף לא גיליון אחד שלו ואם אין לי זמן אני משלים אחר כך אבל לא ייתכן מצב ש'אדלג' על גיליון ואמשיך הלאה. ככה זה – אני מכור קשה... כל הכבוד! הלואי ותמשיך עוד שנים רבות."

* * *

ויקיפדיה: "בן עזר הוא מהסופרים הראשונים שהבינו את הכוח העצום הגלום באינטרנט: הוא יסד עיתון אישי המופץ למנויים, וזוכה להתעניינות רבה ולתפוצה נרחבת. הכותר של מפעלו האינטרנטי הוא: "חדשות בן עזר – מכתב עיתי חינם מאת סופר נידח." סביב המכתב העיתי שלו נקבצו סופרים ומשוררים רבים, אנשי רוח ובעלי מקצועות חופשיים מתחומים שונים."

* * *

אל"מ (מיל') ד"ר משה בן דוד (בנדה): "...יוצאים מכלל זה 'חדשות בן עזר' והסופר הנידח, שהינם 'עופות די מוזרים' בביצה האינטלקטואלית המקומית, בהיותם חפים מכל שמץ של התקרנפות, תקינות פוליטית, אג'נדות מגדריות, אמוניות, חברתיות ופוליטיות – והתעקשותם [של ה'חדשות' ובן עזר] לשחות נגד הזרם." ["חדשות בן עזר", 14.6.2021].

* * *

פינת המציאות: חינם!

היכן שאין שם אחר – סימן שכתב אהוד בן עזר

נא לבקש כל פעם בנפרד לא יותר מ-2 עד 3 קבצים כדי להקל על המשלוח
רוב הקבצים פורסמו בהמשכים בגיליונות המכתב העיתי

*

מסעות

כל המבקש את המסע לאנדלוסיה ומדריד בצרופה יפנה ויקבלנה חינם!
עד כה נשלחו קבצים ל-68 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

ניתן לקבל באי-מייל גם את צרופת קובץ יומן המסע במצרים, 1989!
עד כה נשלחו קבצים ל-5 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

באותה דרך ניתן לקבל באי-מייל גם את צרופת קובץ המסע לפולין!
'05, עד כה נשלחו קבצים ל-62 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת המסע אל העקירה, יומן המסע להונגריה ולסלובקיה
'94, בעקבות משפחת ראב ונעורי יהודה ראב בן עזר בהונגריה!
עד כה נשלחו קבצים ל-7 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת יומן ומדריך לפאריס, אוקטובר 2008, תערוכות ומסעדות!
עד כה נשלחו קבצים ל-57 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת יומן הנסיעה לברצלונה, אפריל 2017, תערוכות ומסעדות!
עד כה נשלחו קבצים ל-7 מנמעני המכתב העיתי.

*

היסטוריה, ספרות ואמנות בארץ-ישראל

את צרופת ההרצאה שילובן של האמנות והספרות ביצירת נחום גוטמן!
עד כה נשלחו קבצים ל-2079 מנמעני המכתב העיתי.

*

את צרופת החוברת המעודכנת "קיצור תולדות פתח-תקווה"!
עד כה נשלחו קבצים ל-2,085 מנמעני המכתב העיתי.

*

את צרופת החוברת "הבלדה על ג'מאל פחה שתקע לאשת ראש הוועד
היפה בתחת, במלאת 100 שנים לרצח הארמנים ולארבה".
עד כה נשלחו קבצים ל-2,690 מנמעני המכתב העיתי.

*

את צרופת גיליון 173 של "חדשות בן עזר" מיום 4.9.06, במלאת 25
שנה למות המשוררת הארצישראלית ה"צברית" הראשונה אסתר ראב,
צרופת גיליון 538 מיום 26.4.10, במלאת 116 שנים להולדתה,
וצרופת גיליון 675 מיום 5.9.11, במלאת 30 שנים למותה,

עד כה נשלחו קבצים ל-9 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

את צרופת גיליון 1134 של "חדשות בן עזר" מיום 4.4.16 במלאת 80 לאהוד בן עזר, יחד עם פיענוח הערב למכתב העיתי שנערך בבית הסופר ביום 11.4.16.

עד כה נשלחו קבצים ל-2605 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת 600 עמודי הכרך "ימים של לענה ודבש, סיפור חייה של המשוררת אסתר ראב", ללא התמונות!

עד כה נשלחו קבצים ל-19 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופה החוברת "רשימת הראשונים שאני זוכר עד לשנת 1900 במושבה פתח-תקווה" מאת ברוך בן עזר (ראב), העתיק והוסיף מבוא אהוד בן עזר, עד כה נשלחו קבצים ל-2,453 מנמעני המכתב העיתי

*

את צרופת החוברת "אסתר ראב מחברת ה'גיהינום'", מונודרמה לשחקנית. אסף ועיבד: אהוד בן עזר.

אהוד בן עזר, עד כה נשלחו קבצים ל-2,441 מנמעני המכתב העיתי

*

את צרופת החוברת "תפוחי זהב במשכיות כסף" מאת ברוך בן עזר (ראב) משנת 1950 לתולדות הפרדסנות בארץ עם התמונות המקוריות! עד כה נשלחו קבצים ל-102 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת החוברת "האבטיח" מאת ברוך בן עזר (ראב) [משנת 1919, עם הערות ודברים מאת יוסי גמזו, א. בן עזר, שאול חומסקי, ברוך תירוש, אברהם קופלמן, אלישע פורת ושמשון עומר], העתיק וערך: אהוד בן עזר. עד כה נשלחו קבצים ל-2,635 מנמעני המכתב העיתי

*

את צרופת החוברת "שרה, על שרה אהרנסון ופרשת ניל"י" [זיכרונות משנות ה-20, עם קטעי ארכיון נוספים] מאת ברוך בן עזר (ראב) עם תמונות, העתיק וערך: אהוד בן עזר.

עד כה נשלחו קבצים ל-104 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת החוברת "תל-אביב בראשיתה בראי הספרות" עד כה נשלחו קבצים ל-77 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת המחקר "צל הפרדסים והר הגעש", שיחות על השתקפות השאלה הערבית ודמות הערבי בספרות העברית בארץ-ישראל מסוף המאה הקודמת ועד ימינו; נכתב ללא הטייה אנטי-ציונית ופרו-פלסטינית! עד כה נשלחו קבצים ל-75 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

אפשר לקבל גם נוסח מקוצר של המחקר הנ"ל בקובץ אנגלי עד כה נשלחו קבצים ל-3 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת זלמן בן-טובים, יפה ברלוביץ, שולה וידריך, ב"ז קיזר: לתולדות פרדס שרה-איטה פלמן והאסיפה בחולות 1908! עד כה נשלחו קבצים ל-29 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת "כובע טמבל" לתולדות טמבל וכובע טמבל עד כה נשלחו קבצים ל-24 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

ספרי [וחוברות] אהוד בן עזר וחיימקה שפינוזה

את צרופת הנוסח המוקלד במהדורה חדשה של הרומאן "המחצבה"! עד כה נשלחו קבצים ל-36 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד במהדורה חדשה של הרומאן "אנשי סדום"! עד כה נשלחו קבצים ל-33 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד של הרומאן "לא לגיבורים המלחמה"! עד כה נשלחו קבצים ל-8 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד והמלא של הספר "פרשים על הירקון"! עד כה נשלחו קבצים ל-46 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

Ehud Ben-Ezer: Riders on the Yarkon River, Translated from Hebrew by Jeffrey M. Green

עד כה נשלחו קבצים ל-2 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הספר "ג'דע, סיפורו של אברהם שפירא, שומר המושבה" עד כה נשלחו קבצים ל-37 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת "מחווה לאברהם שפירא", הערב נערך בבית אברהם שפירא
ברחוב הרצל בפתח-תקווה בתאריך 18.12.2005 בהשתתפות ראובן
ריבלין, מאיר פעיל, מרדכי נאור, חנוך ברטוב ואהוד בן עזר
עד כה נשלחו קבצים ל-1680 מנמעני המכתב העיתי

*

את צרופת הספר "בין חולות וכחול שמיים"! – סיפר וצייר נחום
גוטמן, כתב אהוד בן עזר, מהדורת טקסט ללא הציורים
עד כה נשלחו קבצים ל-13 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד של הספר "אוצר הבאר הראשונה"!
עד כה נשלחו קבצים ל-3 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד של הספר "בעקבות יהודי המדבר"!
עד כה נשלחו קבצים ל-7 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד של הרומאן "לשוט בקליפת אבטיח"
עד כה נשלחו קבצים ל-3 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד של הרומאן "השקט הנפשי"!
עד כה נשלחו קבצים ל-12 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד והמלא של הרומאן "הלילה שבו תלו את
סרג'נט מורטון, או – תפוזים במלח"!
עד כה נשלחו קבצים ל-27 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד של הרומאן הארוטי "הנאהבים והנעימים"!
עד כה נשלחו קבצים ל-55 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד של הרומאן הארוטי "שלוש אהבות"!
עד כה נשלחו קבצים ל-25 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד של "הפרי האסור", שני שערי סיפורים!
עד כה נשלחו קבצים ל-5 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד של "ערגה", שני מחזורי סיפורים!
עד כה נשלחו קבצים ל-3 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

אָת צרופת הנוסח המוקלד של הספרון המצוייר לילדים "המציאה"! ללא הציורים של דני קרמן שליוו את המקור.

עד כה נשלחו קבצים ל-2 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

אָת צרופת הנוסח המוקלד של הספר "מי מספר את הספרים?" ספורים לילדים

עד כה נשלחו קבצים ל-10 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

אָת צרופת הנוסח המוקלד של קובץ הסיפורים "יצופר הנוער"! עד כה נשלחו קבצים ל-6 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

אָת צרופת ספר השירים הפרוע "50 שירי מתבגרים"! עד כה נשלחו קבצים ל-27 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

אָת צרופת הנוסח המוקלד של הרומאן ההיסטורי "המושבה שלי"! עד כה נשלחו קבצים ל-54 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

אָת צרופת הנוסח המוקלד של הרומאן הפרוע "חנות הבשר שלי"! עד כה נשלחו קבצים ל-33 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

אָת צרופת הנוסח המוקלד של הרומאן המשוגע "בארץ עצלתיים"! עד כה נשלחו קבצים ל-9 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

אָת צרופת הנוסח המוקלד של הסאגה "והארץ תרעד" עם מאמרי ארנה גולן ומשה גרנות.

עד כה נשלחו קבצים ל-24 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

אָת צרופת ספר השירים "יעזרה אלהים לפנות פקר" עם מסתה של ש. שפרה, עד כה נשלחו קבצים ל-67 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

אָת צרופת הנוסח המוקלד של הביוגרפיה של משה דיין "אומץ"! עד כה נשלחו קבצים ל-24 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם.

*

אָת צרופת הנוסח המוקלד של הספר על פנחס שדה "להסביר לדגים"! עד כה נשלחו קבצים ל-8 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם.

*

את צרופת הנוסח המוקלד של הספר "ברנר והערבים", 2001, עם הסיפור "עצבים" של יוסף-חיים ברנר בהעתקת אהוד בן עזר. עד כה נשלחו קבצים ל-15 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם.

*

את צרופת "100 שנים לרצח ברנר" מתוך "חדשות בן עזר", גיליון מס' 1641 ביום 2.5.2021, במלאת 100 שנה לרציחתם בידי ערבים של הסופרים יוסף חיים ברנר, צבי שץ ויוסף לואידור ביום 2.5.1921. עד כה נשלחו קבצים ל-2,280 מנמעני המכתב העיתי.

*

את צרופת הנוסח המוקלד של הספר "שרגא נצר סיפור חיים"! עד כה נשלחו קבצים ל-7 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם.

*

את צרופת הנוסח המוקלד של הספר "התלם הראשון" מאת יהודה ראב (בן-עזר). נרשמו בידי בנו בנימין בן-עזר (ראב). מבוא מאת ג' קרסל. אחרית דבר מאת אהוד בן עזר. עד כה נשלחו קבצים ל-50 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם.

*

הרצאת עמנואל בן עזר, נכדו של יהודה ראב, על תולדות פתח-תקווה. <https://www.youtube.com/watch?v=h81I6XrtAag> עד כה נשלחו קבצים ל-4 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם.

*

את צרופת הנוסח השלם של לקסיקון "ספרי דורות קודמים"! עד כה נשלחו קבצים ל-7 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם.

*

את צרופת "חשבון נפש יהודי חילוני", שיחה בערב יום כיפור תשנ"א, 28.9.1990 בחדר-האוכל במשמר-העמק.

עד כה נשלחו קבצים ל-2,645 מנמעני המכתב העיתי

*

את צרופת המאמר "בעתיד הנראה לעין", נכתב באפריל 2003. עד כה נשלחו קבצים ל-2,500 מנמעני המכתב העיתי

*

את צרופת החוברת "רקוויאם לרבין" [מאמרים ו"רקוויאם", 1995]! עד כה נשלחו קבצים ל-2,923 מנמעני המכתב העיתי, ואחרים.

*

את צרופת החוברת "פפיטה האזרחי 1963" עד כה נשלחו קבצים ל-2,295 מנמעני המכתב העיתי.

*

את צרופת חליפת המכתבים והשידורים "יוסי שריד, רן כהן, אהוד בן עזר, הרב יואל בן-נח"ן" אוקטובר-נובמבר 2000 בעקבות עזיבת מר"צ.
עד כה נשלחו קבצים ל-2,466 מנמעני המכתב העיתי מגיליון 808 ואילך.

*

את צרופת ספר הראיונות השלם "אין שאננים בציון"!
עד כה נשלחו קבצים ל-22 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת ארנה גולן: הוויתור. אימי, זיכרונה לברכה, היתה צדקת גמורה. הדרמה השקטה בחייה של חלוצה וחברת קיבוץ.
עד כה נשלחו קבצים ל-1 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת ההרצאה "נגד ההזנייה באוניברסיטאות", דברי אהוד בן עזר ב"יו-טיוב" ובתעתיק המלא, "אדם כשדה מערכה: מחמדה בן-יהודה עד סמי מיכאל", מתוך הכנס "רק על הסכסוך לדבר ידעתי", מאי 2005.
עד כה נשלחו קבצים ל-2 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד של הרומאן "ספר הגעגועים"!
עד כה נשלחו קבצים ל-5 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הנוסח המוקלד של הרומאן "מסעותי עם נשים"!
עד כה נשלחו קבצים ל-16 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת שירי המשורר חיימקה שפינוזה, לוטש מילים!
עד כה נשלחו קבצים ל-2,374 מנמעני המכתב העיתי
ואפשר לקבל גם רק את המבחר: "שירי החשק של חיימקה שפינוזה"!
עד כה נשלחו קבצי המבחר ל-10 מנמעני המכתב העיתי

*

את צרופת הנוסח המוקלד לרומאן של עדי בן-עזר "אפרודיטה 25"!
עד כה נשלחו קבצים ל-5 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת החוברת "תעלומת הגלוייה של תחנת הרכבת יפו-ירושלים משנת 1908" בהשתתפות: אהוד בן עזר, שולה וידריך, הניה מליכסון, יואל נץ, ישראל שק, נחום גוטמן, דייוויד סלע, ניצה וולפנזון, ליאונד סמוליאנוב ויוסי לנג. שם הקובץ: "תחנת הרכבת".
עד כה נשלחו קבצים ל-25 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

את צרופת הרשימה "ספרי אהוד בן עזר" עם פירוט השמות של
ההוצאות ותאריכי הפרסום.
עד כה נשלחו קבצי המבחר ל-3 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

שונות

הבלוג של דני קרמן

https://dannykerman.com/2021/10/28/ehud_ben_ezer

דברים שעשיתי עם אודי – שירים למתבגרים
כולל חלק ניכר מהעטיפות ומהאיורים שעשה דני קרמן לספרי אהוד בן עזר
כדי להיכנס לבלוג יש לחרוץ אָנטר ועכבר שמאלי

*

אָת צרופת השיר והתולדות של "לילי מרלן"!
עד כה נשלחו קבצים ל-2,232 מנמעני המכתב העיתי במלאת 70 שנה
ל-1 בספטמבר 1939

* * *

ארכיון אסתר ראב, מהדורת תקליטור 2000, כולל מחברות "קמשונים",
כל הפרוזה, כל המכתבים, כרוניקה ביבליוגרפית ועוד.
עד כה נשלחו קבצים ל-9 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

* * *

כרך "אסתר ראב / כל הפרוזה" בהוצאת אסטרולוג, 2001, אזל, נדיר.
עד כה נשלחו קבצים חינם ל-10 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

* * *

כרך "אסתר ראב / כל השירים" במהדורת קובץ PDF לקראת שנת
2019, במלאת 125 שנה להולדתה של אסתר ראב. חינם.
עד כה נשלחו קבצים ל-2,250 נמעני המכתב העיתי.
ניתן לקבלו גם בקובץ וורד עברי.
הספר הנדפס בהוצאת זב"מ – אזל!

*

ישראל זמיר: "לכבות את השמש", הנוסח השלם, בקובץ אחד, של
רומאן מומלץ, מסעיר ואישי, על מלחמת תש"ח. אזל כליל. נשלח חינם.
עד כה נשלחו קבצים ל-31 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

יפה ברלוביץ: עם חגיגות מאה וחמישים שנה לעלייתם של זרח
ורחל-לאה ברנט, או: זרח ברנט – הערות מביוגרפיה שבדרך". חינם.
קובץ: זרח ברנט 1

עד כה נשלחו קבצים ל-3 מנמעני המכתב העיתי לפי בקשתם

*

צרופת ספר המתכונים של בן / צרופת ספר המתכונים של סבתא דורה

*

“פינת הנכד”, עיתון לילדים מאת ותיקי סומליון
יוצא לאור לעיתים מזומנות. גליונות מס' 1-11 2022-2023.
עד כה נשלחו קבצים ל-2298 מנמעני המכתב העיתי

*

המשתתפים מתבקשים לקצר בדבריהם כדי לקדם את סיכויי פרסומם!
נא לשלוח את החומר בצרופות קובצי וורד רגילים של טקסט בלבד!
נא לא להכניס הערות שוליים אלא לכלול אותן בסוגריים בגוף הטקסט
אנחנו מוצפים בכמויות גדולות של חומר ולכן לא כולו יוכל להתפרסם
ההודעות במכתב העיתי מתפרסמות חינם ורק לפי שיקול דעת המערכת
מי שאינו מוכן שדבריו יתפרסמו גם בכמות אחרות הלוקחות מאיתנו חומר לפי
שיקול דעתן – יציין זאת עם כל קטע מסויים שהוא שולח לנו

*

המבקש להסירו מרשימת התפוצה ימיל ל"חדשות בן עזר" וכתובתו תימחק
והמבקש להצטרף חינם, יעש כן גם כן ויכול לצרף גם אי-מיילים של חברים/ות

*

news@ben-ezer.com

*

“מכתבים לחבריי במזרחי” מאת מלכיאל גרינוולד – אזל